

Partneralimentatie

“Is twaalf jaar de standaard?”

Student

Sarah Maxime Dekker
Studentnummer: 357010
HBO - Rechten
Hanze Hogeschool Groningen

Afstudeerdocent

Mw. mr. M.H. Meijer
HBO – Rechten
Hanze Hogeschool te Groningen

Opdrachtgever

Vierschaaradvocatuur
Mr. E.J.A. van Leuven

Groningen, juni 2015

Partneralimentatie “Is twaalf jaar de standaard?”

Afstudeeronderzoek door Sarah Maxime Dekker over de mogelijkheden om binnen de huidige wet- en regelgeving een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken, evenals de mogelijkheid om te anticiperen op de initiatiefnota.

Dit onderzoek is gedaan in opdracht van mr. E.J.A. van Leuveren van Vierschaar Advocatuur te Groningen. Sarah Maxime Dekker was student HBO-Rechten aan de Hanzehogeschool Groningen op het moment van schrijven. Dit rapport is uitgegeven op 22 juni 2015 in Groningen aan de Hanzehogeschool Groningen aan het Instituut voor Rechtenstudies.

Samenvatting

Dit onderzoek is geschreven in opdracht van mr. E.J.A van Leuven van Vierschaar Advocatuur te Groningen. In dit onderzoekrapport worden de mogelijkheden onderzocht om binnen de huidige wet- en regelgeving een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken. Tevens wordt de mogelijkheid onderzocht om te anticiperen op de initiatiefnota Partneralimentatie door Tweede Kamerleden Van der Steur (VVD), Recourt (PvdA) en Bernds (D66).

De aanleiding van dit onderzoeksrapport is dat bij Vierschaar Advocatuur enige onduidelijkheid heerst of de alimentatietermijn van twaalf jaar die genoemd wordt in de huidige wet- en regelgeving een maximum termijn is, of als standaard termijn beschouwd moet worden. Tevens is het momenteel onduidelijk op welke gronden een eventueel verzoek om een verkorte alimentatie duur gehonoreerd zou worden.

De doelstelling van dit onderzoek luidt als volgt: ‘het doen van aanbevelingen aan Vierschaaradvocatuur met betrekking tot de mogelijkheden tot het verzoeken om een verkorte alimentatieduur en indien mogelijk op welke gronden deze verzocht kan worden, met inachtneming van zowel de huidige wet- en regelgeving als de voorgenomen wetwijziging door het in kaart brengen van de huidige wetgeving alsmede de inhoud van de initiatiefnota. Dit wordt bereikt door onderzoek naar wet- en regelgeving, literatuur en jurisprudentie en het afnemen van interviews bij echtscheidingsdeskundigen’.

De onderzoeksvraag die in dit onderzoeksrapport centraal staat is als volgt: ‘In hoeverre, alsmede op welke gronden, is het voor Vierschaar Advocatuur mogelijk om binnen de huidige wet- en regelgeving te verzoeken om een verkorte duur van partneralimentatie, al dan niet anticiperend op de initiatiefnota?’

Om deze centrale onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden zijn deelvragen opgesteld. Deze deelvragen zijn opgedeeld in theoretische deelvragen, empirische deelvragen en analytische deelvragen. De deelvragen zijn:

Theoretische deelvragen

1. Over de huidige wet- en regelgeving
 - 1.1 Hoe is de huidige wet- en regelgeving tot stand gekomen?
 - 1.2 Hoe luidt de grondslag van de huidige wet- en regelgeving?
 - 1.3 Wat is de duur van partneralimentatie binnen de huidige wet- en regelgeving?
 - 1.4 Hoe wordt de hoogte van de partneralimentatie berekend binnen de huidige wet- en regelgeving?
2. Over de initiatiefnota
 - 2.1 Hoe luidt de grondslag van de initiatiefnota?
 - 2.2 Wat is de duur van de partneralimentatie volgens de initiatiefnota?
 - 2.3 Hoe wordt de hoogte van de partneralimentatie berekend volgens de initiatiefnota?
3. Over de rechtspraak
 - 3.1 In hoeverre worden er in de rechtspraak verzoeken tot een (ver)korte alimentatieduur gehonoreerd binnen de huidige wet- en regelgeving en op welke gronden?
 - 3.2 In hoeverre worden in de rechtspraak verzoeken tot een (ver)korte alimentatieduur gehonoreerd anticiperend op de initiatiefnota en op welke gronden?

Empirische deelvragen

4. In hoeverre kan volgens deskundigen binnen de huidige wetgeving verzocht worden om een verkorte alimentatieduur en indien mogelijk, op welke gronden?
5. In hoeverre kan volgens deskundigen binnen de huidige wetgeving geanticipeerd worden op de initiatiefnota van de Tweede Kamerleden Van der Steur, Recourt en Berndsen en indien mogelijk, op welke gronden?

Analytische deelvragen

6. Wat zijn de overeenkomsten indien de theoretische en empirische onderzoeksresultaten met elkaar vergeleken worden?

Deze deelvragen worden behandeld in verschillende hoofdstukken. De theoretische deelvragen komen aan bod in de theoretische benadering, de empirische in de empirische benadering en de analytische in de analytische benadering van het onderzoek.

Uit deze verschillende hoofdstukken zijn conclusies getrokken. De belangrijkste conclusies zijn die uit dit onderzoeksrapport zijn voortgevloeid zijn:

- Hoewel een alimentatieduur van twaalf jaar in de huidige wet- en regelgeving als een maximum duur wordt aangegeven, kan dit als een standaard worden beschouwd.
- Binnen de huidige wet- en regelgeving heeft de wetgever twee mogelijkheden gecreëerd om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken: limitering en nihil stelling.
- Anticiperen op de initiatiefnota is, gezien de fase waarin deze zich bevindt, niet mogelijk.

Naar aanleiding van deze conclusies zijn er enkele aanbevelingen gedaan aan Vierschaar Advocatuur te Groningen. Hieronder worden de meest belangrijke aanbevelingen weergegeven:

- Wanneer een alimentatieduur van twaalf jaar onrechtvaardig lijkt, kan er een verzoek tot limitering of nihil stelling worden ingediend
- Men dient bij verzoek tot limitering rekening te houden met de zware stel- en bewijsplicht. Bekijk of er voldoende factoren aanwezig zijn in het voordeel van de cliënt waardoor het verzoek succesvol zal verlopen.
- Verzoek secundair om nihil stelling wanneer het primaire verzoek limitering is. Dit vanwege de minder zware stel- en bewijsplicht het verzoek om bij nihil stelling.
- Benadruk bij nihil stelling met name de draagkracht van de alimentatieplichtige in het voordeel van de cliënt.
- Anticiperen op de initiatiefnota wordt afgeraden, gezien de fase waarin de initiatiefnota zich op dit moment bevindt.

In hoofdstuk 6 is een volledig overzicht opgenomen van de conclusies die zijn voortgevloeid uit het onderzoek, evenals alle aanbevelingen aan Vierschaar Advocatuur.

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoeksrapport dat ik in het kader van mijn afstudeerfase van opleiding HBO – Rechten aan de Hanzehogeschool Groningen heb geschreven. Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van Vierschaar Advocatuur te Groningen en heeft betrekking op partneralimentatie. Een onderwerp dat niet geheel nieuw voor mij was, gezien mijn specialisatie privaatrecht. Tijdens deze specialisatie werd mijn interesse voor dit onderwerp gewekt, en zodra het tijd werd om na te gaan denken over een afstudeeronderzoek was het voor mij vrij snel duidelijk dat het onderzoek betrekking moest gaan hebben op dit onderwerp.

Ik wil dan ook mijn opdrachtgever Bert-Jan van Leuveren bedanken voor de kans die hij mij heeft geboden om onderzoek te doen binnen dit onderwerp. Daarnaast wil ik hem bedanken voor het verstrekken van een afstudeerplek, zijn begeleiding, kostbare tijd en inhoudelijke ondersteuning. Daarnaast wil ik mijn voorwoord mijn afstudeerdocente Margriet Meijer bedanken voor haar steun, inhoudelijke begeleiding en de energie die zij in mij en mijn onderzoek heeft gestoken. Verder wil ik de respondenten die hebben meegewerkt aan dit onderzoek bedanken voor hun tijd en delen van hun ervaringen en interessante visies.

Ten slotte wil ik mijn familie en vrienden bedanken voor hun steun en interesse gedurende mijn afstudeerperiode.

Sarah Dekker

Groningen, juni 2014

Inhoudsopgave

1 INLEIDING	8
1.1 PRAKTISCHE AANLEIDING	8
1.2 DOELSTELLING	9
1.3 CENTRALE ONDERZOEKSVRAAG EN DEELVRAGEN	9
1.4 AFBAKENING	10
1.5 OPBOUW	10
2 METHODOLOGISCHE VERANTWOORDING	11
2.1 INLEIDING	11
2.2 THEORETISCH DEEL	11
2.3 EMPIRISCH DEEL	11
2.3.1 INTERVIEWS	12
2.3.2 VERANTWOORDING INTERVIEWVRAGEN	13
2.4 ANALYTISCH DEEL	14
2.5 BETROUWBAARHEID ONDERZOEK	14
2.6 REFLECTIE	14
2.6.1 ONDERZOEKOPZET	14
2.6.2 THEORETISCH DEEL	15
2.6.3 EMPIRISCH DEEL	15
2.6.4 ANALYTISCH DEEL	15
3 THEORETISCHE BENADERING	16
3.1 HUIDIGE WETGEVING	16
3.1.1 TOTSTANDKOMING HUIDIGE WET- EN REGELGEVING	16
3.1.2 GRONDSLAG HUIDIGE WET- EN REGELGEVING	19
3.1.3 DUUR PARTNERALIMENTATIE BINNEN DE HUIDIGE WET- EN REGELGEVING	20
3.1.4 BEREKENING PARTNERALIMENTATIE BINNEN DE HUIDIGE WET- EN REGELGEVING	21
3.1.5 CONCLUSIE	24
3.2 INITIATIEFNOTA PARTNERALIMENTATIE	25
3.2.1 GRONDSLAG INITIATIEFNOTA	25
3.2.2 DUUR INITIATIEFNOTA PARTNERALIMENTATIE	26
3.2.3 BEREKENING PARTNERALIMENTATIE INITIATIEFNOTA	27
3.2.4 CONCLUSIE	28
3.3 JURISPRUDENTIE ONDERZOEK	29
3.3.1 JURISPRUDENTIE HUIDIGE WET- EN REGELGEVING	29
3.3.2 JURISPRUDENTIE INITIATIEFNOTA	35
4 EMPIRISCHE BENADERING	36
4.1 INTERVIEW MR. E.J.A. VAN LEUVEREN	36
4.1.1 ALGEMEEN	36
4.1.2 LIMITERING	36
4.1.3 NIHIL STELLING	37
4.1.4 INITIATIEFNOTA	37
4.2 INTERVIEW MR. P. VAN WIJNGAARDEN	37
4.2.1 ALGEMEEN	37
4.2.2 LIMITERING	37
4.2.3 NIHIL STELLING	37
4.2.4 INITIATIEFNOTA	38
4.3 INTERVIEW MR. M.M. MOK	38
4.3.1 ALGEMEEN	38
4.3.2 LIMITERING	38

4.3.3 NIHIL STELLING	38
4.3.4 INITIATIEFNOTA	38
4.4 INTERVIEW MEVR. MR. M. SCHUTTE & MEVR. MR. M. VERHEUL	38
4.4.1 ALGEMEEN	38
4.4.2 LIMITERING	39
4.4.3 NIHIL STELLING	39
4.4.4 INITIATIEFNOTA	39
4.5 INTERVIEW MEVR. MR. E. LEENTJES	40
4.5.1 ALGEMEEN	40
4.5.2 LIMITERING	40
4.5.3 NIHIL STELLING	41
4.5.4 INITIATIEFNOTA	41
4.6 INTERVIEW MEVR. MR. H. BAKKER	42
4.6.1 ALGEMEEN	42
4.6.2 LIMITERING	42
4.6.3 NIHIL STELLING	42
4.6.4 INITIATIEFNOTA	43
4.7 CONCLUSIE	43
 5 ANALYTISCHE BENADERING	 44
5.1. VERGELIJKING ONDERZOEKSRESULTATEN THEORETISCHE- EN EMPIRISCHE BENADERING	44
5.1.1 OVER DE HUIDIGE WETTELIJKE MAXIMUMDUUR	44
5.1.2. OVER DE MIDDELEN BINNEN HET HUIDIGE WET- EN REGELGEVING OM EEN (VER)KORTE ALIMENTATIEDUUR TE VERZOEKEN	44
5.1.3 OVER LIMITERING	45
5.1.4 OVER NIHIL STELLING	45
5.1.5 OVER DE INITIATIEFNOTA	46
5.2 CONCLUSIE	46
 6 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	 48
6.1 CONCLUSIE	48
6.1.1 OVER DE ALIMENTATIEDUUR IN HET ALGEMEEN	48
6.1.2 OVER LIMITERING	48
6.1.3 OVER NIHIL STELLING	49
6.1.4 OVER DE INITIATIEFNOTA	49
6.2 AANBEVELINGEN	50
 AFKORTINGENLIJST	 51
 BIBLIOGRAFIE	 52
 JURISPRUDENTIEREGISTER	 54
 BIJLAGEN	 55
BIJLAGE 1. ONDERZOEKSMODEL	56
BIJLAGE 2. RELEVANTE WET- EN REGELGEVING	58
BIJLAGE 3. INITIATIEFNOTA PARTNERALIMENTATIE	60
BIJLAGE 4. INVLOEDRIJKE FACTOREN	64
BIJLAGE 5. OPZET INTERVIEW VRAGEN	65
BIJLAGE 6. A INTERVIEW RESPONDENT A: MR. E.J.A. VAN LEUVEREN	67
BIJLAGE 6. B INTERVIEW RESPONDENT B: MR. P. VAN WIJNGAARDEN	69
BIJLAGE 6. C INTERVIEW RESPONDENT C: MR. M.M. MOK	70
BIJLAGE 6. D INTERVIEW RESPONDENT D: MEVR. MR. M. SCHUTTE & MEVR. MR. M. VERHEUL	72
BIJLAGE 6. E INTERVIEW RESPONDENT E: MEVR. MR. E. LEENTJES	74
BIJLAGE 6. F INTERVIEW RESPONDENT F: MEVR. MR. H. BAKKER	78

1 Inleiding

Dit hoofdstuk is de inleiding van het onderzoek. Allereerst zal in 1.1 het onderzoekskader aan bod komen door de praktische aanleiding te beschrijven. Vervolgens komt in 1.2 de doelstelling van dit onderzoek aan de orde. Dit leidt in 1.3 tot de centrale onderzoeksvraag en de deelvragen. Daarna wordt er in 1.4 ingegaan op de gemaakte afbakeningskeuzes. Tot slot wordt in 1.5 de opbouw van dit onderzoek uiteengezet.

1.1 Praktische aanleiding

In het geval van een echtscheiding kunnen beide partners een verzoek indienen tot partneralimentatie. In de huidige wetgeving is de duur van deze partneralimentatie maximaal twaalf jaar. In de wet- en regelgeving staan deze twaalf jaar als maximum duur omschreven. In de praktijk blijkt echter dat deze twaalf jaar vaak als standaard wordt beschouwd.¹

Tevens speelt mee dat er al enkele jaren een discussie plaatsvindt in de Tweede Kamer of het tijd is voor vernieuwing. De maximale duur van de alimentatie staat in deze discussie centraal. Deze discussie heeft op 12 juni 2012 zelfs geresulteerd tot indiening van een initiatief wetsvoorstel door Tweede Kamerlid en ex PVV-er drs. Bontes. Het voorstel beoogde om de wettelijke maximale duur van twaalf jaar naar vijf jaar te verkorten.² Ondanks dat de Tweede Kamer het voorstel van de heer Bontes op 22 april 2014 heeft verworpen,³ blijft de Tweede Kamer de achtergrond van het voorstel wel steunen en blijft van mening dat de wettelijke maximale duur van de alimentatie moet worden aangepast.⁴

Op 21 juni 2012 hebben Tweede Kamerleden Van der Steur (VVD), Recourt (PvdA) en Berndsén (D66) een initiatiefnota ingediend over partneralimentatie. De indieners willen dat de partneralimentatie eerlijker, simpeler en korter wordt. In de initiatiefnota veranderen zij de grondslag, de duur en de berekeningsmethode.⁵ Daarnaast wordt er in deze initiatiefnota meer rekening gehouden met specifieke gevallen. Naar verwachting zal er op korte termijn een wetsvoorstel worden ingediend bij de Raad van State. Gezien de mening van de Tweede Kamer omtrent de aanpassing van de wettelijke maximale duur van de partneralimentatie, bestaat er een reële kans dat dit initiatiefwetsvoorstel zal leiden tot een nieuwe wetgeving.

Op 2 juni 2014 heeft de rechter een alimentatietermijn met zeven jaar verkort.⁶ Duidt de rechtspraak hiermee aan dat het mogelijk is om op de voorgenomen wetwijzigingen te anticiperen? Of is dit een teken dat het binnen huidige wet- en regelgeving het wel degelijk mogelijk is om een verkorte alimentatieduur aan te vragen?

Bij Vierschaar Advocatuur behoren echtscheidingsprocedures tot de dagelijkse praktijk. Bij Vierschaar Advocatuur is enige onduidelijkheid of het alimentatietermijn van twaalf jaar die genoemd wordt in de huidige wet- en regelgeving een maximum termijn is, of als standaard termijn beschouwd moet worden. Tevens is het momenteel onduidelijk op welke gronden een eventueel verzoek om een verkorte alimentatie duur gehonoreerd zou worden. Men wil dan ook inzicht krijgen op welke gronden mogelijk zou kunnen zijn om een kortere alimentatieduur te verzoeken. Daarbij vraagt men zich met name af of de mogelijkheid bestaat om al op de initiatiefnota te anticiperen.

¹ *Handelingen II*, 2013/14, nr. 77 alsmede *Kamerstukken II 2011/12*, 33 311, nr. 8

² *Kamerstukken II 2011/2012*, 33 311, nr. 3

³ *Handelingen II*, 2013/14, nr. 78

⁴ *Aanhangsel Handelingen II 2013/14*, nr. 77

⁵ *Kamerstukken II 2011/12*, 33 312, nr. 2

⁶ Rb. Overijssel, 2 juni 2014, *ECLI:NL:RBOVE:2014:3964*

Hierbij spelen tevens de cliënten van Vierschaar Advocatuur een rol. Vierschaar Advocatuur heeft geconstateerd dat de verschillende berichten in de media bij cliënten voor verwarring zorgt. Velen verkrijgen via de media onjuiste informatie over de initiatiefnota, of krijgen door de verkregen informatie een onjuist beeld over de inhoud. Ook heeft Vierschaar Advocatuur geconstateerd dat cliënten de wettelijke maximale duur voor partneralimentatie als standaard zien. Door middel van dit onderzoek kan Vierschaar Advocatuur zijn cliënten heldere informatie verschaffen omtrent de huidige wettelijke maximale duur van partneralimentatie en voorgenomen maximale duur in de initiatiefnota van de Tweede Kamerleden Van der Steur (VVD), Recourt (PvdA) en Berndsens (D66).

1.2 Doelstelling

Het doen van aanbevelingen aan Vierschaar Advocatuur met betrekking tot de mogelijkheden tot het verzoeken om een verkorte alimentatieduur en indien mogelijk op welke gronden deze verzocht kan worden, met inachtneming van zowel de huidige wet- en regelgeving als de voorgenomen wetswijziging door het in kaart brengen van de huidige wetgeving alsmede de inhoud van de initiatiefnota. Dit wordt bereikt door onderzoek naar wet- en regelgeving, literatuur en jurisprudentie en het afnemen van interviews bij echtscheidingsdeskundigen

1.3 Centrale onderzoeksvraag en deelvragen

Uit de doelstelling van het onderzoek vloeit de volgende centrale vraag voort:

‘In hoeverre, alsmede op welke gronden, is het voor Vierschaar Advocatuur mogelijk om binnen de huidige wet- en regelgeving te verzoeken om een verkorte duur van partneralimentatie, al dan niet anticiperend op de initiatiefnota?’

De volgende deelvragen zullen worden onderzocht om een antwoord te kunnen formuleren op deze centrale onderzoeksvraag. Er zullen in totaal zes deelvragen beantwoord worden. De deelvragen zijn onderverdeeld in theoretische, empirische en analytische deelvragen.

Theoretisch deelvragen

1. Over de huidige wet- en regelgeving
 - 1.5 Hoe is de huidige wet- en regelgeving tot stand gekomen?
 - 1.6 Hoe luidt de grondslag van de huidige wet- en regelgeving?
 - 1.7 Wat is de duur van partneralimentatie binnen de huidige wet- en regelgeving?
 - 1.8 Hoe wordt de hoogte van de partneralimentatie berekend binnen de huidige wet- en regelgeving?
2. Over de initiatiefnota
 - 2.1 Hoe luidt de grondslag van de initiatiefnota?
 - 2.2 Wat is de duur van de partneralimentatie volgens de initiatiefnota?
 - 2.3 Hoe wordt de hoogte van de partneralimentatie berekend volgens de initiatiefnota?
3. Over de rechtspraak
 - 3.3 In hoeverre worden er in de rechtspraak verzoeken tot een (ver)korte alimentatieduur gehonoreerd binnen de huidige wet- en regelgeving en op welke gronden?
 - 3.4 In hoeverre worden in de rechtspraak verzoeken tot een (ver)korte alimentatieduur gehonoreerd anticiperend op de initiatiefnota en op welke gronden?

Empirische deelvragen

4. In hoeverre kan volgens deskundigen binnen de huidige wetgeving verzocht worden om een verkorte alimentatie duur en indien mogelijk, op welke gronden?
5. In hoeverre kan volgens deskundigen binnen de huidige wetgeving geanticipeerd worden op de initiatiefnota van de Tweede Kamerleden Van der Steur (VVD), Recourt (PvdA) en Berndsens (D66) en indien mogelijk, op welke gronden?

Analytische deelvragen

6. Wat zijn de overeenkomsten indien de theoretische en empirische onderzoeksresultaten met elkaar vergeleken worden?

In bijlage 1 staat een onderzoekmodel voor dit onderzoeksrapport weergegeven, waarin zowel de doelstelling, de centrale vraag en de deelvragen zijn verwerkt.

1.4 Afbakening

Dit onderzoek richt zich uitsluitend op partneralimentatie. De kinderalimentatie wordt in zijn geheel buiten beschouwing gelaten. Wanneer er gesproken wordt over ‘alimentatie’ wordt partneralimentatie bedoeld. Hoewel in dit onderzoeksrapport alleen wordt gesproken over het instituut ‘huwelijk’ kan hier ook het geregistreerd partnerschap worden verstaan. Dit aangezien de wettelijke bepalingen voor het huwelijk ook geldig zijn voor het geregistreerd partnerschap, zoals in artikel 80e lid 1 BW wordt omschreven. In dit rapport ga ik er vanuit dat de alimentatie wordt geregeld met tussenkomst van de rechter. De mogelijkheid dat echtgenoten gezamenlijk de hoogte en duur van de alimentatie in overleg met een advocaat of mediator bepalen in een echtscheidingsconvenant zal voor de volledigheid kort genoemd worden in §3.1.2. Deze mogelijkheid zal verder buiten beschouwing worden gelaten. Dit onderzoek richt zich zowel op adviseren aan nieuwe cliënten als bestaande cliënten, aangezien beiden kunnen verzoeken om een (ver)korte alimentatieduur.

1.5 Opbouw

Allereerst zal besproken worden waarom er voor bepaalde onderzoeksmethoden is gekozen. In hoofdstuk 2 staat dan ook de methodologische verantwoording weergegeven. Hiermee wordt tevens het inleidende deel van dit onderzoeksrapport afgesloten.

Vervolgens worden de theoretische deelvragen behandeld in hoofdstuk 3. Als eerste zal de huidige wet- en regelgeving aan bod komen in 3.1. In deze paragraaf staat de inhoud van de huidige wet- en regelgeving centraal, evenals het ontstaan hiervan. Als tweede komt de initiatiefnota van de Tweede Kamerleden Van der Steur (VVD), Recourt (PvdA) en Berndsen (D66) aan de orde. Hier wordt gekeken naar de beweegredenen achter de initiatiefnota, alsmede de inhoud. Als derde wordt er in 3.3 aan de hand van een jurisprudentieonderzoek gekeken of verzoeken tot een verkorte alimentatieduur in de rechtspraak gehonoreerd worden en zo ja, op welke gronden. Hiermee wordt tevens het theoretische deel van dit onderzoeksrapport afgesloten.

Na de theoretische benadering vervolgt het onderzoeksrapport met de empirische benadering in hoofdstuk 4. Er zal aan de hand van interviews met echtscheidingsdeskundigen worden onderzocht in hoeverre er binnen de huidige wet- en regelgeving geanticipeerd kan worden op de initiatiefnota. Daarnaast wordt aangegeven op welke gronden dit mogelijk is. Tevens wordt vanuit het oogpunt van dezelfde deskundigen onderzocht of er mogelijkheden zijn om binnen de huidige wet- en regelgeving te verzoeken om een kortere alimentatieduur. Vervolgens wordt weergegeven op welke gronden deze mogelijkheden ontstaan volgens deskundigen.

Het analytische deel van dit onderzoek wordt uiteengezet in hoofdstuk 5. In dit hoofdstuk zullen de theoretische en empirische onderzoeksresultaten met elkaar vergeleken worden, waaruit een vervolgens een conclusie voortvloeit. Aan de hand van deze conclusie kunnen aanbevelingen worden gedaan aan Vierschaar Advocatuur. Zowel de conclusie als de aanbevelingen worden weergegeven in hoofdstuk 6. Dit hoofdstuk vormt tevens het slot van dit onderzoeksrapport.

2 Methodologische Verantwoording

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staat de methodologische verantwoording centraal. In deze verantwoording zal besproken worden welke onderzoeksmethoden zijn gehanteerd en zal worden toegelicht waarom voor deze methoden is gekozen. In 2.2 zullen de onderzoeksmethoden van het theoretisch deel van dit onderzoeksrapport aan bod komen. Tevens zullen de gebruikte literatuur en bronnen besproken worden. Vervolgens worden de gehanteerde onderzoeksmethoden en –objecten van het praktijkgerichte onderdeel van dit onderzoeksrapport behandeld in 2.3.

2.2 Theoretisch deel

Voor dit deel van het onderzoeksrapport is gebruik gemaakt van verscheidene onderzoeksmethoden. Er is gebruik gemaakt van zowel een literatuuronderzoek als een jurisprudentieonderzoek. Qua literatuur is gekozen voor de werken van verscheidene auteurs. Er is voor deze werken gekozen omdat zij met name geschreven zijn voor educatieve doeleinden. Daarnaast betreffen het gerenommeerde auteurs met een juridische achtergrond, wat ervoor zorgt dat de bron als betrouwbaar kan worden aangemerkt. Dit geldt tevens voor de geraadpleegde artikelen.

Voor het beantwoorden van de deelvragen in paragraaf 3.2 en 3.3 zijn kamerstukken geraadpleegd. Er is voor kamerstukken gekozen omdat deze de meest logische keuze zijn om de benodigde kennis te vergaren. Dit geldt met name voor 3.3, waarin de initiatiefnota partneralimentatie centraal staat. Er is voornamelijk gekozen om kamerstukken zoals parlementaire behandelingen, memorie van toelichting en wetsontwerpen. Hiervoor is gekozen om dat deze stukken het meest dicht bij de kern van de bron zitten, de wetgever zelf.

Voor het beantwoorden van de deelvragen die in 3.4 worden behandeld is gebruik gemaakt van een jurisprudentieonderzoek. De deelvragen richten zich op de rechtspraak zelf, waardoor een jurisprudentie de meest voor de hand liggende keuze is. Aangezien uit 3.2 is voortgevloeid dat binnen de huidige wetgeving zowel limitering als nihil stelling middelen zijn om binnen de huidige wet- en regelgeving om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken, was het een logische keuze om slechts jurisprudentie te behandelen die deze twee onderwerpen behandelt.

Er is gekozen voor uitspraken van zowel de Hoge Raad als verscheidene gerechtshoven en rechtbanken. Door hier voor te kiezen kon bekeken worden hoe de verschillende instanties met dezelfde materie omgaan en of deze één lijn trokken. Voor de beantwoording van 3.4.2 waarin wordt uitgezocht in hoeverre verzoeken tot een (ver)korte alimentatieduur worden gehonoreerd anticiperend op de initiatiefnota, is slechts gebruik gemaakt van uitspraken van gerechtshoven. Dit was niet zozeer een bewuste keuze, aangezien er op dit moment weinig jurisprudentie beschikbaar is waarin de alimentatiegerechtigde zich beroept op de initiatiefnota.

2.3 Empirisch deel

Er is gekozen voor een kwalitatief empirisch onderzoek. Het doel van dit onderzoeksrapport leent zich niet voor het feitelijke proces van een meting, zoals bij een kwantitatief onderzoek het geval zou zijn, maar voor registratie en beschrijving.⁷

⁷ Verschuren & Doorewaard, 2007, p. 366

2.3.1 Interviews

Voor het empirisch onderdeel van dit onderzoek heb ik gekozen om personen als data bron te gebruiken. Deze keuze is gemaakt omdat personen een zeer grote diversiteit van informatie kunnen verschaffen zoals meningen, opvattingen en eigen ervaringen die vergeleken met andere bronnen relatief snel tot stand komen.⁸ Daarnaast kan door het afnemen van interviews gericht informatie worden verkregen.

De respondenten die hebben meegewerkt aan dit onderzoek hebben ieder een juridische achtergrond en zijn werkzaam in de advocatuur. Mijn eerste keuze was om zowel advocaten als privaatrechters te interviewen om zo visies uit verschillende invalshoeken vast te leggen. Zowel de rechtbank Noord-Nederland als de rechtbank Midden-Nederland wilden geen medewerking verlenen aan dit onderzoeksrapport. Als reden werd het doel van het onderzoeksrapport opgegeven, het doen van aanbevelingen aan één specifiek kantoor. Derhalve heb ik de keuze gemaakt om enkel advocaten te interviewen die gespecialiseerd zijn in het familierecht. Daarnaast worden in het jurisprudentieonderzoek ook visies van rechters belicht, waaruit een conclusie getrokken kan worden.

Er is gekozen om tenminste zes advocaten te interviewen om zo verschillende ervaringen, meningen en invalshoeken vast te leggen. Minder dan zes advocaten is niet gewenst, aangezien er dan te weinig informatie zou worden vergaard. Tevens zou er met minder dan zes respondenten twijfel kunnen ontstaan rondom de betrouwbaarheid van het onderzoek. Hoewel alsnog voorzichtig dient te worden omgegaan met de interpretatie van de data uit de interviews zijn naar mijn mening de interviews met zes zorgvuldig geselecteerde respondenten voldoende om de benodigde informatie te verkrijgen waaruit een conclusie en vervolgens aanbeveling uit voortvloeit.

Hieronder wordt van iedere respondent die meegewerkt heeft aan dit onderzoek een kort profiel weergegeven.

- Mr. E.J.A. van Leuven is in 1992 afgestudeerd aan de Vrije Universiteit Amsterdam. In 2011 heeft hij Vierschaar Advocatuur opgericht in Groningen. Hoewel zijn specialisatie bij de letselschade ligt, behandelt hij daarnaast diverse zaken die zich richten op het familierecht.
- Mr. P. van Wijngaarden is afgestudeerd aan de Rijksuniversiteit Groningen en sinds 1995 werkzaam bij Scheidema & van Wijngaarden Advocaten te Groningen. Hoewel zijn expertise eerst op het gebied van bestuursrecht en contractenrecht lag, heeft hij sinds enkele jaren ook de familierechtelijke zaken binnen het kantoor op zich genomen.
- Mr. M.M. Mok is in 2001 afgestudeerd aan de Rijksuniversiteit Groningen. Mr. Mok is gespecialiseerd in het familierecht. Na vijf jaar werkzaam te zijn geweest als docent recht aan de Hanze Hogeschool te Groningen, is hij sinds 2007 werkzaam bij advocatenkantoor Meerburg&Mok te Groningen.
- Mevr. mr. M. Schutte is in 1994 afgestudeerd aan de Rijksuniversiteit Groningen en inmiddels werkzaam bij Dorhout Advocaten te Groningen. Sinds 1998 heeft mevr. mr. Schutte zich ontwikkeld tot familierecht specialist. Mevr. mr. Schutte heeft zowel de specialisatie-opleiding van de Vereniging Personen en Familierecht Advocaten afgerond als de opleiding van de Vereniging Familierecht Advocaat Scheidingsbemiddelaars. Zij is naast advocate ook werkzaam als mediator.

⁸ Verschuren & Doorewaard, 2007, p. 561

- Mevr. mr. M. Verheul is sinds 1997 werkzaam bij Dorhout Advocaten te Groningen, nadat zij in 1987 de advocatuur is ingegaan. Ook mevr. mr. Verheul heeft zowel de specialisatie-opleiding van de Vereniging Personen en Familierecht Advocaten afgerond als de opleiding van de Vereniging Familierecht Advocaten Scheidingsbemiddelaars.
- Mevr. mr. E. Leentjes is echtscheidingsadvocate bij Yspeert VWL Advocaten en tevens rechter-plaatsvervanger bij de Rechtbank Overijssel en geregistreerd als mediator bij het NMI. Zij volgde de specialisatieopleiding Familierecht en de opleiding tot advocaat-scheidingsbemiddelaar. Tot voor kort was zij eveneens lid van de Examencommissie van de Nederlandse Orde van Advocaten en lid van het College van Afgevaardigden van de Nederlandse Orde van Advocaten.
- Mevr. mr. H. Bakker is werkzaam bij Verdonk Advocaten te Heerenveen. Sinds 2011 is zij beëdigd als advocate. Zij is afgestudeerd aan de Rijksuniversiteit te Groningen. Haar specialisatie is het familie- en echtscheidingsrecht. Tevens is zij werkzaam als mediator.

Van de respondenten is mevr. mr. E. Leentjes de enige die aangaf het prettiger te vinden om het interview ‘face to face’ te laten plaatsvinden. Met mevr. mr. H. Bakker is het interview telefonisch afgenomen. Het voordeel van een ‘face to face’ interview of een telefonisch interview is dat er dieper op de materie kon worden ingegaan wanneer nodig. De overige respondenten gaven aan de vragen per mail te willen beantwoorden. De meest genoemde reden hiervoor was de zware werkdruk die zij momenteel ervaren. Het nadeel hiervan is dat de antwoorden minder gemotiveerd zijn dan wanneer er sprake zou zijn geweest van een telefonisch of ‘face to face’ interview. Mevr. mr. M. Schutte heeft aangegeven de interviewvragen samen met haar kantoorgenoot mevr. mr. M. Verheul in te vullen. Hoewel van beiden een kort profiel wordt weergegeven, worden mevr. mr. Schutte en mevr. mr. Verheul als één respondent gerekend. De interviews staan weergegeven in bijlage 6a tot en met 6f.

2.3.2 Verantwoording interviewvragen

Bij de interviewvragen (zie bijlage 5) ligt de nadruk met name op de praktijkervaringen en de mening van de respondenten. Tevens is er op gelet dat de interviewvragen voortvloeien uit de theorie en de daaruit ontstane onderzoek punten. Daarnaast is er rekening gehouden met de lengte van de vragenlijst. Wanneer het interview te lang is ontstaat het risico dat respondenten medewerking weigeren of dat dit ten koste gaat van de motivatie van de antwoorden. Dit is tevens de reden dat er gekozen om slechts open vragen op te nemen in het interview. Om deze reden is er voor gekozen om slechts de hoofdpunten uit de theorie te behandelen.

Niet minder belangrijk is een logische opbouw van het interview. De vragenlijst begint dan ook met een korte inleiding. Vervolgens worden er enkele meer algemene vragen gesteld over partneralimentatie, om vervolgens meer specifieke vragen te stellen over limitering, nihil stelling en anticiperen op de initiatiefnota.

Het algemene deel van de vragenlijst begint met een vraag naar de expertise van de respondent binnen het echtscheidingsrecht. Een voor de hand liggende eerste vraag, aangezien het van groot belang is om te weten wat de respondent zijn ervaring is met het echtscheidingsrecht. Vervolgens worden er vragen gesteld die zijn voortgevloeid uit 3.2. Om de lengte van het interview te beperken gaat het slechts om enkele hoofdpunten, die naar mijn inzien onmisbaar zijn.

Na enkele algemene vragen gaat de vragenlijst over op meer specifieke vragen omtrent limitering en nihil stelling.

Uit 3.2. kwam immers naar voren dat er binnen de huidige wet- en regelgeving twee middelen zijn om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken: limitering en nihil stelling. Dit werden dan ook de twee onderzoeksobjecten, die meegenomen werden naar het jurisprudentieonderzoek en het empirische onderdeel van dit onderzoek.

Uit het jurisprudentieonderzoek kwam naar voren dat er verschillende gronden zijn waarmee succesvol beroep kan worden gedaan op deze twee middelen. Het lag dan ook voor de hand dat er in het interview vragen gesteld moesten worden over beide middelen.

Als laatste volgt een specifieke vraag naar een uitspraak van het Hof 's-Hertogenbosch. Dit onderzoeksobject vloeide voort uit het jurisprudentieonderzoek dat beschreven staat in 3.4.2. In deze uitspraak kwam het Hof tot de conclusie dat er niet geanticipeerd kan worden op de initiatiefnota, omdat er geen sprake is van vaste wetgeving. Het was voor mij van belang om naar de mening van respondenten te vragen betreffende deze uitspraak. Dat het Hof 's-Hertogenbosch tot deze conclusie is gekomen, wil immers niet zeggen dat de respondenten deze mening delen.

Met het doel van dit onderzoek in het achterhoofd is gekozen om te vragen naar persoonlijke ervaringen van de respondenten met deze middelen.

2.4 Analytisch deel

De deelvraag die gericht is op analyse luidt: 'wat zijn de overeenkomsten indien de theoretische en empirische onderzoeksresultaten met elkaar vergeleken worden?'

Om antwoord te kunnen geven op de analytische deelvraag, zijn de onderzoeksresultaten van het theoretisch deel en het empirisch deel van dit onderzoeksrapport naast elkaar gelegd. Door deze resultaten naast elkaar te leggen kunnen de overeenkomsten in kaart worden gebracht.

2.5 Betrouwbaarheid onderzoek

De gebruikte literaire bronnen zijn voldoende betrouwbaar. Er is gekozen voor literatuur van gerenommeerde auteurs met een degelijke juridische achtergrond. Dit geldt tevens voor de bestudeerde jurisprudentie. Er is gekozen voor jurisprudentie van de Hoge Raad en verschillende gerechtshoven en rechtbanken. De bestudeerde jurisprudentie kan zodoende als betrouwbaar worden aangemerkt.

Gezien de expertise van de zes geïnterviewde deskundigen kunnen deze tevens als betrouwbare bronnen beschouwd worden. Het aantal respondenten zou als beperking van de betrouwbaarheid kunnen worden beschouwd. Hoewel zes respondenten voor het doel en de omvang van dit onderzoek voldoende is, dient er desondanks voorzichtig worden omgegaan met de interpretatie van de data uit de interviews.

Een andere beperking van het onderzoek is dat de respondenten allen werkzaam zijn in de regio Groningen. Wellicht waren de bevinden anders geweest wanneer er respondenten hadden meegewerkt die werkzaam zijn in andere provincies.

2.6 Reflectie

2.6.1 Onderzoekopzet

De doelstelling van het onderzoek sloot aan bij de opdracht van mijn opdrachtgever. In retrospectief zou er niet voor een andere doelstelling of formulering gekozen zijn. Dit geldt tevens voor de onderzoeksvragen. De gekozen onderzoeksvragen waren voldoende afgebakend en duidelijk geformuleerd. Het onderverdelen van de deelvragen in theoretische, empirische en analytische vragen heeft voor structuur in het onderzoeksrapport gezorgd. Tevens sloten de onderzoeksvragen goed aan bij de doelstelling van het onderzoek.

2.6.2 Theoretisch deel

Qua literatuuronderzoek zouden er terugkijkend geen veranderingen zijn aangebracht. Uit de gekozen literaire bronnen kon voldoende informatie vergaard worden om de theoretische deelvragen te kunnen beantwoorden. Daarnaast waren de gekozen bronnen betrouwbaar en divers.

Tevens zouden er geen aanpassingen in de bestudeerde jurisprudentie gedaan zijn. Het gekozen aantal bronnen met jurisprudentie heeft voldoende informatie vergaard. Wanneer er meer jurisprudentie bestudeerd zou zijn, zou de omvang van het jurisprudentieonderzoek te groot zijn geworden. Daarnaast zouden er geen andere selectie van jurisprudentie zijn. De huidige selectie was voldoende divers om de benodigde informatie te bemachtigen.

2.6.3 Empirisch deel

De gekozen methode om de empirisch deelvragen te kunnen beantwoorden, het afnemen van interviews, bleek de juiste methode te zijn. Door deze methode kon gericht informatie worden verkregen uit diverse invalshoeken.

De interviewvragen bleken over het algemeen geschikt te zijn om de gewilde informatie te vergaren. Twee interviewvragen bleken echter overbodig. De informatie die uit deze vragen kon worden verstrekt bleek onnodig te zijn voor het beantwoorden van de empirische deelvragen. Deze interviewvragen zijn dan ook geschrapt en vervangen door meer relevante vragen.

De zes respondenten waren voldoende om de benodigde informatie te verkrijgen. Meer dan zes respondenten waren, gezien de omvang van het onderzoek, onwenselijk geweest. De respondenten die medewerking hebben verleend zijn met zorg gekozen en er is sprake van voldoende diversiteit, zodat er visies uit verschillende invalshoeken zijn vastgelegd. Met minder dan zes respondenten zou er te weinig informatie verkregen zijn en zou er twijfel kunnen ontstaan aan de betrouwbaarheid van het onderzoek.

Het doel was om naast deskundigen die werkzaam zijn in de advocatuur, ook twee civiele rechters te interviewen voor dit onderzoek. Hier was voor gekozen omdat een civiele rechter zeer geschikt is om aan te geven op welke gronden een verzoek tot een (ver)korte alimentatie gehonoreerd zou kunnen worden. Zowel de rechtbank Noord-Nederland als de rechtbank Midden-Nederland hebben echter aangegeven dat er geen medewerking verleend kon worden, aangezien het doel van het onderzoek is om aanbevelingen te doen aan één specifiek advocatenkantoor.

2.6.4 Analytisch deel

Door de uitkomsten uit de theorie te vergelijken met de uitkomsten uit de empirie, konden de gelijkenissen en verschillen in kaart worden gebracht. Dit leverde een overzichtelijk beeld op, waarmee de analytische deelvraag beantwoord kon worden. Terugkijkend zouden hier geen veranderingen in worden aangebracht.

3 Theoretische Benadering

In dit deel van het onderzoeksrapport worden de theoretische deelvragen beantwoord. Daarvoor wordt in 3.1 de huidige wetgeving beschreven. Hierbij zal de onderzoek worden gedaan naar de totstandkoming, grondslag, duur en berekening. In 3.2 komt de initiatiefnota aan bod. Er zal worden gekeken naar de wijzigingen omtrent de grondslag, duur en berekening van de partneralimentatie. Als laatste staat in 3.3 de rechtspraak centraal. Hier zal bestudeerd worden in hoeverre verzoeken tot een verkorte alimentatieduur gehonoreerd worden en op welke gronden.

3.1 Huidige wetgeving

In dit hoofdstuk wordt allereerst de totstandkoming van de huidige wet- en regelgeving besproken. Hierbij zal de rechtsgeschiedenis aan bod komen, evenals meer recente ontwikkelingen omtrent partneralimentatie. Ten tweede wordt er gekeken naar de grondslag en wordt de algemene regelgeving kort besproken. De derde deelparagraaf is gewijd aan de duur van de partneralimentatie, gevolgd door een deelparagraaf over de berekening van de hoogte van de partneralimentatie. De paragraaf wordt afgesloten met een conclusie.

3.1.1 Totstandkoming huidige wet- en regelgeving

In een van de oudste wetboeken ter wereld dat stamt uit ca.1780 voor Christus wordt al gesproken over het principe partneralimentatie. Tussen vierduizend jaar geleden en nu hebben zich ontelbare ontwikkelingen voorgedaan waaruit uiteindelijk de huidige wet- en regelgeving omtrent partneralimentatie is ontstaan. In deze deelparagraaf zullen de meest opmerkelijke ontwikkelingen aan bod komen, waaruit naar voren komt hoe de huidige wet- en regelgeving heeft kunnen ontstaan.

In een van de oudste wetboeken ter wereld, de Babylonische Code van Hammurabi (1780 AC), wordt al gesproken over het principe partneralimentatie. In dit wetboek werd al de wetgeving rondom het huwelijk behandeld. Mocht een man scheiden van zijn vrouw, dan moest hij haar zowel de bruidsschat teruggeven evenals muntstukken. De oorspronkelijke bedoeling van partneralimentatie is daarmee duidelijk; financiële bescherming van echtgenotes na een echtscheiding.⁹

Hoewel het principe van partneralimentatie al bekend was, ontstond de term ‘partneralimentatie’ in de Romeinse tijd. De term is als eerst ontdekt in het Codex van Justinianus, ca. 529. In deze Codex werd namelijk niet alleen het gebruik van partneralimentatie vastgelegd, maar ook de term ‘alere’, waaruit het woord partneralimentatie afstamt. De bedoeling van partneralimentatie bleef hetzelfde, de man was verplicht om na de scheiding van zijn vrouw geld te betalen.¹⁰

Pas in de Middeleeuwen veranderde het recht omtrent partneralimentatie. Tijdens deze periode gold de rechtspraak van de Katholieke kerk, ook wel het Canoniek genoemd. Deze heilige wetten van het Canoniek gelden voor de mensheid juridisch net zo zwaar als het Codex van Justinianus, die in deze tijd nog steeds werd toegepast. Binnen dit recht werd het huwelijk gezien als iets heiligs, men had immers voor God zijn belofte uitgesproken. Ontbinding van het huwelijk was dan ook niet mogelijk, slechts scheiding van tafel en bed. Aangezien een echtscheiding niet mogelijk was, verviel voor de vrouw tevens het recht op partneralimentatie¹¹ Deze Canonieke wetten bleven lange tijd van kracht. Pas in de negentiende eeuw werd het concept partneralimentatie verder ontwikkeld.

⁹ J. Stuuroop, *Alimentatie, een vierduizend jaar oud gebruik*, 30 januari 2012 <www.isgeschiedenis.nl>

¹⁰ J. Stuuroop, *Alimentatie, een vierduizend jaar oud gebruik*, 30 januari 2012 <www.isgeschiedenis.nl>

¹¹ Lokin & Zwolve, 2001, p. 31

In 1816, na de Franse bezetting, ontstond de eerste vorm van het Burgerlijk Wetboek. Hierin werden de gronden voor een echtscheiding opgenomen. Scheiden werd mogelijk indien er sprake was van onacceptabel gedrag door de echtgenoot, waardoor er voor de echtgenote tevens het recht op partneralimentatie ontstond. Indien de echtgenote zich had misdragen tijdens haar huwelijk, dan vervielen haar rechten op partneralimentatie. Partneralimentatie kon in die tijd dus gezien worden als een soort ‘schuld’. Degene aan wie het einde van het huwelijk te wijten was, moest partneralimentatie betalen of verspeelde het recht daarop. De duur van de alimentatie was in deze tijd dan ook levenslang. Het werd immers gezien als een levenslange ‘straf’ voor de schuldige aan wie het einde van het huwelijk te wijten was. Dit ‘schuld’-aspect van partneralimentatie bleef lange tijd aanwezig en werd pas rond 1970 weggenomen. Vanaf die tijd vonden tevens de eerste relevante ontwikkelingen plaats die hebben geleid tot de huidige wet- en regelgeving.

De eerste van deze relevante ontwikkelingen was het wetsontwerp ‘herziening van het echtscheidingsrecht’, dat op 6 mei 1971 heeft geleid tot een nieuwe wetgeving omtrent partneralimentatie. In de Wet van 6 mei 1971, Stb.290 is de binding van de partneralimentatie aan de processuele positie van partijen losgelaten en is de mogelijkheid ontstaan voor de rechter om partneralimentatie voor bepaalde tijd toe te kennen¹². Twee belangrijke ontwikkelingen die hebben bijgedragen aan het ontstaan van de huidige wet- en regelgeving.

Allereerst veranderde de grondslag van de partneralimentatie. De alimentatie werd ontbonden van de processuele positie van de echtgenoten. In de Wet van 6 mei 1971, Stb. 290 werd bepaald dat “de processuele rol van de gedaagde niet samen behoeft te vallen met de rol van schuldige”.¹³ Het werd ook voor de gedaagde mogelijk gemaakt om partneralimentatie te verzoeken. Bij de beoordeling van dit verzoek behoorde de rechter rekening te houden met dezelfde factoren als voorheen, ook met bepaalde gedragingen.¹⁴ In de memorie van toelichting van de desbetreffende wet werd immers ook vermeld dat “indien de duurzame ontwrichting in overwegende mate te wijten is aan één der partijen, het irreëel zou zijn als hier geen rekening mee wordt gehouden”.¹⁵ De conclusie die hieruit getrokken kan worden is dat het recht op alimentatie, dat voorheen verzocht kon worden door de eiser, is losgekoppeld van de vraag wie van de partijen schuld had aan de echtscheiding. Alimentatie werd niet langer gezien als een vergoeding van onrecht. Deze gedachte droeg ook bij aan het feit dat de wetgever van mening was dat partneralimentatie voor een bepaalde tijd toegekend kon worden. Alimentatie werd niet meer gezien als een ‘straf’, maar als een verplichting die voortvloeit uit de huwelijksband. De wetgever was van mening dat deze verplichting niet altijd levenslang hoefde te zijn.

De tweede belangrijke aanpassing in de wet was de toekenning van partneralimentatie voor een bepaalde tijd, die voortvloeide uit de nieuwe grondslag. Het feit van getrouwd te zijn geweest, werd niet meer voldoende geacht om levenslang recht te verkrijgen op partneralimentatie. Tevens werd in de memorie van toelichting van de Wet van 6 mei 1971, Stb 290 opgemerkt dat de man en vrouw als twee gelijkwaardige partijen moeten worden aangemerkt.¹⁶

Emancipatie van de vrouw werd steeds belangrijker geacht. In de memorie van toelichting werd dan ook opgemerkt dat de gescheiden vrouw in economisch opzicht geheel onafhankelijk zou moeten zijn van haar echtgenoot.

¹² *Kamerstukken II, 1970/71, 10213, 6, p.10*

¹³ *Kamerstukken II, 1970/71, 10213, 6, p.10*

¹⁴ *Kamerstukken II, 1970/71, 10213, 6, p.13*

¹⁵ *Kamerstukken II, 1970/71, 10213, 6, p.11*

¹⁶ *Kamerstukken II, 1970/71, 10213, 6, p.2*

Re-integratie op de arbeidsmarkt moest dan ook om deze reden worden gestimuleerd.¹⁷ Derhalve werd besloten dat de rechter vrijheid kreeg om een termijn te verbinden aan de partneralimentatie, ook wel limitering genoemd, indien hier om verzocht werd. Vanaf dat moment ontstond de mogelijkheid om een verzoek in te dienen tot een (ver)korte alimentatie duur. Werd een dergelijk verzoek niet ingediend, dan was de duur de partneralimentatie alsnog levenslang¹⁸

De wetgever zag af van vastlegging van een termijn in de wet. De voorkeur ging uit naar dat een rechter geheel vrij moest zijn om bij de beslissing inzake de partneralimentatie met alle omstandigheden rekening te houden. Beide ontwikkelingen zijn reeds zichtbaar in de huidige wet- en regelgeving.

In de daarop volgende jaren waren er van wijzigingen in de Wet van 6 mei 1971, Stb 290 geen sprake. Pas in 1979 is tijdens een aan partneralimentatie gewijde openbare commissievergadering door een lid van de Tweede Kamer een motie ingediend waarin de wens werd uitgesproken om de duur van partneralimentatie aan meer criteria te verbinden. Een levenslange alimentatieduur werd ouderwets en achterhaald gevonden. Want hoewel de rechter mogelijkheden had om een termijn aan de alimentatie te verbinden, gebeurde dit in de praktijk zelden. Veelal duurde de alimentatie alsnog levenslang. Om dit te voorkomen werd een vastlegging van een termijn in de wet nodig geacht.¹⁹

Als reactie op deze wens stelde de regering de interdepartementale werkgroep limitering alimentatie samen, die in november 1981 zijn rapport uitbracht. In dit rapport gaf de werkgroep drie gronden voor het toekennen van alimentatie, namelijk:

1. De onmogelijkheid om in eigen levensonderhoud te voorzien in verband met de verzorging voor uit het huwelijk geboren kinderen
2. De maatschappelijke achterstand die door het huwelijk is opgelopen
3. Het recht om op een geleidelijk wijze een levensstijl te ontwikkelen die is aangepast aan het eigen inkomen

De werkgroep was van mening dat deze drie gronden naar verloop van tijd uitgewerkt zijn en een levenslang recht op alimentatie niet rechtvaardigen. De werkgroep was dan ook van mening dat in de wet een bepaling zou moeten worden opgenomen die de rechter voorschrijft iedere alimentatie aan een bepaalde termijn te binden. De maximaal op te leggen termijn zou volgens de werkgroep twaalf jaar moeten bedragen. De werkgroep ging van deze termijn uit, zodat wanneer in het ongunstige geval dat het jongste kind geboren wordt ten tijde van de echtscheidingsprocedure, de alimentatiegerechtigde in staat is de zorg van het kind op zich te nemen. Na het verstrijken van deze twaalfjarige termijn zou het kind een dusdanige zelfstandigheid hebben bereikt dat het voor de alimentatiegerechtigde mogelijk is om te re-integreren in de arbeidsmarkt om vervolgens zich in eigen levensonderhoud te voorzien.²⁰ De werkgroep deed tevens de aanbeveling dat deze termijn slechts verlengd zou kunnen worden met maximaal zes jaren, en met toepassing van een hardheidsclausule. Verlenging zou eveneens alleen mogelijk zijn wanneer de door het huwelijk veroorzaakte behoefte na de twaalf jaar voort zou duren.²¹ Het zou betekenen dat de termijn voor de alimentatie, inclusief verlenging, maximaal achttien jaar zou kunnen duren. Op basis van dit rapport van de interdepartementale werkgroep limitering alimentatie heeft de wetgever een nieuw wetsvoorstel ingediend in 1985.

¹⁷ *Kamerstukken II, 1970/71, 10213, 6, p.2*

¹⁸ *Kamerstukken II, 1970/71, 10213, 6, p.13*

¹⁹ *Kamerstukken II, 1979/80, 11860*

²⁰ *Kamerstukken II, 1985/86, 19295, 3, p. 7*

²¹ *Kamerstukken II, 1985/86, 19295, 3, p. 3*

De wetgever achtte het niet nodig om wijzigingen aan te brengen in de grondslag van partneralimentatie zoals omschreven in de Wet van 6 mei 1971, Stb. Deze werd dan ook in het wetsvoorstel in stand gehouden.

Het desbetreffende wetsvoorstel kwam pas negen jaar later door de Eerste Kamer heen, waarna op 1 juli 1994 de Wet Limitering Alimentatie (Wet WLA) na echtscheidingen van kracht ging. Voor alimentatieverplichtingen die bij rechterlijke beschikking zijn vastgesteld voor de inwerkingtreding van de Wet WLA werd een overgangsregeling ingesteld.

Deze overgangsregeling houdt in dat de verplichting tot levensonderhoud wordt beëindigd indien deze verplichting al vijftien jaar heeft geduurd, tenzij de rechter van oordeel is dat de beëindiging in financiële zin op grond van redelijkheid en billijkheid niet van de alimentatiegerechtigde kan worden gevergd. In dat geval wordt alsnog een nadere termijn door de rechter bepaald.²²

De wet WLA is vormgegeven in Afdeling 2 van Titel 9 in Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek. De algemene wetgeving wordt weergegeven in artikel 157. In dit artikel staat de meest relevante regelgeving omtrent de duur van partneralimentatie weergegeven. Een uittreksel van dit artikel staat weergegeven in bijlage 2.²³

3.1.2 Grondslag huidige wet- en regelgeving

Op 1 juli 1994 werd de Wet WLA na echtscheidingen ingevoerd. Deze wetswijziging bracht enkele grote veranderingen met zich mee. In deze deelparagraaf zal de grondslag van deze wetgeving besproken worden, evenals enkele inhoudelijke punten zoals het beginsel limitering.

De grondslag van partneralimentatie is vrijwel onveranderd gebleven ten opzichte van de Wet van 6 mei 1971, Stb. In de huidige wetgeving is de gedachte achter partneralimentatie dat, door in het huwelijk te treden, echtgenoten de verantwoordelijkheid op zich hebben genomen om zorg te dragen over de ander. Uit huwelijksverband vloeit immers de verplichting om levensonderhoud te verschaffen.²⁴ Deze verplichting eindigt niet wanneer het huwelijksverband verbroken wordt. Volgens de wetgever dient na ontbinding van het huwelijk als nawerking van die verantwoordelijkheid een billijke vereffening plaats te vinden van de economische nadelen die het gevolg zijn van het huwelijk of van de zorg voor de kinderen na de echtscheiding.²⁵ De drie gronden, opgesteld door de interdepartementale werkgroep limitering alimentatie zoals besproken in de vorige paragraaf, die het toekennen van partneralimentatie rechtvaardigen heeft de wetgever daarmee overgenomen. De Hoge Raad heeft dit principe in 2002 nogmaals onderstreept door te verklaren dat “de onderhoudsplicht haar werking behoudt, ook al wordt de huwelijksband gestaakt”.²⁶ Hoewel de onderhoudsplicht blijft, betekent dat echter niet dat deze verzorging levenslang zou moeten duren, zoals al werd besproken in de memorie van toelichting van de genoemde wet. Alimentatie is afhankelijk van de behoefte van de alimentatiegerechtigde enerzijds en de draagkracht van de alimentatieplichtigen anderzijds.²⁷

²² Gerritse, 2012, p. 137

²³ Zie bijlage 2

²⁴ Gerritse, 2012, p. 133

²⁵ *Kamerstukken II, 1985/86, 19295, 3, p. 6*

²⁶ HR 1 februari 2002, ECLI:NL:HR:2002:AD6632

²⁷ *Kamerstukken II, 1985/86, 19295, 3, p. 5*

3.1.3 Duur partneralimentatie binnen de huidige wet- en regelgeving

Een van de grootste veranderingen ten opzichte van vorige wetgeving is de duur van de partneralimentatie. In deze deelparagraaf zal eerst besproken hoe het recht op alimentatie ontstaat en hoe deze kan worden aangevraagd. Daarna worden de algemene regels omtrent de duur van partneralimentatie besproken, evenals de uitzonderingen, overgangsregelingen, mogelijkheden tot verlening en de beëindiging van de alimentatie.

Het recht op partneralimentatie ontstaat in het geval van een echtscheiding tussen twee echtgenoten. Een echtscheiding wordt uitgesproken op het verzoek van één van de twee echtgenoten of door een gezamenlijk verzoek, aldus artikel 1:150 BW. Artikel 1:151 BW voegt hier aan toe dat het verzoek tot echtscheiding worden uitgesproken door één van de echtgenoten indien het huwelijk duurzaam ontwricht is. Het verzoek tot echtscheiding kan worden ingediend bij de rechter door middel van een verzoekschrift, zoals vermeld in artikel 815 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.²⁸

De echtscheiding is officieel wanneer de uitspraak van de rechters wordt ingeschreven bij het register van de burgerlijke stand. Alimentatie wordt tevens toegekend op verzoek van een van de echtgenoten, aldus artikel 1:157 BW.

Dit verzoek wordt ingediend middels een verzoekschrift aan de rechtbank, artikel 815 Rv is dan ook wederom van belang. Een dergelijk verzoek kan aan de orde komen in een afzonderlijke alimentatieprocedure of als nevenvoorziening bij een echtscheidingsprocedure. De termijn van partneralimentatie gaat in wanneer de echtscheiding officieel is. De dag dat de echtscheiding staat ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand is tevens de ingangsdatum van de alimentatie.

Er zijn twee mogelijkheden in de wetgeving gecreëerd omtrent het termijn van de partneralimentatie. De eerste mogelijkheid is dat het termijn van rechtswege verloopt. Indien echtgenoten geen verzoek indienen bij de rechter om de alimentatie te verbinden aan een termijn, dan eindigt de verplichting tot alimentatie van rechtswege na twaalf jaar. De wetgever heeft het wettelijke maximum termijn op twaalf jaar gesteld. Uitzondering bestaat wanneer het huwelijk van de echtgenoten niet langer dan vijf jaar heeft geduurd en er uit het huwelijk geen kinderen zijn geboren. In dat geval kan de termijn van de alimentatie niet langer duren dan de duur van het huwelijk, zo wordt bepaald in artikel 1:157 lid 6 BW.

De andere mogelijkheid is dat een rechter de alimentatie verbindt aan voorwaarden en een termijn. Dit beginsel wordt limitering genoemd. Limitering is mogelijk op het verzoek van één van de echtgenoten. De rechter staat bij limitering geval vrij om de duur van het termijn te bepalen. Hierbij houdt de rechter rekening met zowel financiële als niet-financiële omstandigheden. Bij een niet-financiële omstandigheid kan gedacht worden aan het feit dat de alimentatiegerechtigde voor het huwelijk in haar eigen levensonderhoud voorzag. Een financiële omstandigheid kan zijn wanneer de verwachting is dat de alimentatiegerechtigde binnen een bepaald termijn in staat zal zijn om weer in zijn eigen levensonderhoud te voorzien. Limitering kan ook op een later tijdstip verzocht worden. Wanneer de alimentatieplichtige van mening is dat de alimentatie duur verkort zou moeten worden, kan hij een verzoek tot limitering indienen bij de rechter. Deze zal vervolgens wederom kijken naar de niet-financiële en financiële omstandigheden van zowel de alimentatieplichtige als – gerechtigde. Aan de hand van deze gegevens zal een rechter vervolgens beoordelen of de termijn van de alimentatie duur zal worden ingekort.²⁹

²⁹ Gerritse, 2012, p. 137

De kans bestaat dat de wettelijk vastgestelde huwelijksgebonden behoefte van de alimentatiegerechtigde nog altijd bestaat na het verstrijken van het termijn. Tevens kunnen zich nieuwe situaties voordoen waardoor de alimentatiegerechtigde langer behoeftig is. Redenen die, indien de alimentatie zou eindigen, de alimentatiegerechtigde op financieel gebied te hard zou raken. Indien redelijkheid en billijkheid met zich meebrengen dat het niet kan worden gevergd dat de alimentatie termijn verloopt, kan de rechter op verzoek van één van de echtgenoten de termijn verlengen op grond van artikel 1:157 lid 5 BW.³⁰ Dit verzoek moet binnen drie maanden na het eindigen van de termijn ingediend zijn. De rechter zal de mogelijke verlenging beoordelen aan de hand van de omstandigheden die zich op dat tijdstip voordoen. Indien de rechter oordeelt dat verlenging ontleend wordt, dan stelt de rechter een nieuw termijn in. De termijn van de verlenging is niet gebonden aan een maximum duur.³¹

In de wetgeving zijn tevens drie mogelijkheden gecreëerd waardoor de alimentatie kan worden beëindigd, welke omschreven staan in artikel 1:163 BW. Allereerst kan de alimentatie worden beëindigd door tijdsverloop. Dit houdt in dat het termijn van rechtswege is verlopen indien er geen limitering door een rechter heeft plaatsgevonden. De alimentatie eindigt tevens wanneer het door de rechter bepaalde termijn is verlopen. Dit geldt ook indien er sprake is van een verlenging van de termijn.

Ten tweede wordt de alimentatie beëindigd wanneer de alimentatiegerechtigde hertrouwt of gaat samen wonen met een andere partner dan waarmee zij was gehuwd. Bij samenwoning moet het wel gaan om ‘samenwoning als waren zij gehuwd’.

De Hoge Raad heeft bepaald dat er sprake moet zijn van ‘*samenwonenden met een affectieve relatie van duurzame aard die meebrengt dat de gescheiden echtgenoot en die ander elkaar wederzijds verzorgen, met elkaar samenwonen en een gemeenschappelijke huishouding voeren*’.³²

Als derde wordt de alimentatie beëindigd door het overlijden van één van beide betrokkenen. Ook hier geldt dat de alimentatie van rechtswege eindigt en tussenkomst van een rechter onnodig wordt geacht. In alle gevallen eindigt de alimentatie van rechtswege, de tussenkomst van een rechter wordt onnodig geacht.

3.1.4 Berekening partneralimentatie binnen de huidige wet- en regelgeving

Een andere wijziging ten opzichte van de oudere wetgeving is de berekening van de partneralimentatie. In deze deelparagraaf worden allereerst de algemene regels besproken, vervolgens komen de behoefte en draagkracht aan bod. Als laatste worden de mogelijkheden tot wijzigingen besproken, in het bijzonder de nihil stelling.

Om de hoogte van de partneralimentatie te berekenen zijn richtlijnen ontwikkeld. Deze richtlijnen staan bekend als de Tremanormen. Deze normen worden jaarlijks weergegeven in een rapport, het Rapport Expertgroep Alimentatienormen. Op basis van dit rapport kunnen rechtbanken de alimentatie vaststellen. Er is echter sprake van richtlijnen en niet van wetgeving. Er mag derhalve van de Tremanormen worden afgeweken, desondanks doet de rechter dit zelden. Zoals eerder genoemd zijn de wettelijke maatstaven voor de bepaling van de hoogte van het bedrag aan alimentatie de behoefte van de alimentatiegerechtigde enerzijds en de draagkracht van de alimentatieplichtige anderzijds.³³

In artikel 1:157 lid 1 BW wordt weergegeven dat alimentatie door de rechter kan worden toegekend indien de echtgenoot niet voldoende inkomsten tot zijn levensonderhoud heeft, noch zich in redelijkheid kan verwerven.

³⁰ Kamerstukken II, 1985/86, 19295, 3, p. 7

³¹ Wortmann & Duijvendijk-Brand, 2012, p. 167

³² HR 13 juli 2001, ECLI:NL:HR:2001:ZC3603

³³ Van Mourik & Verstappen, 2014, p. 222

Hiermee doelt de wetgever op de behoefte van de echtgenoot. Volgens de Tremanormen is er sprake van behoefte wanneer *“Men zelf niet in het eigen levensonderhoud kan voorzien, dat wil zeggen dat men zelf daartoe de nodige middelen mist en die ook in redelijkheid niet kan verwerven”*.³⁴ Behoeft is derhalve een voorwaarde voor de vaststelling van alimentatie. Het bestaan en de omvang hangt af van individuele omstandigheden en moeten van geval tot geval worden bepaald.³⁵ De behoefte van de alimentatiegerechtigde hangt af van de welstand tijdens het huwelijk. In beginsel heeft de alimentatiegerechtigde het recht om het niveau van welstand die binnen het huwelijk aanwezig was ook na het huwelijk te kunnen blijven handhaven.³⁶ De Hoge Raad bepaalde dat er: *“rekening dient te worden gehouden met alle relevante omstandigheden, waaronder de hoogte en de aard van zowel de inkomsten als de uitgaven van partijen tijdens het huwelijk, waarin een aanwijzing kan worden gevonden voor de mate van welstand waarin zij hebben geleefd”*.³⁷ Eigen inkomsten, waaronder ook eventuele inkomsten uit vermogen, verminderen de behoefte van de alimentatiegerechtigde. Tevens wordt er gekeken naar het vermogen van de alimentatiegerechtigde om eigen inkomsten te verwerven, indien men geen inkomsten heeft. Daarbij zijn wederom verschillende factoren van belang, zoals onder andere aan leeftijd, opleiding en werkervaring van de alimentatiegerechtigde.

De meest gebruikte methode om de behoefte te berekenen is de Hofnorm. De Hofnorm is in 2010 vastgesteld door het Hof Leeuwarden.³⁸ De Hofnorm gaat ervan uit dat de welstand direct gerelateerd is aan het inkomen. Van het netto-gezinsinkomen worden eerste de kosten van de eventuele kinderen afgetrokken. Dit bedrag wordt geacht beschikbaar te zijn geweest voor het levensonderhoud van beide echtgenoten. Er wordt rekening mee gehouden dat het leven als alleenstaande duurder is dan wanneer de echtgenoten samenwonende zijn. Om deze reden wordt de helft van het te verdelen inkomen met 20% verhoogd. De behoefte kan derhalve gelijkgesteld worden met 60% van het netto gezinsinkomen.³⁹ De consequentie van de berekening met deze methode berekend is dat de alimentatieplichtige eveneens behoefte heeft aan 60% van het voormalige gezinsinkomen. Wanneer een alimentatie wordt toegekend van die hoogte, moet dus ook de alimentatieplichtige 60% van dit bedrag overhouden.⁴⁰

Bij de berekening van de draagkracht wordt gebruik gemaakt van een rekensysteem. Hierbij kan het maandelijks netto- of bruto-inkomen worden gebruikt. Hier worden vervolgens de bijstandsnorm en andere relevante lasten van af getrokken. Het gaat louter om noodzakelijke lasten. “Luxe”-uitgaven, zoals vakanties, waaraan de alimentatiegerechtigde tijdens het huwelijk aan gewend was, dienen niet te worden niet opgenomen bij de lasten.

³⁴ Rapport Alimentatienormen, versie januari 2015, p. 6

³⁵ Rapport Alimentatienormen, versie januari 2015, p. 6

³⁶ Van Riemsdijk, 2011, p. 135

³⁷ HR 19 december 2003, ECLI:NL:HR:2003:AM2379

³⁸ Hof Arnhem - Leeuwarden, 8 april 2010, ECLI:NL:GHARL:2010:BM1475

³⁹ Rapport Alimentatienormen, versie januari 2015, p. 11

⁴⁰ Rapport Alimentatienormen, versie januari 2015, p. 18 t/m 19

<u>inkomsten</u>	
netto besteedbaar inkomen volgens netto of bruto methode	€...
<u>af: lasten</u>	
bijstandsnorm	€ ...
andere relevante lasten	€ ...
draagkracht loos inkomen	€...
draagkrachtruimte	€...
draagkracht = bepaald percentage (draagkrachtpercentage) van de draagkrachtruimte.	

Wanneer het gaat om het maximale bedrag dat de alimentatieplichtige af kan staan aan alimentatie, dan moet het volgende aan het schema worden toegevoegd:

Maximale alimentatie = draagkracht + eventueel fiscaal voordeel

Tevens is de jus-vergelijking mogelijk om de draagkracht te kunnen berekenen. Van deze vergelijking kan gebruik worden gemaakt indien de alimentatiegerechtigde een eigen inkomen heeft en/of relatief hoge behoefte en draagkracht. De jus-vergelijking houdt in dat geval de financiële situatie van de echtgenoten op basis van ieders inkomen en lasten worden vergeleken en verschaft financieel inzicht. Hierbij is een gelijk behandeling nodig van de echtgenoten bij de beoordeling van hun lasten. De ‘luxe’ lasten worden wederom niet meegerekend. Vervolgens wordt vergeleken welke “jus” ieder overhoudt na betaling van een bepaald bedrag aan partneralimentatie door de alimentatieplichtige. Het wordt redelijk geacht dat de alimentatiegerechtigde niet meer vrije ruimte, oftewel “jus”, overhoudt dan de alimentatieplichtige.

Om vervolgens de hoogte van de alimentatie te kunnen berekenen wordt de hoogte van de behoefte vergeleken met de hoogte van de draagkracht. De hoogte van het bedrag van de alimentatie mag de behoefte of de draagkracht niet overstijgen. De laagste van de twee vormt derhalve het maximum. Door omstandigheden kan wel de mogelijkheid ontstaan dat het bedrag lager wordt vastgesteld dan dit maximum.⁴²

Het is echter mogelijk dat, wanneer echtgenoten een alimentatie regeling zijn overeengekomen, deze op een later tijdstip gewijzigd wordt op grond van artikel 1:401 lid 2 BW. Dit geldt slechts voor de hoogte van het bedrag, en niet voor de termijn. Deze kan zoals eerder besproken alleen gewijzigd worden door limitering. Een vorm van een wijziging van de hoogte van het alimentatie bedrag is de nihil stelling. Nihil stelling kan voorkomen wanneer de behoefte en/of de draagkracht (tijdelijk) ontbreekt. Tevens kan de rechter bij zijn uitspraak bepalen dat de alimentatie na een bepaalde termijn op nihil zal worden gesteld. In dat geval wordt er ook wel gesproken van nihil stelling op termijn.⁴³

⁴¹ Rapport Alimentatienormen, versie januari 2015, p. 12

⁴² Rapport Alimentatienormen, versie januari 2015, p.6

⁴³ Wakker, 2013-71/9

Nihil stelling heeft veel weg van limitering, maar verschilt in enkele opzichten. Allereerst blijft de onderhoudsplicht bestaan. Bij nihil stelling wordt slechts de hoogte van het bedrag wat aan alimentatie betaald moet worden op nihil gesteld. Bij limitering wordt de duur van de termijn verkort, waarna de alimentatie van rechtswege eindigt en de onderhoudsplicht komt te vervallen.

Ten tweede kan, wanneer de situatie verandert en er wederom sprake is van behoefte en/of draagkracht, de hoogte van het bedrag aan alimentatie opnieuw worden vastgesteld. Bij limitering is afloop van het termijn geen verlenging mogelijk. Ten derde rust er bij het verzoek op nihil stelling een minder zware stel- en bewijslast op de alimentatieplichtige. De reden hiervan is dat nihil stelling een minder drastische maatregel is dan limitering. Zoals net is besproken kan nihil stelling na verloop van tijd worden aangepast wanneer de behoefte en/of draagkracht weer aanwezig is. De enige uitzondering is wanneer de nihil stelling op omstandigheden wordt gegrond die gezien hun aard niet voor wijziging vatbaar zijn. In dat geval rust op de alimentatieplichtige een even hoge stel- en bewijslast dan wanneer er om limitering verzocht zou worden.

3.1.5 Conclusie

- ❖ Een van de meest relevante wetwijzigingen vond plaats in 1971. De grondslag van partneralimentatie werd gewijzigd; de processuele positie van de echtgenoten werd losgelaten.
- ❖ De wetgever gaf de rechter de mogelijkheid om een termijn aan de alimentatie te verbinden. De wetgever achtte het onnodig om een wettelijk termijn te laten vastleggen.
- ❖ In 1985 werd een nieuw wetsvoorstel ingediend nadat de wens was uitgesproken om een de partneralimentatie wel aan een wettelijk termijn te verbinden.
- ❖ Het wetsvoorstel resulteerde in 1994 in de Wet WLA. Dit is de huidige wet- en regelgeving omtrent partneralimentatie.
- ❖ De grondslag van de huidige wet- en regelgeving luidt dat uit huwelijksverband de verplichting voortvloeit om levensonderhoud te verschaffen en dat deze niet eindigt wanneer het huwelijk beëindigd wordt.
- ❖ De duur van alimentatie is afhankelijk van de behoefte van de alimentatiegerechtigde enerzijds en de draagkracht van de alimentatieplichtigen anderzijds.
- ❖ Het is mogelijk dat de rechter op verzoek van één van de echtgenoten de alimentatieplicht? aan een termijn verbind die korter is dan twaalf jaar.
- ❖ Een andere mogelijkheid is dat er geen verzoek wordt ingediend door een van de echtgenoten om de alimentatie aan een termijn te verbinden. In dat geval verloopt de alimentatie van rechtswege naar twaalf jaar.
- ❖ Hieruit kan worden geconcludeerd dat de duur van partneralimentatie niet standaard twaalf jaar bedraagt. De wetgever heeft slechts in de wet opgenomen dat de alimentatie duur de grens van twaalf jaren niet mag overschrijden. Dit zal worden meegenomen als onderzoekpunt naar de empirische benadering van dit onderzoeksrapport.
- ❖ Binnen de huidige wet- en regelgeving is limitering een middel waarmee om een (ver)korte alimentatieduur kan worden verzocht. Dit is derhalve het tweede onderzoekpunt dat behandeld zal worden in de empirische benadering van dit onderzoeksrapport.
- ❖ Daarnaast bestaat de mogelijkheid tot nihil stelling. De alimentatie betaling wordt stopgezet in de behoefte/draagkracht momenteel ontbreekt. Dit is dan ook het derde onderzoekpunt die behandeld zal worden in de empirische benadering van dit onderzoek.

3.2 Initiatiefnota Partneralimentatie

De initiatiefnota omtrent partneralimentatie is op 21 juni 2012 ingediend door Tweede Kamerleden Van der Steur (VVD), Recourt (PvdA) en Berndsens (D66). De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de huidige wet- en regelgeving zijn de grondslag, duur en berekeningsmethode. De grondslag wordt als oneerlijk beschouwd, de duur onredelijk lang en de berekening te onoverzichtelijk.⁴⁴ De wijzigingen omtrent deze drie onderwerpen zullen daarom gedetailleerd aan bod komen. Allereerst zal in 3.2.1 de grondslag bekeken worden. Ten tweede wordt de duur van de alimentatie behandeld in 3.2.2. Vervolgens wordt de berekening van de partneralimentatie volgens de initiatiefnota besproken in 3.2.3. Als laatste volgt in 3.4 een conclusie.

3.2.1 Grondslag initiatiefnota

Een van de drie belangrijkste wijzigingen in de initiatiefnota is de grondslag van de partneralimentatie. In deze deelparagraaf wordt zowel deze grondslag als overige inhoudelijke punten besproken.

De belangrijkste insteek van de initiatiefnota is dat de partneralimentatie eerlijker, korter en eenvoudiger wordt. Het begrip ‘eerlijker’ komt vooral voort uit de nieuwe grondslag. De indieners hebben met de grondslag beoogd om de alimentatie eerlijker te maken voor de alimentatiegerechtigde. In de huidige wet- en regelgeving wordt ervan uitgegaan dat er door een huwelijk recht op overdracht van welvaart ontstaat. Zoals eerder besproken hebben de echtgenoten door in het huwelijk te treden immers de verantwoordelijkheid op zich genomen om zorg te dragen over de ander. Volgens de grondslag van de huidige wet- en regelgeving vloeit uit huwelijksverband de verplichting voor om levensonderhoud te verschaffen, en wordt deze verplichting niet beëindigt wanneer het huwelijksverband verbroken wordt.

De indieners wijken af van deze gedachte. Zij zijn van mening dat het huwelijk op zich geen overdracht van inkomen rechtvaardigt na beëindiging van het huwelijk. In de initiatiefnota wordt de grondslag voor partneralimentatie met name gebaseerd op de achterstand op de arbeidsmarkt die is opgelopen door het huwelijk. Alimentatie moet worden gezien als compensatie voor de gedurende het huwelijk ontstane verlies aan verdien capaciteit, oftewel een compensatie voor de tijd dat een van de partners niet of minder aan zijn of haar carrière heeft besteed.⁴⁵ De mogelijkheid dat dit kan leiden tot verlies van welstand voor één van de echtgenoten wordt door de indieners geaccepteerd. Volgens hun zienswijze wordt daarbij aansluiting gevonden bij de werkelijk voor het huwelijk bestaande inkomensverschillen.⁴⁶ Daarnaast wordt emancipatie belangrijk geacht. De indieners zijn van mening dat de economisch onzelfstandige startpositie van de vrouw na de scheiding niet mag betekenen dat zij in die afhankelijke positie moet blijven.

Om de situatie tussen de oude en de nieuwe regelingen te verzachten zal er een overgangsregeling in de wet worden opgenomen. In de tussentijd zijn echtgenoten vrij om met wederzijdse instemming al op de nieuwe wetgeving te anticiperen. De rechter zal echter nog gebonden zijn aan de huidige wet- en regelgeving, totdat de nieuwe wet is ingegaan. Het is echter wel mogelijk dat de rechterlijke macht al op de nieuwe berekeningsmethode anticipeert, bijvoorbeeld in de Trema-werkgroep.⁴⁷ Echtgenoten blijven vrij om af te wijken van de wettelijke regelingen. Contractvrijheid blijft, evenals bij de huidige wet- en regelgeving, het uitgangspunt.⁴⁸

⁴⁴ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p.1

⁴⁵ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p.1

⁴⁶ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p.2

⁴⁷ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p.4

⁴⁸ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p.1

3.2.2 Duur initiatiefnota partneralimentatie

In de initiatiefnota hebben de indieners beoogd een einde te maken aan de onredelijk lange duur van de alimentatie. De indieners hebben dan ook enkele wijzigingen omtrent de duur doorgevoerd ten opzichte van de huidige wet- en regelgeving. In deze deelparagraaf worden allereerst de algemene regels besproken, vervolgens de uitzondering en de hardheidsclausule. Daarna volgen de veranderingen omtrent de mogelijkheid tot verlenging, de afbouwregeling en de beëindiging van de alimentatie.

De indieners hebben onderscheid gemaakt tussen huwelijk waar wel en waar geen kinderen uit zijn geboren. Bij huwelijken waar geen kinderen uit zijn geboren en die korter dan drie jaar hebben geduurd, vervalt het recht op partneralimentatie. Mocht het huwelijk langer dan drie jaar geduurd hebben, dan geldt dat de partneralimentatie de duur van de alimentatie evenredig wordt gesteld aan de helft van de duur van het huwelijk, met als maximum de duur van vijf jaar.

Indien er uit het huwelijk kinderen zijn geboren, dan duurt de alimentatie tot het jongste kind een leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt of in ieder geval de helft van de duur van het huwelijk. Het maximum is wederom gesteld op vijf jaar.⁴⁹

Er is echter een uitzondering op de maximumduur opgenomen. Deze uitzondering geldt wanneer het huwelijk langer dan vijftien jaar heeft geduurd en waarbij één partner al die jaren de verzorgingstaak op zich heeft genomen en dus gedurende het huwelijk geen deel heeft genomen aan het arbeidsproces. Mocht dit het geval zijn, dan is de duur van de alimentatie de helft van de duur van het huwelijk, met een maximum van tien jaar. De indieners hebben voor deze uitzondering gekozen omdat na zo'n lange afwezigheid van de arbeidsmarkt de kans op een terugkeer binnen vijf jaren klein wordt geacht. Daarnaast zal na zo'n langdurig huwelijk de leeftijd van de alimentatiegerechtigde meespelen waardoor een terugkeer naar de arbeidsmarkt wordt bemoeilijkt.⁵⁰

Overzicht alimentatieduur volgens de initiatiefnota

Geen kinderen

0-3 jaar: geen recht op partneralimentatie

3-verder: de helft van het huwelijk met een maximum van 5 jaar

Wel kinderen

Partneralimentatie totdat het jongste kind 12 jaar is en de zorg onevenredig is verdeeld of de helft van het huwelijk met een maximum van 5 jaar

Huwelijken langer dan 15 jaar:

De helft van het huwelijk met een maximum van 10 jaar als de ontvangende partner gedurende het huwelijk niet aan het arbeidsproces heeft deelgenomen

In de initiatiefnota is eveneens een hardheidsclausule opgenomen. Deze hardheidsclausule moet voorkomen dat er onredelijke situaties ontstaan, aangezien de wettelijke regeling niet in alle gevallen kan voorzien. De rechter mag daarom dergelijke situaties herstellen door middel van deze clausule.

⁴⁹ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p.3

⁵⁰ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p.3

De indieners hebben besloten om de mogelijkheid tot verlenging van de termijn niet op te nemen in de initiatiefnota. De hardheidsclausule moet er in voorzien om schrijnende gevallen te voorkomen, waardoor verlenging onnodig wordt geacht.⁵¹

Ten opzichte van de beëindiging van de alimentatie is tevens een verandering opgenomen. Waar voorheen de partneralimentatie beëindigd werd wanneer de alimentatiegerechtigde opnieuw in het huwelijk trad of ging samen wonen met een andere partner dan hij of zij voorheen gehuwd was, wordt de invloed van nieuwe partners in de initiatiefnota weg gelaten. Dit sluit aan bij de nieuwe grondslag, namelijk dat de partneralimentatie ziet op het verlies van verdien capaciteit tijdens het huwelijk. Hoewel de welstand van de alimentatiegerechtigde door een nieuwe partner kan stijgen, doet dit niet af aan het verlies van deze verdien capaciteit en dus de betalingsverplichting.⁵²

3.2.3 Berekening partneralimentatie initiatiefnota

Naast de grondslag en de duur van de alimentatie worden er tevens grote wijzigingen doorgevoerd bij de berekening van de hoogte van de alimentatie. In deze deelparagraaf wordt derhalve als eerst de nieuwe berekeningsmethode besproken. Vervolgens wordt er gekeken naar de afbouw- en afkoopregelingen die in de initiatiefnota zijn opgenomen. Als laatste worden de wijzigingsmogelijkheden omtrent de hoogte van de alimentatie besproken.

De indieners hebben met de berekeningsmethode die is opgenomen in de initiatiefnota getracht om de berekening eenvoudiger te maken. De indieners stellen in de initiatiefnota voor om gebruik te gaan maken van een sterk vereenvoudigde berekeningsmethode waarbij de echtgenoten via een eenvoudig te gebruiken internettool zelf de partneralimentatie kunnen berekenen.⁵³ Bij deze tool zal gebruik worden gemaakt van forfaitaire schalen en deze is voor iedereen vrij beschikbaar.

Het idee is dat tevens deskundigen gebruik zullen gaan maken van de tool. Het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen krijgt een adviserende rol wanneer de echtgenoten er gezamenlijk niet uitkomen. Wanneer de echtgenoten het niet eens worden over de berekening, kunnen zij zich tot de rechter wenden.⁵⁴

In de initiatiefnota wordt tevens afkoop wettelijk mogelijk gemaakt. Echtgenoten kunnen ervoor kiezen om het gehele bedrag dat de alimentatieplichtige aan alimentatie verschuldigd is in één keer over te maken aan de alimentatiegerechtigde. Fiscaal gezien dient deze regeling gelijk te zijn aan wanneer er een maandelijkse betaling zou plaats vinden.⁵⁵

Wijzigingen in de hoogte van de alimentatie blijven mogelijk op dezelfde gronden als die in de huidige wet- en regelgeving worden weergegeven. De internettool maakt het echter mogelijk dat beide partijen zelf de hoogte van de alimentatie na een wijziging van de omstandigheden vast kunnen stellen. Hiervoor is tussenkomst van een rechter niet essentieel.⁵⁶ Een andere nieuwe regeling die is opgenomen in de initiatiefnota is de afbouwregeling. Deze regeling houdt in dat de hoogte van de alimentatie in de loop van de jaren wordt afgebouwd.

⁵¹ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p.3 en 5

⁵² Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p.4

⁵³ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p.3 en 4

⁵⁴ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p.3 en 4

⁵⁵ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p.4

⁵⁶ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p.4

Deze regeling is opgenomen om een prikkel te creëren voor de alimentatiegerechtigde om gaandeweg aan het arbeidsproces deel te gaan nemen of het aantal arbeidsuren te verhogen. Tevens heeft de indiener bepaald dat er geen sprake meer zal zijn van indexering.⁵⁷

3.2.4 Conclusie

- ❖ De indieners benaderen de termijn van de partneralimentatie strenger dan in de huidige wet- en regelgeving wordt gedaan.
- ❖ De wettelijke maximumduur van de alimentatie is drastisch ingekort.
- ❖ De indieners geven in de initiatiefnota aan dat de grondslag is dat de alimentatie beschouwd moet worden als een compensatie voor de gedurende het huwelijk ontstane verlies aan verdien capaciteit, niet langer als een recht op overdracht van de welstand die tijdens het huwelijk is opgedaan.
- ❖ In het algemeen is de maximumduur van de partneralimentatie vastgesteld op vijf jaar.
- ❖ Een uitzondering zijn wanneer er uit het huwelijk geen kinderen zijn geboren en het huwelijk korter heeft geduurd dan drie jaar. In dat geval vervalt het recht op alimentatie.
- ❖ Tevens is er een uitzondering gemaakt voor de huwelijken die langer dan vijftien jaar hebben geduurd en waarbij de alimentatiegerechtigde gedurende het huwelijk geen deel heeft uitgemaakt van de arbeidsmarkt. In dat geval is de maximumduur van de alimentatie tien jaren.
- ❖ Hieruit kan worden geconcludeerd dat de indieners rekening hebben gehouden met specifieke gevallen.
- ❖ Aangezien het hier gaat om een initiatiefnota is het enige onderzoekpunt dat voortvloeit uit deze paragraaf of er door de alimentatieplichtige nu al beroep kan worden gedaan op de initiatiefnota.

⁵⁷ Kamerstukken II 2011/12, 33 312, nr. 2, p.3

3.3 Jurisprudentie Onderzoek

In deze laatste paragraaf van het theoretische deel van dit onderzoeksrapport zal onderzoek worden verricht naar de rechtspraak omtrent (ver)korte partneralimentatie duur. Deze paragraaf zal worden opgedeeld in twee deelparagrafen, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen jurisprudentie omtrent (ver)korte partneralimentatie, duur binnen de huidige wet- en regelgeving en jurisprudentie anticiperend op de initiatiefnota. In 3.3.1 zal allereerst jurisprudentie besproken worden waar in naar voren komt in hoeverre de rechtspraak binnen de huidige wet- en regelgeving verzoeken tot een (ver)korte alimentatieduur honoreert en op welke gronden. Met oog op de theorie zal het hierbij gaan om de middelen limitering en nihil stelling. In 3.3.2 zal jurisprudentie aan bod komen waarbij de rechtspraak anticiperend op de initiatiefnota verzoeken tot een (ver)korte alimentatieduur honoreert en op welke gronden. Iedere deelparagraaf zal wederom worden afgesloten met een conclusie.

3.3.1 Jurisprudentie huidige wet- en regelgeving

Zoals in 3.3.2 geconcludeerd is, is binnen de huidige wet- en regelgeving limitering een middel waarmee om een (ver)korte alimentatieduur kan worden verzocht en bestaat daarnaast de mogelijkheid tot nihil stelling. In deze deelparagraaf zal met name onderzocht worden hoe de stel- en bewijsplicht die rust op de alimentatieplichtige wordt ingevuld door de rechtspraak.

3.3.1.1 Jurisprudentie Limitering

Mocht de alimentatieplichtige een verzoek tot limitering indienen, dan is het aan de alimentatieplichtige om aan te tonen dat de alimentatiegerechtigde wel voldoende inkomsten tot zijn levensonderhoud heeft of in staat is dit in redelijkheid te verwerven. Zoals in art. 1:157 lid 1 BW wordt weergegeven ontstaat er recht op partneralimentatie indien de alimentatiegerechtigde niet voldoende inkomsten tot zijn levensonderhoud heeft, noch zich dit in redelijkheid kan verwerven. Limitering kan slechts gewijzigd worden op grond van art. 1:401 lid 2 BW, die zware criteria bevat. Dit is de reden dat wanneer de alimentatieplichtige een verzoek om limitering, er sprake is van een verzwaarde stel- en bewijsplicht.

De invulling van deze verzwaarde stel- en bewijsplicht volgt uit een uitspraak van de Hoge Raad op 11 juni 1982.⁵⁸ De Hoge Raad heeft in dit arrest aandachtspunten geformuleerd waar de rechtspraak naar dient te kijken wanneer zij te maken krijgt met een verzoek tot een beschikking waarmee een definitief einde wordt gemaakt aan de alimentatieplicht van de alimentatiegerechtigde. De aandachtspunten die de Hoge Raad heeft geformuleerd zijn als volgt:

1. De tijdstippen waarop (in het algemeen) de vrouw, voor zover de verzorging en opvoeding van de kinderen zulks toelaat en mede gelet op haar leeftijd en opleidingsniveau, aan het arbeidsproces kan deelnemen dan wel een opleiding kan volgen;
2. De mogelijkheden die daartoe voor de vrouw bestaan, mede gelet op haar woonplaats;
3. Hetgeen van de vrouw gevergd kan worden, mede gelet op de maatschappelijke opvattingen in de kring waartoe de vrouw behoort;
4. De kans dat de vrouw na de beëindiging van de alimentatie in haar eigen levensonderhoud kan voorzien.

⁵⁸ HR 11 juni 1982, ECLI:NL:HR:1982:AG4402

Sindsdien wordt dit arrest beschouwd als een standaardarrest. Dit wordt in latere uitspraken nogmaals bevestigd, bijvoorbeeld in een uitspraak van de Hoge Raad op 16 april 2004.⁵⁹ De Hoge Raad geeft in dit arrest aan dat *“de in het middelonderdeel voorgestane invulling van de stelplicht en bewijslast van de alimentatieplichtige volgt uit onder het oude recht tot stand gekomen jurisprudentie van de Hoge Raad, welke voor het huidige recht is overgenomen.”*. Hoewel de aandachtspunten door de Hoge Raad in 1982 geformuleerd zijn, kan de rechtspraak zijn eigen invulling geven aan deze aandachtspunten. De aandachtspunten maken immers niet duidelijk wanneer de alimentatieplichtige deze punten voldoende gemotiveerd heeft.

Derhalve zal om te beginnen jurisprudentie behandeld worden waarbij het verzoek om limitering is gehonoreerd en waarbij is voldaan aan de stel- en bewijsplicht van de alimentatieplichtige, zoals bij een uitspraak van het hof Amsterdam. Een man verzocht het hof in Amsterdam op 15 juli 2008⁶⁰ om de partneralimentatie te limiteren naar zeven jaar. De man stelt dat het een kort huwelijk was, aangezien deze maar zeven jaren heeft geduurd. Tevens zijn er geen kinderen uit het huwelijk geboren en heeft de vrouw inmiddels een nieuwe partner met wie zij wel een kind heeft. Daarnaast heeft de man inmiddels zelf ook een nieuw gezin heeft dat hij dient te onderhouden. Het hof honoreert het verzoek van de man, gezien de keuzes die de vrouw in haar persoonlijk leven heeft gemaakt waardoor de lotsverbondenheid is komen te ontbreken. Het Hof is van oordeel dat het voortduren van de alimentatie na een periode die gelijk is aan de duur van het huwelijk, in dit geval niet meer dan redelijk wordt geacht.

Een dergelijke uitspraak werd tevens gedaan door de Rechtbank 's-Hertogenbosch op 23 december 2011⁶¹, waarbij de man om limitering van de partneralimentatie tot zeven jaar verzocht. Voor beide partijen was dit het tweede huwelijk. Het huwelijk heeft ongeveer zeven jaar standgehouden en uit het huwelijk zijn geen kinderen geboren. Wel waren er kinderen van partijen uit eerdere relaties, maar die zijn reeds meerderjarig. De vrouw had tijdens het huwelijk fulltime gewerkt, waardoor de rechtbank oordeelde dat de carrièremogelijkheden niet door het huwelijk waren beperkt. De rechtbank achtte het daarom niet redelijk dat de vrouw gedurende de volle termijn van twaalf jaren recht heeft op partneralimentatie, en honoreerde het verzoek van de man waarmee de alimentatie werd gelimiteerd tot zeven jaren.

De rechtbank van Oost- Brabant op 11 december 2013 oordeelde in een vergelijkbare zaak.⁶² In deze zaak heeft de man een verzoek gedaan tot limitering van de duur van de partneralimentatie. De man verzocht de rechtbank subsidiair de door de man aan de vrouw te betalen partneralimentatie in duur te beperken tot één jaar. In deze uitspraak speelden de omstandigheden van de vrouw, tevens de alimentatiegerechtigde, een belangrijke rol. De partijen zijn zes jaar met elkaar gehuwd geweest en er zijn uit het huwelijk geen kinderen geboren. De man had zijn verzoek gemotiveerd op de feiten dat de vrouw ten tijde van de zaak 41 jaar oud was, zowel de Nederlandse als Oekraïense nationaliteit heeft, redelijk Nederlands spreekt, een HBO-opleiding biologie en scheikunde heeft afgerond in Oekraïne en daar tevens enkele jaren zelfstandig ondernemer is geweest. In Nederland heeft zij als administratief medewerkster en verkoopmedewerkster gewerkt. In januari 2014 zou zij beginnen met cursussen om een bevoegdheid te krijgen om les te geven. Deze bevoegdheid kon zij vervolgens na één jaar aanvragen.

⁵⁹ HR 16 april 2004, ECLI:NL:HR:2004:AO5124

⁶⁰ Hof Amsterdam, 15 juli 2008, ECLI:NL:GHAMS:2008:BF2485

⁶¹ Rb. 's-Hertogenbosch, 23 december 2011, ECLI:NL:RBSHE:2011:BV0303

⁶² Rb. Noord-Brabant, 11 december 2013, ECLI:NL:RBOBR:2013:7463

De rechtbank oordeelde dat op grond van deze motivatie van de vrouw verwacht mag worden dat zij een baan vindt waarmee zij in haar eigen levensonderhoud kan voorzien. De rechtbank zag dan ook voldoende aanleiding om de duur van de alimentatie te beperken en honoreerde het verzoek van de man.

Hoe belangrijk een gegronde motivering van de stel- en bewijsplicht is, blijkt onder andere uit de uitspraak van het Hof Den Haag op 27 maart 2013⁶³. In deze uitspraak werd tevens door de alimentatieplichtige onder andere verzocht om de alimentatie te limiteren naar drie jaar. De man is van mening dat de vrouw in haar eigen levensbehoeften kan voorzien, althans dat zij daartoe redelijkerwijs binnen drie jaar in staat zou zijn. Volgens de man kan van de vrouw gevergd worden dat zij fulltime gaat werken. De vrouw verweert zich hier tegen door te verklaren dat zij meerdere malen aan haar werkgever verzocht heeft of zij haar werkzaamheden kon uitbreiden, dit bleek echter niet mogelijk. Tevens heeft zij zonder succes bij andere bedrijven gesolliciteerd. Daarmede draagt zij de zorg voor haar minderjarige zoon uit een eerder huwelijk. Hoewel het Hof het onverlet laat dat de vrouw, mede gelet op haar leeftijd, moet blijven proberen haar inkomsten te vergroten, heeft het Hof op grond van de omstandigheden en de onvoldoende motivering van de man het verzoek afgewezen. Het Hof oordeelde dat de motivering onvoldoende was gezien dat de man enkel heeft gesteld dat de vrouw haar verdien capaciteit nog kan uitbreiden en zo over circa drie jaar volledig in haar eigen levensonderhoud kan voorzien.

Het belang van een goede motivering valt ook terug te zien in de uitspraak van het Hof Arnhem-Leeuwarden van 8 april 2014.⁶⁴ Hier werd wederom door de man verzocht om limitering van de partneralimentatie die hij aan de vrouw dient te betalen. De man verzoekt het Hof om de partneralimentatie na vijf jaar te limiteren. De man is van mening dat de vrouw in staat moet worden geacht zelf haar verdien capaciteit te vergroten in de komende vijf jaren, en stelt daarnaast dat de vrouw en hij al sinds 2009 gescheiden leven en sinds die tijd al een bijdrage aan de vrouw heeft betaald voor haar levensonderhoud. Het hof is van oordeel in dit geval de motivering van de man waarom na vijf jaar een definitief einde dient te worden gemaakt aan de recht op levensonderhoud van de vrouw onvoldoende is. Het hof stelt dat limitering als redelijk kan worden beschouwd indien met voldoende zekerheid en op goede gronden mag worden verwacht dat de onderhoudsgerechtigde na afloop van het termijn op voor haar passende wijze in haar eigen levensonderhoud zal kunnen voorzien.

Hoewel de stel- en bewijsplicht van groot belang is waar het gaat om het honoreren van een verzoek tot limitering, neemt de rechtspraak tevens alle omstandigheden van het geval mee in zijn beoordeling. Dit kan resulteren in een afwijzing van het verzoek tot limitering, terwijl er voldaan is door de stel- en bewijsplicht van de alimentatieplichtige. Dit was het geval in een uitspraak van het Hof 's-Gravenhage op 16 mei 2012.⁶⁵ In deze uitspraak had de alimentatieplichtige, de man verzocht om de alimentatie te limiteren tot één jaar en tevens voldaan aan zijn stel- en bewijsplicht. De alimentatiegerechtigde, de vrouw, ontving echter wegens ziekte een Ziektewetuitkering en nam via het UWV deel aan een re-integratietraject. Het hof oordeelde dat gezien het feit dat de vrouw deelnam aan het re-integratietraject zij zich voldoende inspande om deel te nemen aan het arbeidsverkeer. Gezien de situatie van de vrouw is het echter onduidelijk wanneer zij hier weer deel aan kan nemen. Gelet op deze omstandigheden wees het Hof, ondanks dat de man voldaan heeft aan zijn stel- en bewijsplicht, het verzoek van de man tot limitering af.

⁶³ Hof Den Haag, 27 maart 2013, ECLI:NL:GHDHA:2013:CA0720

⁶⁴ Hof Arnhem - Leeuwarden, 8 april 2014, ECLI:NL:GHARL:2014:2922

⁶⁵ Hof s'-Gravenhage, 16 mei 2012, ECLI:NL:GHSGR:2012:BZ6040

Uit dit arrest blijkt dat hoewel een goede motivering onontbeerlijk is, de rechtspraak kijkt naar alle omstandigheden van het geval voordat een verzoek tot limitering gehonoreerd wordt.

3.3.1.2 Conclusie Jurisprudentie limitering

- ❖ Wanneer er een verzoek tot limitering wordt ingediend door de alimentatieplichtige, is er sprake van een verzwaarde stel- en bewijslast.
- ❖ Hoewel er sinds 1982 een standaard arrest van de Hoge Raad bestaat waar aandachtspunten geformuleerd staan, is het aan de rechtspraak om een invulling te geven aan deze aandachtspunten.
- ❖ Uit de hiervoor benoemde uitspraken betreffende limitering komt naar voren dat een goede motivatie een van de belangrijkste factoren is wanneer het gaat om deze stel- en bewijsplicht.
- ❖ Bij de bovenstaande uitspraken waarin het verzoek tot limitering wordt afgewezen, is dit vrijwel altijd omdat er niet is voldaan aan de stel- en bewijsplicht.
- ❖ Een andere belangrijke factor die naar voren komt uit de hiervoor genoemde uitspraken zijn de omstandigheden van het specifieke geval.
- ❖ Wanneer er voldaan is aan de stel- en bewijsplicht, kan het verzoek tot limitering dankzij een bepaalde omstandigheid alsnog worden afgewezen.
- ❖ Tevens kunnen de specifieke omstandigheden van het geval er juist voor zorgen dat het verzoek gehonoreerd wordt.
- ❖ Het is lastig om uit de uitspraken hier een vaste lijn te ontdekken. Dit is dan ook een onderzoek punt die wordt meegenomen naar het praktijkgedeelte van dit onderzoeksrapport.

3.3.1.3 Jurisprudentie Nihil stelling

Naast limitering bestaat de mogelijkheid dat de alimentatieplichtige een verzoek indient tot nihil stelling van de alimentatie na een bepaalde termijn. Het grote verschil met limitering is dat de na een termijn gestelde nihil stelling kan worden gewijzigd op grond van art. 1:401 BW. Deze criteria zijn minder zwaar dan de criteria die gesteld worden in art. 1:401 lid 2 BW, de enige grond waarop limitering gewijzigd kan worden. Het is derhalve een minder definitief middel dan limitering en er geldt dan ook een minder zware stel- en bewijslast. Nihil stelling kan een geschikt alternatief zijn voor limitering, zoals in de uitspraak van het hof Arnhem – Leeuwarden op 26 maart 2013.⁶⁶ In deze uitspraak verzocht de alimentatieplichtige, de vrouw, om limitering van de partneralimentatie tot de duur van twee jaar. Het huwelijk tussen de partijen had 26 jaren stand gehouden, en uit het huwelijk zijn geen nog minderjarige kinderen geboren. De alimentatiegerechtigde, de man, neemt al enige tijd geen deel meer aan het arbeidsproces. De man heeft zich echter wel voorgenomen om een eigen onderneming te gaan starten, aangezien hij geen ander gepast betaald werk kan vinden. Het Hof is van mening dat, gezien de omstandigheden, limitering een te definitief karakter heeft. Het hof acht het echter redelijk dat de alimentatie na het verloop van drie jaar op nihil zal worden gesteld. Dit op grond van de verwachting dat de man binnen die drie jaar zijn onderneming kan starten en ontwikkelen.

Ook in de uitspraak van de Rechtbank Overijssel op 2 juni 2014⁶⁷ werd het primaire verzoek tot limitering afgewezen, maar het subsidiaire verzoek tot nihil stelling van de alimentatie na een periode van vijf jaar werd gehonoreerd. De partijen zijn in 1981 met elkaar in het huwelijk getreden en leven al zeven jaren gescheiden van elkaar.

De alimentatieplichtige, de man, was van mening dat de vrouw geen economisch nadeel ondervonden heeft van het huwelijk aangezien zij, als zij niet met de man gehuwd zou zijn geweest, geen andere baan of inkomen had gehad dan wat nu het geval is. De man is derhalve van mening dat hij de vrouw niet financieel hoeft te ondersteunen. Naast dat de man met deze stelling de grondslag van de partneralimentatie miskent, namelijk de lotsverbondenheid die tijdens het huwelijk tussen beide partijen is ontstaan. Het subsidiaire verzoek tot nihil stelling na een periode van vijf jaar wordt door de rechtbank wel gehonoreerd. De rechtbank is tot dit besluit gekomen aangezien partijen al zeven jaar gescheiden van elkaar leven. De man heeft gedurende deze periode de vrouw financieel bijgestaan. Hoewel dit uit eigen beweging heeft plaatsgevonden, zal de man na de periode van vijf jaar derhalve de vrouw in totaal twaalf jaar van levensonderhoud hebben voorzien. Gezien het definitieve karakter van limitering wordt dit door de rechtbank als een te zwaar middel gezien.

Een dergelijke situatie deed zich voor in de uitspraak van het hof Arnhem-Leeuwarden op 21 maart 2013.⁶⁸ In deze uitspraak verzocht de alimentatieplichtige, de man, secundair om een gefaseerde afbouw van de partneralimentatie, om deze vervolgens na een periode van vijf jaar op nihil te stellen. De leeftijd van de partijen en de duur van het geregistreerd partnerschap spelen in deze uitspraak een belangrijke rol.

Ten tijde van het aangaan van het partnerschap was de man al gepensioneerd en de vrouw 55 jaar oud. Het inkomen van de vrouw was voor het aangaan van het geregistreerd partnerschap nagenoeg gelijk aan de eigen inkomsten van de vrouw na het beëindigen. Enkel gedurende de periode van negen jaar dat het partnerschap heeft geduurd, was de levensstandaard van de vrouw hoger dan dat zij normaliter handhaafde.

⁶⁶ Hof Arnhem – Leeuwarden, 26 maart 2013, ECLI:NL:GHARL:2013:BZ6862

⁶⁷ Rb. Overijssel, 2 juni 2014, ECLI:NL:RBOVE:2014:3964

⁶⁸ Hof Arnhem – Leeuwarden, 21 maart 2013, ECLI:NL:GHARL:2013:BZ8291

Gelet op deze feiten acht het hof het redelijk dat de partneralimentatie in vijf jaar wordt afgebouwd en vervolgens op nihil zal worden gesteld. Het hof is mede tot dit besluit gekomen aangezien het geregistreerd partnerschap geen financieel nadeel heeft opgeleverd, maar slechts een behoefteverhoging. Het Hof is van mening dat de periode van vijf jaar voldoende zijn om de vrouw langzaam te laten wennen aan de levensstandaard die zij handhaafde voordat zij het geregistreerd partnerschap aanging.

3.3.1.4 Conclusie Jurisprudentie Nihil stelling

- ❖ Gezien het feit dat er een minder zware stel- en bewijsplicht aanwezig is wanneer de alimentatieplichtige verzoekt om nihil stelling, kan dit een goed alternatief zijn voor limitering.
- ❖ Tevens kan de alimentatieplichtige er goed aan doen om, wanneer hij primair om limitering verzoekt, secundair om nihil stelling te verzoeken vanwege de minder zware stel- en bewijsplicht.
- ❖ Er zijn eveneens andere mogelijkheden bij nihil stelling, namelijk nihil stelling op termijn. In dat geval vindt er een afbouwregeling plaats, zoals het geval is in een van de hiervoor genoemde uitspraken. Dit is een minder ingrijpend middel dan limitering, waardoor de kans dat het verzoek gehonoreerd wordt tevens wordt vergroot.

3.3.2 Jurisprudentie Initiatiefnota

Er zijn enkele uitspraken te vinden waarbij een van de partijen, al dan niet direct, een beroep heeft gedaan op de initiatiefnota. In deze uitspraken wordt veelal een beroep gedaan op de grondslag die de indieners beogen in de initiatiefnota.

Een dergelijk beroep op de initiatiefnota was het geval in een uitspraak die tevens in de vorige deelparagraaf is benoemd. Het gaat om de uitspraak van het hof Arnhem-Leeuwarden op 21 maart 2013.⁶⁹ In deze uitspraak verzocht de alimentatiegerechtigde primair dat er geen reden tot alimentatieplicht aanwezig was, omdat de vrouw naar zijn mening geen economisch nadeel had ondervonden van het negen jaar durende geregistreerd partnerschap. De man deed hiermee indirect een beroep op de grondslag zoals deze in de initiatiefnota wordt beoogd. Het Hof was echter van mening dat alimentatieplicht voorkomt uit de lotsverbondenheid die ontstaat bij het aangaan van een huwelijk. Dat de vrouw geen economisch nadeel had ondervonden, deed hier volgens het hof niets van af.

Op deze grond werd wederom beroep gedaan in de uitspraak van de Rechtbank Overijssel op 2 juni 2014⁷⁰, die eveneens in de vorige deelparagraaf is besproken. Ook in deze uitspraak verzocht de alimentatieplichtige, de man, primair om limitering van de alimentatie tot vijf jaar. De grond die de man aanvoerde was dat de vrouw geen economisch nadeel had ondervonden aan het huwelijk, en dat zij, wanneer zij niet gehuwd waren geweest, zijn geen andere baan of levensstandaard zou hebben gehandhaafd dan dat nu het geval is. Er was wederom sprake van een indirect beroep op de grondslag zoals deze in initiatiefnota wordt beoogd. De rechtbank oordeelde, evenals het Hof in de vorige bovenstaande uitspraak, dat de man met deze grond miskent op welke grondslag de alimentatie gebaseerd is, namelijk lotsverbondenheid. Het verzoek tot limitering werd om deze reden afgewezen.

In een uitspraak van de rechtbank Oost- Brabant op 10 januari 2014 deed de alimentatieplichtige een verzoek gedaan tot limitering, door direct te verwijzen naar de initiatiefnota. De rechtbank heeft dit verzoek van de alimentatiegerechtigde afgewezen. Na de uitspraak van de rechtbank is de man in hoger beroep gegaan. Vervolgens heeft het Gerechtshof 's-Hertogenbosch op 15 januari 2015 een uitspraak gedaan over de mogelijkheid om te anticiperen op de initiatiefnota.⁷¹ Ook in deze uitspraak stelde de man dat het huwelijk van de partijen de verdien capaciteit van de vrouw niet heeft aangetast en deed hij wederom beroep op de grondslag van partneralimentatie zoals de indieners van de initiatiefnota deze beogen. De vrouw heeft hiertegen gemotiveerd verweer gevoerd door te stellen dat de door de man aangehaalde initiatiefnota nog geen wet is en het nog te onzeker is of dit wet zal worden. Het Hof heeft zich bij deze mening aangesloten. Het Hof oordeelde dat *“ er geen aanleiding is om vooruit te lopen op de Initiatiefnota Partneralimentatie, nu dit nog geen geldend recht is ”*.

3.3.2.1 Conclusie Jurisprudentie Initiatiefnota

- ❖ Met name uit de laatste uitspraak kan worden geconcludeerd dat anticiperen op de initiatiefnota (nog) niet mogelijk is.
- ❖ Gezien de fase waarin de initiatiefnota zich momenteel bevindt is het vooralsnog te vroeg om op de op de nota te anticiperen.
- ❖ Een onderzoek punt dat meegenomen wordt naar het praktijk deel van dit onderzoeksrapport is of er wellicht toch mogelijkheden zijn om te anticiperen op de initiatiefnota, ongeacht de uitspraak van het Hof 's-Hertogenbosch.

⁶⁹ Hof Arnhem – Leeuwarden, 21 maart 2013, ECLI:GHARL:2013:BZ8291

⁷⁰ Rb. Overijssel, 2 juni 2014, ECLI:NL:RBOVE:2014:3964

⁷¹ Hof 's-Hertogenbosch, 15 januari 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:75

4 Empirische benadering

In dit hoofdstuk wordt de empirische benadering van dit onderzoeksrapport weergegeven. In het theoretische deel van dit onderzoeksrapport zijn verschillende onderwerpen besproken waaruit vragen zijn voortgekomen die in de praktijk onderzocht moeten worden. Deze vragen richten zich voornamelijk op hoe de wet- en regelgeving zich in de praktijk uit. Deze informatie voor deze empirische benadering is vergaard door het afnemen van interviews bij verschillende onderzoeksobjecten. In 4.1 tot 4.6 zullen de verschillende visies en ervaringen per respondent uiteengezet worden. Hieruit volgt een conclusie die omschreven zal worden in 4.7.

4.1 Interview mr. E.J.A. van Leuveren

4.1.1 Algemeen

De afgelopen jaren heeft mr. van Leuveren ongeveer 30 echtscheidingen behandeld. Vermeldingswaardig is dat het in veel gevallen zaken betrof in het kader van gesubsidieerde rechtsbijstand en er aan de kant van de alimentatieplichtige vaak weinig ruimte was om überhaupt alimentatie te betalen. Volgens mr. van Leuveren zou de huidige maximumtermijn voor partneralimentatie niet moeten worden beschouwd als standaardtermijn. Met name voor relatief jonge en/of hoogopgeleide stellen valt de maximumtermijn zeker niet als standaard te beschouwen. De praktijk leert echter dat de maximumtermijn vaak wel als standaard beschouwd wordt.

Mr. van Leuveren is van mening dat er binnen de huidige wetgeving eigenlijk te weinig middelen zijn om een verkorte alimentatie duur te verzoeken. Er wordt aangegeven dat de enige beperking bestaat in artikel 1:157 BW. Mr. van Leuveren geeft aan dat dit artikel inmiddels twintig jaar oud is en de inhoud niet meer van deze tijd. Tevens zijn de huidige middelen te beperkt, aldus mr. van Leuveren. Er zijn immers niet voor niets initiatieven vanuit de Tweede Kamer om de mogelijkheden uit te bereiden.

Volgens mr. van Leuveren hangt het van diverse factoren af wanneer de mogelijkheid ontstaat om een verzoek tot een (ver)korte alimentatieduur in te dienen. Mr. van Leuveren kijkt persoonlijk altijd naar wie primair de zorg voor de kinderen draagt en het opleidingsniveau van de alimentatiegerechtigde. De gedachte hierachter is dat dit ook de criteria zijn die bepalend zijn of de rechter in het verzoek wenst mee te gaan.

4.1.2 Limitering

Mr. van Leuveren zit met zijn praktijk met name aan de vraagkant. Veelal worden de belangen van de alimentatiegerechtigde behartigd. Hierdoor komt mr. van Leuveren in de praktijk zelden in aanraking met het indienen van een verzoek tot limitering. Desondanks heeft mr. van Leuveren vrij recentelijk een verzoek tot limitering ingediend. Het betrof een hoogopgeleid stel dat weliswaar meer dan twintig jaar getrouwd was, maar waar beide echtelieden de potentie hadden om een goed inkomen te creëren. In dit geval was de man de cliënt en degene die jarenlang meer inspanning in de opvoeding van de kinderen had geleverd waardoor de vrouw in staat werd gesteld een opleiding te volgen. Mr. van Leuveren heeft een hogere alimentatie verkregen onder de voorwaarde dat zijn cliënt bereid was om deze alimentatie te beperken in duur.

In andere gevallen waarbij er sprake was van limitering is de zaak niet bij de rechter aangebracht, maar is de limitering vastgelegd in een echtscheidingsconvenant. Derhalve heeft mr. van Leuveren weinig ervaring met limitering, wat tevens de reden is van dit onderzoeksrapport.

4.1.3 Nihil stelling

Mr. van Leuveren is van mening dat een verzoek tot nihil stelling in de praktijk vaker voorkomt dan een verzoek tot limitering.

Bij driekwart van zijn behandelde zaken is er een verzoek tot nihil stelling ingediend. De ervaring is dat deze verzoeken nagenoeg altijd worden toegewezen, gezien het feit dat men pas een dergelijk verzoek indient wanneer er geen ruimte is om de alimentatie te blijven betalen en dit vaak eenvoudig objectief vast te stellen is.

4.1.4 Initiatiefnota

Mr. van Leuveren is het eens met de uitspraak van het Hof 's-Hertogenbosch. Mr. van Leuveren is van mening dat de rechterlijke macht niet doof hoort te zijn voor maatschappelijke ontwikkelingen, maar dat een beroep op een formele wet uiteraard pas mogelijk is als die formele wet ook daadwerkelijk bestaat.

4.2 Interview mr. P. van Wijngaarden

4.2.1 Algemeen

Mr. P. van Wijngaarden is werkzaam bij Scheidema & van Wijngaarden Advocaten te Groningen en onder andere gespecialiseerd in het personen- en familierecht. De afgelopen jaren heeft hij per jaar gemiddeld tien echtscheidingszaken behandeld. Wat betreft de wettelijke maximumtermijn is mr. van Wijngaarden van mening dat dit in de meeste gevallen kan worden beschouwd als een standaardtermijn. Hier is met name sprake van wanneer er uit het huwelijk kinderen geboren zijn. Mr. van Wijngaarden geeft aan dat in de onderhandelingen er bij wijlen wordt afgeweken van deze twaalf jaar.

Volgens mr. van Wijngaarden zijn er binnen de huidige wet- en regelgeving voldoende mogelijkheden om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken. De noodzaak of wens om de termijn te verkorten is er als de alimentatiegerechtigde geen behoefte meer heeft of geacht wordt in eigen levensonderhoud te voorzien. Die mogelijkheid is er volgens mr. van Wijngaarden altijd. De uitkomst van een dergelijk verzoek blijft echter onzeker, gezien de samenhang van verschillende factoren waar door de rechter naar gekeken wordt. De middelen binnen de huidige wet- en regelgeving worden derhalve als voldoende beschouwd door mr. van Wijngaarden. De mogelijkheid om een beroep te doen op één van deze middelen ontstaat indien er kinderen in het spel zijn, de verzorgende ouder vanwege de kinderen parttime werkt en de noodzaak daartoe vanwege de leeftijd van de kinderen wegvalt, aldus mr. van Wijngaarden.

4.2.2 Limitering

Mr. van Wijngaarden heeft weinig ervaring met het verzoeken tot limitering. De reden hiertoe is dat er veelal geen mogelijkheid bestaat om limitering te verzoeken door de zware stel- en bewijslast. Derhalve worden dergelijke verzoeken zelden ingediend. Binnenkort gaat mr. van Wijngaarden echter wel een verzoek indienen op verzoek van cliënt. Tevens is er het vertrouwen dat er in deze zaak wel voldaan kan worden aan de stel- en bewijsplicht, de alimentatiegerechtigde weigert in te stemmen met een afbouwregeling.

4.2.3 Nihil stelling

Volgens mr. van Wijngaarden komen verzoeken tot nihil stelling in de praktijk regelmatig voor. De reden is met name de wijzigingen in de draagkracht van de alimentatieplichtige. In de afgelopen jaren heeft mr. van Wijngaarden tientallen van deze zaken in behandeling gehad. Mr. van Wijngaarden dient dergelijke verzoeken in wanneer er voldoende redenen bestaan en deze verzoeken worden veelal toegewezen.

4.2.4 Initiatiefnota

Mr. van Wijngaarden is het eens met de beredenering van het Hof 's- Hertogenbosch. Het oordeel van het Hof lijkt hem dan ook juist.

4.3 Interview mr. M.M. Mok

4.3.1 Algemeen

Mr. M. Mok is werkzaam bij Meerenburg & Mok Advocaten te Groningen. Zijn praktijk bestaat hoofdzakelijk uit familierecht. Mr. Mok zijn expertise bestaat onder andere uit alimentatie en hij heeft dan ook veel ervaring met partneralimentatie.

Mr. Mok is van mening dat de wettelijke maximumtermijn van twaalf jaar als standaardtermijn kan worden beschouwd indien het huwelijk langer dan vijf jaar heeft geduurd. Binnen de huidige wet- en regelgeving zijn echter voldoende middelen aanwezig om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken. Volgens mr. Mok hangt de mogelijkheid om een dergelijk verzoek in te dienen af van diverse factoren. Als een van de belangrijkste wordt een korte afstand van de alimentatiegerechtigde tot de arbeidsmarkt genoemd. Het op termijn zelf moeten kunnen voorzien in de behoefte is het uitgangspunt. Tevens is mr. Mok van mening dat van een alimentatiegerechtigde verwacht mag worden dat hij/zij voldoende onderneemt om inkomen te generen.

4.3.2 Limitering

Mr. Mok heeft gedurende zijn carrière verzoeken tot limitering ingediend. Volgens mr. Mok ontstaat de mogelijkheid tot het verzoeken van limitering door te stellen dat iemand geacht moet worden na een bepaalde tijd in staat te zijn voldoende eigen inkomsten te werven. Op deze grond zijn de verzoeken tot limitering die mr. Mok heeft ingediend gehonoreerd of juist afgewezen.

4.3.3 Nihil stelling

Mr. Mok dient regelmatig een verzoek tot nihil stelling in. De gronden waarop deze verzoeken naar zijn ervaring worden gehonoreerd of afgewezen zijn het ontbreken van de draagkracht aan de kant van de alimentatieplichtige.

4.3.4 Initiatiefnota

Mr. Mok deelt de mening van het Hof 's-Hertogenbosch. Hij geeft aan dat het aan de wetgever is om nieuwe wetgeving te maken en dat de discussie derhalve door de wetgever gevoerd dient te worden. Mr. Mok is van mening dat indien de rechtspraak zou anticiperen op een initiatiefnota, deze op de stoel van de wetgever gaat zitten. Er dient immers nog een verdere inhoudelijke discussie gevoerd te worden door de wetgever omtrent de initiatiefnota. Mr. Mok geeft dan ook aan dat de initiatiefnota te prematuur is om op te anticiperen.

4.4 Interview mevr. mr. M. Schutte & mevr. mr. M. Verheul

4.4.1 Algemeen

Zowel mevr. mr. M. Schutte als mevr. mr. M. Verheul zijn gespecialiseerd familierechtadvocate en scheidingsmediator. Beiden hebben de specialisatieopleiding familierecht gevolgd.

Mevr. mr. Schutte en mevr. mr. Verheul hebben aangegeven dat de huidige maximumtermijn van twaalf jaar beschouwd kan worden als standaard termijn in zoverre dat als je aan de rechtbank geen andere termijn vraagt of dat de rechter geen andere termijn op verzoek uitspreekt.

Binnen de huidige wetgeving zijn voldoende mogelijkheden om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken, deze mogelijkheid wordt geboden door het bestaan van art. 157 lid 3 BW. De wet geeft verder geen criteria aan, deze zijn ontwikkeld door middel van jurisprudentie. Hierdoor zijn de criteria niet duidelijk en gaan rechters hier zeer wisselend mee om.

4.4.2 Limitering

Zowel mevr. mr. Schutte als mevr. mr. Verheul geven beiden aan verzoeken tot limitering te hebben ingediend. Wel geven zij aan dat zij subsidiair altijd om nihil stelling vragen, vanwege de minder zware stel- en bewijsplicht die voor nihil stelling geldt. Niet-financiële omstandigheden, zoals het ontbreken van lotsverbondenheid door grievend gedrag of het feit dat de situatie na het huwelijk niet wezenlijk anders is geworden dan voor het huwelijk, worden meegenomen voordat besloten wordt om een verzoek tot limitering in te dienen.

Mevr. mr. Schutte en mevr. mr. Verheul geven aan dat er diverse gevallen in de jurisprudentie bekend zijn waar gelimiteerd werd ingeval het ging om tweede huwelijke gesloten op latere leeftijd, kinderloos en waarbij ieder van de partijen al een eigen financiële positie had. Kortom, wanneer de situatie van na het huwelijk weer hetzelfde is als voor het huwelijk en de verdien capaciteit niet door het huwelijk is beïnvloed. Een andere situatie waarbij limitering zou kunnen worden toegewezen volgens mevr. mr. Schutte en mevr. mr. Verheul is wanneer de alimentatiegerechtigde bezig is om een opleiding te volgen waarbij zicht is op werk, of als iemand een zodanige opleiding heeft dat de alimentatiegerechtigde zo weer aan het werk kan.

Tevens wordt er gelet op een causaal verband. Als voorbeeld wordt gesteld de situatie waarin de alimentatiegerechtigde arbeidsongeschikt raakt tijdens het huwelijk. De verdien capaciteit is dan niet aangetast door het huwelijk zelf. Overigens wordt aangegeven dat dit laatste argument zelden wordt gehonoreerd. Tevens wordt er rekening gehouden met financiële omstandigheden. Wanneer de cliënt een alimentatieplichtige betreft, wordt de verdien capaciteit van de alimentatiegerechtigde zoveel mogelijk benadrukt. Hierbij wordt gewezen op opleidingsniveau en of iemand meer uren kan gaan werken, meer kan solliciteren en overige mogelijkheden op de arbeidsmarkt.

De praktijk wijst echter uit dat een verzoek om limitering vanwege de onomkeerbare gevolgen weinig wordt toegewezen.

4.4.3 Nihil stelling

Mevr. mr. Schutte en mevr. mr. Verheul hebben beiden verzoeken tot nihil stelling ingediend. Bij het indienen van een dergelijk verzoek wordt er voornamelijk op de financiële omstandigheden gekeken. Een voorbeeld hiervan is wanneer de alimentatieplichtige niet langer in staat is om de alimentatieverplichting te voldoen. Beiden zijn van mening dat wanneer de alimentatiegerechtigde voldoende inkomen heeft, er om beëindiging van alimentatie dient te worden verzocht. Men zou nihil stelling kunnen verzoeken wanneer het om een tijdelijke situatie gaat.

4.4.4 Initiatiefnota

Mevr. mr. Schutte en mevr. mr. Verheul geven aan dat zij het niet eens zijn met de uitspraak van het Hof s' - Hertogenbosch. Zij geven aan dat anticiperen immers altijd betekent dat er vooruit wordt gelopen op de te verwachten wetgeving.

4.5 Interview mevr. mr. E. Leentjes

4.5.1 Algemeen

Mevr. mr. E. Leentjes is gespecialiseerd in het familierecht en lid van de Vereniging Familierechtadvocaten en Scheidingsbemiddelaars. Zij is zowel advocate als mediator.

Volgens mevr. mr. Leentjes is het de ervaring in de praktijk dat de wettelijke maximumduur van twaalf jaar beschouwd kan worden als een standaardtermijn. Zij geeft echter aan dat in de jurisprudentie merkbaar is dat de alimentatiegerechtigde een steeds grotere verantwoordelijkheid krijgt om in eigen levensonderhoud te voorzien. Dit hangt wel van het huwelijk af; zijn er uit het huwelijk kinderen geboren? Heeft de alimentatiegerechtigde voor deze kinderen zijn of haar baan opgezegd? Wat is de opleiding van de alimentatiegerechtigde? Wat zijn de mogelijkheden op de arbeidsmarkt?

Dit is met name van belang wanneer de alimentatiegerechtigde weinig scholing heeft, wanneer er op latere leeftijd gescheiden wordt of de kinderen die uit het huwelijk geboren zijn nog een jonge leeftijd hebben. Dan kan van de alimentatiegerechtigde minder worden verwacht. Over het algemeen is een alimentatieduur van twaalf jaar de standaard.

Binnen de huidige wet- en regelgeving bestaat de mogelijkheid om limitering te verzoeken. Dit is wel de enige mogelijkheid, tenzij de alimentatie eindigt doordat de alimentatiegerechtigde opnieuw samen gaat wonen of in eigen behoefte kan voorzien. Mevr. mr. Leentjes is van mening dat dit onvoldoende is, aangezien de eisen die aan limitering gesteld worden zwaar zijn. Als advocaat moet er flink gestreden worden om de alimentatie verkort te krijgen. Volgens mevr. mr. Leentjes is het tijd om de alimentatieduur te verkorten. Al hangt dit natuurlijk wel af van de omstandigheden van het geval. In de praktijk komt men het traditionele rollenpatroon veel tegen. Als er kinderen komen wordt er vaak voor gekozen dat de vrouw minder gaat werken. Mevr. mr. Schutte is van mening dat aan dergelijke keuzes consequenties verbonden zitten.

Volgens mevr. mr. Leentjes zijn er verschillende situaties denkbaar waardoor het verzoeken om een (ver)korte alimentatieduur mogelijk wordt. Als voorbeeld noemt zij een recente zaak waarin zij om alimentatie heeft verzocht. In deze zaak was de alimentatieplichtige een man die inmiddels hertrouwd is en tevens zorgplicht draagt over de kinderen van zijn nieuwe echtgenote, waardoor de alimentatieplicht zwaar op hem en zijn nieuwe gezin drukt. Hoewel hertrouwen een keuze is geweest van deze man, had zijn ex-partner wellicht ook dergelijke keuzes kunnen maken. Als ander voorbeeld werd door mevr. mr. Leentjes dat genoemd wanneer de alimentatiegerechtigde een goed opleidingsniveau heeft. Het kan zijn dat de alimentatiegerechtigde minder is gaan werken om de kinderen die uit het huwelijk geboren zijn op te voeden maar wel potentie heeft om haar oude carrière op te pakken. In dat geval zou de alimentatiegerechtigde na een aantal jaar weer in eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Er wordt dus met name gekeken naar het opleidingsniveau, de afstand van de alimentatiegerechtigde tot de arbeidsmarkt en de potentie om weer een carrière op te bouwen.

4.5.2 Limitering

Mevr. mr. Leentjes geeft aan dat zij gedurende carrière meerdere verzoeken tot limitering heeft ingediend. Er wordt naar verschillende niet-financiële omstandigheden gekeken wanneer een dergelijk verzoek van een cliënt in behandeling wordt genomen. Er wordt onder andere gelet de leeftijd van de alimentatiegerechtigde, aangezien het lastiger wordt om terug te keren op de arbeidsmarkt naarmate de leeftijd vordert. Daarnaast wordt er gekeken of er nog sprake is van minderjarige kinderen. Al verandert de situatie wanneer deze kinderen naar het basis- of voortgezet onderwijs gaan, omdat volgens mevr. mr. Leentjes dan de zorgplicht voor de kinderen verminderd.

Een andere factor is de verdien capaciteit van de alimentatiegerechtigde. Als voorbeeld wordt een caissière gegeven die gehuwd is met een arts. Na het huwelijk zal de caissière nooit aan hetzelfde verdien capaciteit kunnen komen als de arts en de levensstandaard die tijdens het huwelijk genoten werd. Volgens mevr. mr. Leentjes blijft er in zo'n geval een zekere mate van behoefte, die gekoppeld is aan de levensstandaard tijdens het huwelijk.

Kort samengevat wordt er met name gekeken naar de opleiding, leeftijd, verdien capaciteit, het arbeidsverleden en eventuele leeftijd van de kinderen van de alimentatiegerechtigde.

Qua financiële omstandigheden wordt er gekeken of de alimentatiegerechtigde nog over een vermogen of erfenis beschikt. Mevr. mr. Leentjes geeft echter aan om hier voorzichtig mee om te gaan in het geval dat de alimentatiegerechtigde een jongere leeftijd heeft. De alimentatiegerechtigde moet in dat geval van dit vermogen of erfenis leven wanneer de alimentatieduur beëindigd wordt en de pensioengerechtigde leeftijd nog niet is bereikt. Om deze reden wordt er voornamelijk gekeken naar de verdien capaciteit van de alimentatiegerechtigde.

4.5.3 Nihil stelling

Mevr. mr. Leentjes heeft gedurende haar carrière meerdere verzoeken tot nihil stelling ingediend. Zij geeft aan dat hier naar haar mening slechts sprake van kan zijn wanneer de draagkracht bij de alimentatieplichtige ontbreekt. Dat de behoefte bij de alimentatiegerechtigde is verminderd of verdwenen komt in de praktijk minder vaak voor. Een enkele keer worden dergelijke afspraken gemaakt in een echtscheidingsconvenant.

De niet-financiële omstandigheden die mevr. mr. Leentjes in overweging neemt zijn met name de draagkracht van de alimentatieplichtige, de behoefte van de alimentatiegerechtigde en eventuele afspraken in het echtscheidingsconvenant. Wanneer de nihil stelling beschouwd wordt als alternatief voor limitering, wat volgens mevr. mr. Leentjes zeker mogelijk is of wanneer de behoefte van de alimentatiegerechtigde is verminderd, dan wordt er meer gekeken naar de verdien capaciteit van de alimentatiegerechtigde. Al blijft in dat geval de primaire grond van het verzoek limitering. Tevens geeft mevr. mr. Leentjes aan dat zij niet vaak in de praktijk tegenkomt dat nihil stelling secundair verzocht wordt op limitering. Wanneer dit wel het geval is, kan voor het secundaire verzoek dezelfde gronden worden aangevoerd als voor het primaire verzoek om limitering.

Wanneer het gaat om financiële factoren wordt evenals bij limitering met name gekeken naar de verdien capaciteit en behoefte van de alimentatiegerechtigde en de draagkracht van de alimentatieplichtige.

4.5.4 Initiatiefnota

Mevr. mr. Leentjes kan zich vinden in het oordeel van het Hof 's- Hertogenbosch. Zij geeft aan dat dit oordeel de standaard beredenering is, dat men niet anticipeert op wetgeving die er nog niet is. Er is natuurlijk scheiding der machten. Mevr. mr. Leentjes is van mening dat er eerst sprake moet zijn van vaste wetgeving en dat er dan sprake kan zijn van anticiperen. Er bestaat nog onzekerheid of de initiatiefnota wel daadwerkelijk vaste wetgeving wordt. Tevens bestaat de mogelijkheid dat er aanpassingen zullen worden gedaan. Als de alimentatieplichtige de alimentatieduur wil verkorten dan zijn daar binnen de huidige wet- en regelgeving mogelijkheden voor.

4.6 Interview mevr. mr. H. Bakker

4.6.1 Algemeen

Mevr. mr. H. Bakker is in april 2011 beëdigd als advocaat. Sindsdien houdt zij zich bezig met het familie- en echtscheidingsrecht.

Mevr. mr. Bakker is van mening dat de huidige wettelijke maximumduur van twaalf jaar niet als standaard hoeft te worden beschouwd. Zij is van mening dat in de praktijk een alimentatieduur niet vaak twaalf jaar bedraagt. Als belangrijkste reden noemt zij dat een van de partijen vaak binnen die twaalf jaar gaat samenwonen met een nieuwe partner. Wanneer dit het geval is valt lotsverbondenheid weg, waardoor de alimentatie komt te vervallen. Tevens komt binnen de twaalf jaar vaak een wijziging in de omstandigheden voor, waardoor de alimentatie uiteindelijk korter dan twaalf jaar duurt.

Volgens mevr. mr. Bakker bestaan er binnen de huidige wet- en regelgeving voldoende mogelijkheden om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken. Dit komt omdat er in de praktijk verzocht kan worden om zowel limitering als nihil stelling. Naar de mening van mevr. mr. Bakker wordt in de praktijk weinig gebruik gemaakt van deze middelen. Een verzoek tot limitering wordt niet vaak verzocht en zelden toegewezen aangezien dit een definitief einde van de alimentatie betekent.

Mevr. mr. Bakker kijkt vooral naar het rollenpatroon binnen het huwelijk wanneer zij bepaalt of er een mogelijkheid bestaat om een van deze middelen te verzoeken. Tevens wordt er gekeken of er uit het huwelijk kinderen geboren zijn en wat voor opleiding beide partijen hebben genoten. Ook wordt bekeken of de alimentatiegerechtigde op korte termijn zelf in levensonderhoud kan voorzien. Er wordt kort samengevat met name gekeken naar de feitelijke omstandigheden binnen het huwelijk.

4.6.2 Limitering

Mevr. mr. Bakker heeft gedurende haar carrière een verzoek tot limitering ingediend. Bij een verzoek tot limitering kijkt zij voornamelijk of er voor de alimentatiegerechtigde mogelijkheden zijn om op korte termijn meer te gaan verdienen. Er wordt met name gekeken naar de feitelijke situatie op het moment dat de echtscheiding plaatsvindt. Mocht de alimentatiegerechtigde bijvoorbeeld zijn afgestudeerd als accountant, dan is de mogelijkheid er dat hij of zij binnen enkele jaren weer in eigen levensonderhoud kan voorzien. In dat geval kan er verzocht worden om limitering, of om nihil stelling op grond van gewijzigde omstandigheden aangezien de behoefte van de alimentatiegerechtigde is verminderd.

Mevr. mr. Bakker vindt het een goede mogelijkheid om, wanneer er primair om limitering wordt verzocht, secundair om nihil stelling te verzoeken gezien het definitieve karakter van limitering. Als er primair verzocht wordt om een limitering van vijf jaar, dan geeft dit in feite aan dat de alimentatieplichtige bereid is om de eerste vijf jaar alimentatie te betalen. Er kan dan secundair bij nihil stelling verzocht worden dat er een soort afbouw komt, waarbij het bedrag dat de alimentatiegerechtigde ontvangt ieder jaar vermindert tot dit bedrag na vijf jaar nihil is.

4.6.3 Nihil stelling

Mevr. mr. Bakker heeft tevens gedurende haar carrière verzoeken tot nihil stelling ingediend. Bij het in behandeling nemen van een dergelijk verzoek let zij op dezelfde niet-financiële omstandigheden als wanneer het een verzoek tot limitering zou betreffen. Mevr. mr. Bakker geeft aan dat een verzoek tot nihil stelling echter sneller gehonoreerd zal worden dan een verzoek om limitering.

Qua financiële omstandigheden wordt voornamelijk gekeken naar de draagkracht van de alimentatieplichtige. Als voorbeeld noemt mevr. mr. Bakker dat wanneer de alimentatieplichtige zeer vermogend is, deze ook veel bij kan dragen aan de alimentatie. Daarnaast wordt gekeken naar de levensstandaard van de partijen tijdens het huwelijk. Mevr. mr. Bakker geeft wel aan dat na een aantal jaar de oude levensstandaard van tijdens het huwelijk kan komen te vervallen, en de huidige levensstandaard van de alimentatiegerechtigde als de nieuwe standaard kan worden beschouwd.

4.6.4 Initiatiefnota

Mevr. mr. Bakker kan zich vinden in het oordeel van het Hof 's-Hertogenbosch. Het lijkt haar niet goed dat er nu al op de initiatiefnota geanticipeerd zou kunnen worden. Het is nog maar zeer de vraag of de initiatiefnota ook daadwerkelijk wet wordt. Als men nu al zou anticiperen ontstaat er jurisprudentie waarin geanticipeerd wordt op iets wat er wellicht niet komt. Dit zou teveel rechtsonzekerheid veroorzaken.

4.7 Conclusie

- ❖ De ervaringen uit de praktijk leren dat de huidige wettelijke maximumduur van partneralimentatie beschouwd kan worden als standaardtermijn.
- ❖ Er heerst in de praktijk verdeeldheid over of er binnen de huidige wet- en regelgeving voldoende middelen zijn om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken. Van de vijf respondenten zijn er vier van mening dat er binnen de huidige wet- en regelgeving voldoende middelen zijn, terwijl twee respondenten van mening zijn dat er juist te weinig middelen beschikbaar zijn.
- ❖ Wanneer de mogelijkheid ontstaat om een van deze middelen in te zetten, zijn in de jurisprudentie wisselende criteria ontstaan. Uit de praktijk blijkt dat met name de opleiding en de afstand van de arbeidsmarkt tot de alimentatiegerechtigde een grote rol spelen. Wanneer er uit het huwelijk kinderen geboren zijn is de vraag wie primair de zorg over de kinderen heeft gedragen van belang.
- ❖ Wanneer een verzoek tot limitering wordt ingediend kijkt men in praktijk met name of de alimentatiegerechtigde in eigen behoefte kan voorzien. De belangrijkste omstandigheden waar men in de praktijk op let zijn opleiding, arbeidsverleden, leeftijd, verdien capaciteit en de kansen op de arbeidsmarkt van de alimentatiegerechtigde. Wanneer er uit het huwelijk kinderen geboren zijn, wordt gekeken wie primair de zorg over de kinderen heeft gedragen gedurende het huwelijk en wie na de beëindigen van het huwelijk de zorg primair op zich gaat nemen. Dit kan van invloed zijn op de verdien capaciteit van de alimentatiegerechtigde.
- ❖ In de praktijk wordt erkend dat er bij het verzoeken om limitering sprake is van een zware stel- en bewijsplicht en dat een dergelijk verzoek vaker niet dan wel gehonoreerd wordt.
- ❖ In de praktijk komt een verzoek tot nihil stelling vaker voor dan een verzoek tot limitering. Dit verzoek wordt ook vaker ingewilligd dan een verzoek om limitering.
- ❖ Wanneer in de praktijk een verzoek tot nihil stelling wordt ingediend wordt er met name gekregen naar de draagkracht van de alimentatieplichtige. Wanneer deze is afgenomen wordt het verzoek over het algemeen gehonoreerd door een rechter.
- ❖ Het komt vaker voor dat de draagkracht van de alimentatiegerechtigde ontbreekt, dan dat de behoefte van de alimentatiegerechtigde is verminderd.
- ❖ Vanwege de zware stel- en bewijsplicht die bij limitering geldt kan er secundair om nihil stelling worden verzocht, wanneer het primaire verzoek limitering is. Daarnaast kan er verzocht worden om nihil stelling op termijn, waarbij een afbouwregeling van de alimentatie plaatsvindt.
- ❖ Uit de praktijk blijkt dat vanwege het stadium waarin de initiatiefnota zich momenteel bevindt, het te vroeg is om hier op te anticiperen.

5 Analytische benadering

In dit hoofdstuk van het onderzoeksrapport wordt de analytische benadering weergegeven. Deze benadering houdt in dat de onderzoeksresultaten uit hoofdstuk 3; de theoretische benadering en hoofdstuk 4; de empirische benadering naast elkaar worden gelegd. Door deze resultaten naast elkaar te leggen kunnen de overeenkomsten en verschillen in kaart worden gebracht. Deze vergelijking wordt weergegeven in 5.1. Als afsluiting van het hoofdstuk volgt een conclusie in 5.2.

5.1. Vergelijking onderzoeksresultaten theoretische- en empirische benadering

5.1.1 Over de huidige wettelijke maximumduur

Volgens de theorie zijn er twee mogelijkheden in de wetgeving gecreëerd omtrent de termijn van de partneralimentatie. De eerste mogelijkheid is dat de termijn van rechtswege verloopt. Indien echtgenoten geen verzoek indienen bij de rechter om de alimentatie te verbinden aan een termijn, dan eindigt de verplichting tot alimentatie van rechtswege na twaalf jaar. De andere mogelijkheid is dat een rechter de alimentatie verbindt aan voorwaarden en een termijn. De rechter staat bij limitering geval vrij om de lengte van het termijn te bepalen, met als enkele voorwaarde dat deze de duur van twaalf jaar niet mag overschrijden. De wetgever heeft de maximum termijn niet als een standaardtermijn aangemerkt, dus er mag van worden afgeweken.

In de praktijk blijkt echter dat een alimentatie duur van twaalf jaar in de meeste gevallen als standaard kan worden beschouwd. Als belangrijkste reden wordt de zware stel- en bewijslast die er op limitering rust gegeven. Een enkeling heeft aangegeven dat nu de alimentatieduur in de meeste gevallen als standaard wordt beschouwd, dit als ouderwets en niet meer van deze tijd kan worden aangemerkt.

5.1.2. Over de middelen binnen het huidige wet- en regelgeving om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken

In de theorie komen twee middelen naar voren die dienen om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken: limitering en nihil stelling. Limitering houdt in dat de rechter op verzoek van de alimentatieplichtige de duur van de alimentatie kan beperken. Voordat een dergelijk verzoek wordt gehonoreerd worden zowel de niet-financiële als financiële omstandigheden van de alimentatiegerechtigde bekeken. Tevens geldt er een zware stel- en bewijsplicht op de alimentatieplichtige. Limitering kan zowel tijdens het uitspreken van de echtscheiding verzocht worden als op een later tijdstip. Nihil stelling wordt met name verzocht wanneer het een tijdelijke verandering in omstandigheden betreft. Nihil stelling wordt met name verzocht wanneer de behoefte van de alimentatiegerechtigde tijdelijk is verminderd of wanneer bij de alimentatieplichtige de draagkracht ontbreekt.

In de praktijk worden eveneens limitering en nihil stelling erkend als middelen om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken. De meningen of deze twee middelen voldoende zijn, zijn echter verdeeld. Van de respondenten zijn vier van mening zijn dat de mogelijkheden om te verzoeken om limitering en nihil stelling voldoende is. De overige twee zijn echter van mening dat dit onvoldoende middelen zijn om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken.

5.1.3 Over limitering

Uit de theorie blijkt dat bij limitering de rechter vrij staat om de duur van de alimentatie te bepalen. Hierbij wordt gekeken naar zowel de niet- financiële als financiële omstandigheden van het specifieke geval. Hoewel er sinds 1982 een standaard arrest van de Hoge Raad bestaat waarin deze aandachtspunten geformuleerd staan, is het aan de jurisprudentie om een invulling te geven aan deze aandachtspunten. Uit jurisprudentie onderzoek blijkt dat het lastig is om hier een vaste lijn in te ontdekken. De jurisprudentie geeft aan dat het honoreren van een verzoek tot limitering voornamelijk afhangt van het specifieke geval.

Wel komt zowel uit de theorie als jurisprudentie duidelijk naar voren dat wanneer er een verzoek om limitering wordt ingediend er sprake is van een verzwaarde stel- en bewijslast. Een goede motivatie van deze stel- en bewijsplicht wordt aangemerkt als één van de belangrijkste factoren.

Uit de praktijk blijkt eveneens dat er sprake is van wisselende criteria waar het gaat om limitering en dat deze criteria voornamelijk ontstaan uit de jurisprudentie. Toch zijn uit de praktijk enkele factoren naar voren gekomen waar met name naar gekeken wordt wanneer een verzoek tot limitering in behandeling wordt genomen. Belangrijk zijn de factoren die te maken hebben met de verdien capaciteit van de alimentatiegerechtigde. Er wordt gekeken naar de opleiding, het arbeidsverleden en de kansen op de arbeidsmarkt van de alimentatiegerechtigde. Daarnaast is de leeftijd van de alimentatiegerechtigde een belangrijke factor. Wanneer een huwelijk op latere leeftijd wordt beëindigd, is het over het algemeen voor de alimentatiegerechtigde lastiger om terug te keren op de arbeidsmarkt. Dit hangt echter wel af van de opleiding en het arbeidsverleden. Een andere belangrijke factor is wanneer er uit het huwelijk (nog) minderjarige kinderen zijn geboren. Wanneer hier sprake van is wordt gekeken of de alimentatiegerechtigde tevens de ouder is die voornamelijk de zorg van deze kinderen op zich heeft genomen en of de alimentatiegerechtigde na het beëindigen van het huwelijk dit zal blijven doen. Wanneer de alimentatiegerechtigde namelijk voornamelijk de zorg van deze minderjarige kinderen op zich zal nemen, zal dit belemmeren om in eigen behoefte te kunnen voorzien.

Tevens komt in de praktijk naar voren dat een verzoek tot limitering zelden wordt gehonoreerd. Als advocaat moet veel moeite worden gedaan om een rechter een dergelijk te laten inwilligen. Naast een goede motivering van de stel- en bewijsplicht en hangt veel af van de omstandigheden van het specifieke geval.

5.1.4 Over nihil stelling

De theorie geeft aan dat er mogelijkheid tot nihil stelling ontstaat wanneer de draagkracht (tijdelijk) ontbreekt bij de alimentatieplichtige of de behoefte bij de alimentatiegerechtigde (tijdelijk) verminderd is. De theorie geeft aan dat nihil stelling in enkele opzichten verschilt van limitering. Bij nihil stelling wordt slechts de hoogte van het bedrag op nihil gesteld. De alimentatie wordt niet beëindigd, wat bij limitering wel het geval is. De nihil stelling kan dan ook na verloop van tijd worden opgeheven wanneer de draagkracht van de alimentatieplichtige of de behoefte van de alimentatiegerechtigde weer aanwezig is.

Uit de jurisprudentie komt naar voren dat er bij nihil stelling sprake is van een minder zware stel- en bewijsplicht dan bij limitering. Dit is een reden waarom nihil stelling als alternatief voor limitering kan worden beschouwd. Tevens komt uit de jurisprudentie naar voren dat de alimentatieplichtige er goed aan kan doen om, wanneer hij primair om limitering verzoekt, secundair om nihil stelling te verzoeken vanwege deze minder zware stel- en bewijsplicht.

Nihil stelling komt in de praktijk vaker voor dan limitering. Daarnaast blijkt uit de praktijk dat verzoeken tot nihil stelling vaker worden gehonoreerd. De belangrijkste factor waar bij een verzoek om nihil stelling naar gekeken wordt is de draagkracht van de alimentatieplichtige. Wanneer deze ontbreekt wordt een verzoek vrijwel altijd ingewilligd. Wanneer de draagkracht permanent ontbreekt moet er echter om limitering verzocht worden in plaats van nihil stelling. Verder komt uit de praktijk naar voren dat het minder vaak voorkomt dat de behoefte van de alimentatiegerechtigde is verminderd en om deze reden om nihil stelling wordt verzocht. Wat in de praktijk wel voorkomt is dat wanneer er primair verzocht wordt om limitering, er secundair verzocht wordt om nihil stelling. Wanneer een rechter van mening is dat de stel- en bewijslast onvoldoende is om het verzoek tot limitering in te willigen, kan het zijn dat de aangevoerde gronden wel voldoende zijn om het verzoek tot nihil stelling te honoreren.

5.1.5 Over de initiatiefnota

Uit de theorie blijkt dat gezien de fase waarin de initiatiefnota zich momenteel bevindt, het vooralsnog te vroeg om op de op de nota te anticiperen. Met name de uitspraak van het Hof 's-Hertogenbosch van 15 januari 2015⁷² is hier doorslaggevend in geweest. In deze uitspraak oordeelde het Hof dat er niet geanticipeerd kan worden op de initiatiefnota aangezien er (nog) geen sprake is van vaste wetgeving.

Uit de praktijk blijkt eveneens dat het (nog) te vroeg is om op de initiatiefnota te kunnen anticiperen. Er wordt aangegeven dat er sprake is van een scheiding der machten. Wanneer anticiperen op de initiatiefnota mogelijk zou zijn, zou de rechtspraak in de stoel van de wetgever gaan zitten en deze scheiding der machten geschonden worden. Bovendien dient door de wetgever nog verdere inhoudelijke discussie te worden gevoerd over de initiatiefnota. Wellicht komen er nog enkele aanpassingen in de plannen van de Tweede Kamerleden Van der Steur, Recourt en Bernds en voordat er sprake is van formele wetgeving.

5.2 Conclusie

- Wat betreft de huidige wettelijke maximumduur verschilt de theorie van de praktijk. Waar in de theorie de maximumduur niet als standaard wordt aangemerkt, wordt dit in de praktijk wel zo beschouwd.
- ❖ Over de middelen om binnen de huidige wet- en regelgeving een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken komt de theorie met de praktijk grotendeels overeen. Beiden merken zowel limitering als nihil stelling aan als middel om een dergelijk verzoek in te dienen. In de praktijk is men echter verdeeld of deze twee middelen voldoende mogelijkheid bieden om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken.
- ❖ Ook waar het gaat om limitering komen de theorie en de praktijk grotendeels met elkaar overeen. Zowel in de theorie als in de praktijk wordt aangegeven dat er wisselende criteria zijn voor limitering die zijn ontstaan uit de jurisprudentie. Waar het in de theorie lastiger is om hier een vaste lijn te ontdekken, komen uit de praktijk een aantal vaste factoren naar voren die van belang zijn waar het om een verzoek tot limitering gaat. Tevens geven zowel de theorie als de praktijk aan dat er bij limitering sprake is van een zware stel- en bewijslast, en een verzoek tot limitering zelden wordt ingewilligd.
- ❖ De theorie en praktijk komen deels overeen waar het gaat om nihil stelling. Beiden geven aan dat bij een verzoek om nihil stelling er een minder zware stel- en bewijslast geldt dan bij limitering. De theorie en de praktijk geven eveneens aan dat wanneer er om primair om limitering wordt verzocht, er goed aan wordt gedaan om secundair om nihil stelling te verzoeken.

⁷² Hof 's-Hertogenbosch, 15 januari 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:75

- ❖ Wanneer de aangevoerde gronden niet voldoen aan de zware stel- en bewijsplicht eisen die bij limitering het geval zijn, dan bestaat de kans dat deze gronden wel voldoende zijn om het verzoek tot nihil stelling te honoreren. Tevens geeft zowel de theorie als de praktijk aan dat de draagkracht van de alimentatieplichtige de meest belangrijke factor is wanneer het gaat om nihil stelling. Wel is het echter zo dat de theorie aangeeft dat een verzoek kan worden ingediend wanneer de behoefte van de alimentatiegerechtigde is verminderd, terwijl dit in de praktijk echter zelden voorkomt.

6 Conclusies en aanbevelingen

Dit hoofdstuk vormt het sluitstuk van dit onderzoeksrapport. In 6.1 worden allereerst de conclusies besproken die zijn voortgevloeid uit de onderzoeksresultaten van zowel de theoretische als empirische benadering. Vervolgens vloeien hier aanbevelingen aan Vierschaar Advocatuur uit voort, die samengevat worden weergegeven in 6.2.

6.1 Conclusie

6.1.1 Over de alimentatieduur in het algemeen

De grondslag van de huidige wet- en regelgeving luidt dat uit huwelijksverband de verplichting voortvloeit om levensonderhoud te verschaffen, en dat deze verplichting niet eindigt wanneer het huwelijk beëindigd wordt. Dit betekend echter niet dat deze verzorging levenslang zou moeten duren. De alimentatie wordt afhankelijk geacht van de behoefte van de alimentatiegerechtigde enerzijds en de draagkracht van de alimentatieplichtige anderzijds. Deze gedachte sluit aan bij het wettelijk verbinden van de alimentatie aan een termijn.

De wetgever heeft twee mogelijkheden gecreëerd betreffende de duur van de alimentatie. Allereerst is het mogelijk dat de rechter op verzoek van één van de echtgenoten de alimentatie aan een termijn verbindt die korter is dan twaalf jaar. De wetgever heeft het wettelijk mogelijk gemaakt om een verzoek in te dienen om een (ver)korte alimentatieduur. De wetgever heeft slechts in de wet opgenomen dat de alimentatie duur de grens van twaalf jaar niet mag overschrijden. Wordt een dergelijk verzoek niet ingediend, dan verloopt de alimentatie van rechtswege na twaalf jaar. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de wetgever twaalf jaar niet als standaard termijn aanmerkt, maar als maximum termijn. Uit de praktijk blijkt dit echter dat een alimentatieduur van twaalf jaar als standaard wordt beschouwd.

Uit de theorie blijkt dat er twee mogelijkheden zijn om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken: limitering en nihil stelling. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de wetgever deze twee mogelijkheden voldoende vond. In praktijk heerst echter verdeeldheid of er binnen de huidige wet- en regelgeving voldoende middelen zijn om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken. Van de zes respondenten zijn er drie van mening dat er binnen de huidige wet- en regelgeving voldoende middelen zijn, terwijl twee respondenten van mening zijn dat er juist te weinig middelen beschikbaar zijn.

6.1.2 Over limitering

Binnen de huidige wet- en regelgeving is limitering een middel waarmee om een (ver)korte alimentatieduur kan worden verzocht.

Uit de jurisprudentie blijkt dat wanneer er een verzoek om limitering wordt ingediend door de alimentatieplichtige, er sprake is van een verzwaarde stel- en bewijslast. Hoewel er sinds 1982 een standaardarrest van de Hoge Raad bestaat waar aandachtspunten geformuleerd staan, is het aan de rechtspraak om een invulling te geven aan deze aandachtspunten. Een goede motivatie waar het gaat om de stel- en bewijsplicht één van belangrijkste factoren is. Uit de jurisprudentie komt naar voren dat wanneer een dergelijk verzoek wordt afgewezen, dit vrijwel altijd is omdat er niet is voldaan aan de stel- en bewijsplicht. Een andere belangrijke factor die naar voren komt uit de jurisprudentie zijn de omstandigheden van het specifieke geval.

Uit de praktijk blijkt eveneens dat er sprake is van een zware stel- en bewijslast en dat een verzoek om limitering zelden wordt gehonoreerd. Tevens blijkt uit de praktijk dat er wisselende criteria zijn ontstaan uit de jurisprudentie.

In de praktijk komen echter wel enkele factoren naar voren die voornamelijk van belang zijn wanneer een verzoek tot limitering ingediend wordt. Kort samengevat zijn de belangrijkste omstandigheden die uit de praktijk naar voren komen opleiding, arbeidsverleden, leeftijd, verdien capaciteit en de kansen op de arbeidsmarkt van de alimentatiegerechtigde. Wanneer uit het huwelijk kinderen geboren zijn, wordt gekeken wie primair de zorg over de kinderen heeft gedragen gedurende het huwelijk en wie na beëindiging van het huwelijk de zorg primair op zich gaat nemen. Dit kan namelijk van invloed zijn op de verdien capaciteit van de alimentatiegerechtigde.

6.1.3 Over nihil stelling

In de theorie wordt tevens nihil stelling aangemerkt als een mogelijkheid om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken. Hoewel de alimentatieduur met dit beginsel niet beëindigd of verkort wordt, wordt wel de alimentatie betaling stopgezet wanneer de behoefte/draagkracht op zeker moment ontbreekt. Wanneer de behoefte en/of draagkracht op een later tijdstip weer aanwezig zijn, kan de rechter de hoogte van het bedrag opnieuw vaststellen. Gezien het feit dat er een minder zware stel- en bewijsplicht aanwezig is wanneer de alimentatieplichtige verzoekt om nihil stelling, kan dit een goed alternatief zijn voor limitering.

In de praktijk komt een verzoek tot nihil stelling vaker voor dan een verzoek tot limitering. Dit verzoek wordt ook vaker ingewilligd dan een verzoek om limitering. Wanneer in de praktijk een verzoek tot nihil stelling wordt ingediend wordt er met name gekeken naar de draagkracht van de alimentatieplichtige. Ook uit de praktijk blijkt dat vanwege de zware stel- en bewijsplicht die bij limitering geldt, er secundair om nihil stelling kan worden verzocht. De mogelijkheid bestaat dat de aangevoerde gronden die onvoldoende geacht worden om het verzoek tot limitering te honoreren, wel voldoende zijn om een verzoek tot nihil stelling te honoreren vanwege de minder zware stel- en bewijslast.

6.1.4 Over de initiatiefnota

De indieners van de initiatiefnota benaderen de termijn van de partneralimentatie strenger dan in de huidige wet- en regelgeving wordt gedaan. Deze conclusie kan niet alleen getrokken worden uit het feit dat de wettelijke maximumduur van de alimentatie drastisch is ingekort, maar uit overige maatregelen die in de initiatiefnota zijn opgenomen. Hierbij kan gedacht worden aan regel dat verlenging van de termijn niet meer mogelijk zal zijn. Een hardheidsclausule wordt voldoende geacht om schrijnende situaties te voorkomen. De indieners geven in de initiatiefnota aan dat de grondslag is dat de alimentatie beschouwd moet worden als een compensatie voor de gedurende het huwelijk ontstane verlies aan verdien capaciteit, en niet langer als een recht op overdracht van de welstand die tijdens het huwelijk is opgedaan.

Uit de praktijk blijkt dat gezien de fase waarin de initiatiefnota zich momenteel bevindt, het vooralsnog te vroeg is om op de op de nota te anticiperen. De uitspraak van het Hof 's-Hertogenbosch op 15 januari 2015 is hier doorslaggevend in geweest.⁷³

⁷³ Hof 's-Hertogenbosch, 15 januari 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:75

6.2 Aanbevelingen

Naar aanleiding van het onderzoek naar de mogelijkheden om binnen de huidige wet- en regelgeving een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken, evenals de mogelijkheid om te anticiperen op de initiatiefnota Partneralimentatie, wil ik graag enkele aanbevelingen doen aan Vierschaar Advocatuur te Groningen.

- ❖ Wanneer het verzoek van de cliënt specifiek een (ver)korte alimentatieduur bedraagt, dient er een verzoek om limitering worden ingediend. Houd bij een verzoek om limitering rekening met de zware stel- en bewijslast.
- ❖ Wanneer de cliënt specifiek om een (ver)korte alimentatieduur verzoekt maar de stel- en bewijsplicht van limitering onhaalbaar lijkt, dien dan primair een verzoek tot limitering in een secundair een verzoek tot nihil stelling.
- ❖ Wanneer het verzoek van cliënt om (ver)korte alimentatieduur gebaseerd is op gewijzigde omstandigheden die van tijdelijke aard lijken te zijn, dien dan een verzoek om nihil stelling.
- ❖ Dien tevens een verzoek tot nihil stelling in wanneer de cliënt bereid blijkt te zijn om (tijdelijk) het bedrag van de alimentatie op nihil te laten zetten, in plaats van een definitief einde aan de alimentatie te maken.
- ❖ Anticiperen op de initiatiefnota partneralimentatie van Tweede Kamerleden Van der Steur, Recourt en Bernds en wordt afgeraden gezien de fase waarin de initiatiefnota zich momenteel nog bevindt.

In bijlage 4 staan factoren weergegeven die van invloed zijn op zowel een verzoek om limitering als een verzoek om nihil stelling. Deze factoren kunnen geraadpleegd worden voor een dergelijk verzoek wordt ingediend.

Afkortingenlijst

BW	Burgerlijk Wetboek
Hof	Gerechtshof
HR	Hoge Raad
NJ	Nederlands Jurisprudentienummer
P.	Pagina
RB.	Rechtbank
RV	Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
WLA	Wet Limitering Alimentatie

Bibliografie

Asser 2010

C. Asser, *Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht. Persone n en familierecht*, Deventer: Kluwer, 2010.

Buitenkamp 2011

A. Buitenkamp, *Praktisch Personen- en Familierecht*, Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers bv, 2011

Van Dam 2013,

A. van Dam, *malum est consilium, quod mutari non potest. ‘Slecht is het plan dat niet gewijzigd kan worden’* (afstudeeronderzoek Hanzehogeschool Groningen), 2013

Dorhout 2014

Mr. P. Dorhout, *Kroniek Partneralimentatie*, Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht, FJR 2013/49, 07-06-2014

Gerritse 2012

H.A. Gerritse, *Praktijkgids familie- en jeugdrecht*. Apeldoorn: Maklu uitgevers, 2012.

Lokin & Zwolve 2001

J.H.A. Lokin & W.J. Zwolve, *Hoofdstukken uit de Europese Codificatiegeschiedenis*, Deventer: Kluwer, 2001

Van Mourik & Verstappen 2014

M.J.A. van Mourik & L.C.A. Verstappen, *Handboek Nederlands vermogensrecht bij scheiding*. Deventer: Kluwer, 2014.

Van Riemsdijk 2011

A.M. van Riemsdijk, *Scheiden in Nederland; gids bij een juridisch, menselijk en zakelijk proces*, Apeldoorn: Maklu Uitgevers 2011

Stuuroop 2012

J. Stuuroop, *Alimentatie, een vierduizend jaar oud gebruik*, 30 januari 2012, www.isgeschiedenis.nl

Verschuren & Doorewaard 2007

P. Verschuren & H. Doorewaard, *Het ontwerpen van een onderzoek*, Amsterdam; Lemma Uitgevers, 2007

Visser 2014

B. Visser, *De alimentatieplicht duurt altijd twaalf jaar, of toch niet?* (afstudeeronderzoek Hanzehogeschool Groningen), 2014

Wakker 2013

A.M. Wakker, ‘Beperking van de alimentatieduur: laten advocaten kansen liggen?’, EB Tijdschrift voor Scheidingsrecht, 2013-71/9

Wortmann & Van Duijvendijk-Brand 2012

S.F.M. Wortmann & J. van Duijvendijk-Brand, *Compendium Personen- en familierecht*, Deventer: Kluwer, 2012

Zwanenburg & Vonk 2009

L. Zwanenburg & M. Vonk, *Echt scheiden*, Den Haag: Boom juridische uitgevers, 2009

Jurisprudentieregister

HR 11 juni 1982, ECLI:NL:HR:1982:AG4402

HR 13 juli 2001, ECLI:NL:HR:2001:ZC3603

HR 1 februari 2002, ECLI:NL:HR:2002:AD6632

HR 19 december 2003, ECLI:NL:HR:2003:AM2379

HR 16 april 2004, ECLI:NL:HR:2004:AO5124

Hof Amsterdam 15 juli 2008, ECLI:NL:GHAMS:2008:BF2485

Hof Arnhem - Leeuwarden 8 april 2010, ECLI:NL:GHARL:2010:BM1475

Rb. 's-Hertogenbosch 23 december 2011, ECLI:NL:RBSHE:2011:BV0303

Hof 's-Gravenhage 16 mei 2012, ECLI:NL:GHSGR:2012:BZ6040

Hof Arnhem – Leeuwarden 21 maart 2013, ECLI:NL:GHARL:2013:BZ8291

Hof Arnhem – Leeuwarden 26 maart 2013, ECLI:NL:GHARL:2013:BZ6862

Hof 's-Gravenhage 27 maart 2013, ECLI:NL:GHDHA:2013:CA0720

Rb. Noord-Brabant, 11 december 2013, ECLI:NL:RBOBR:2013:7463

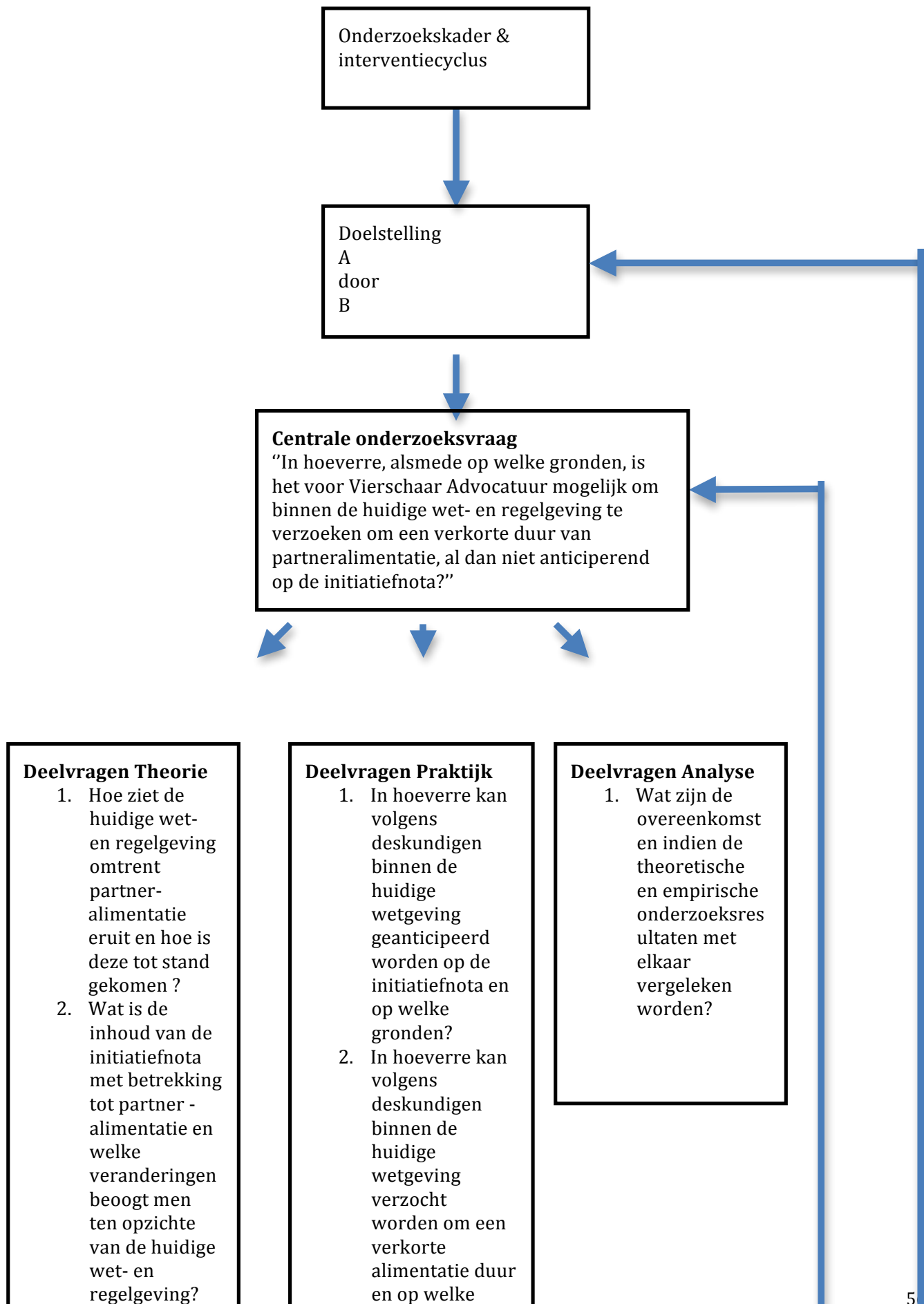
Hof Arnhem - Leeuwarden, 8 april 2014, ECLI:NL:GHARL:2014:2922

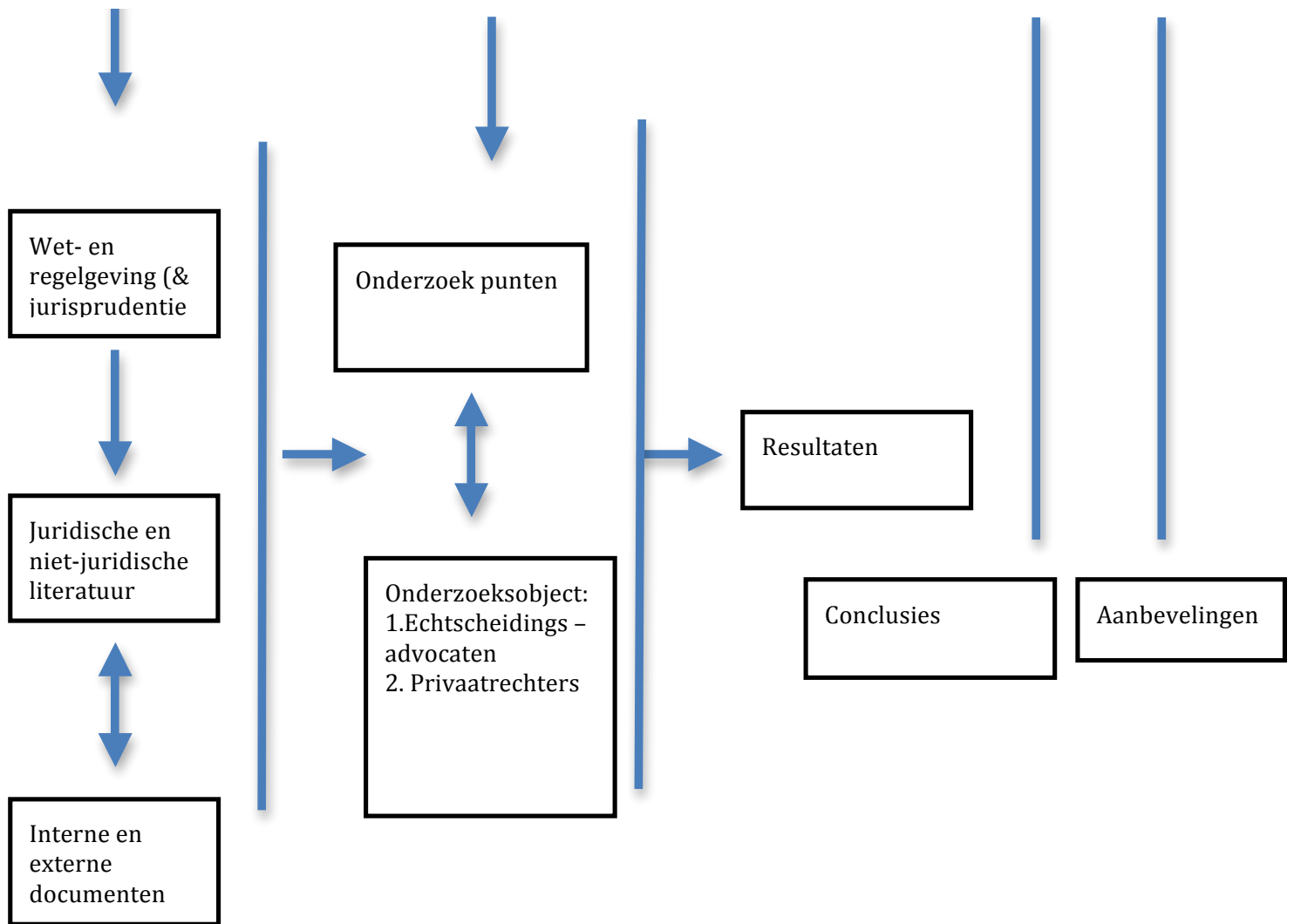
Rb. Overijssel, 2 juni 2014, ECLI:NL:RBOVE:2014:3964

Hof 's-Hertogenbosch, 15 januari 2015, ECLI:NL:GHSHE:2015:75

Bijlagen

Bijlage 1. Onderzoeksmodel

Bijlage 2. Relevante wet- en regelgeving

Artikel 80e

1 Op een ontbinding van een geregistreerd partnerschap als bedoeld in artikel 80c, onder d, zijn de artikelen 151, 153, 155, 157 tot en met 160, 164 en 165 van overeenkomstige toepassing.

2 De ontbinding komt tot stand door inschrijving van een rechterlijke uitspraak op verzoek van partijen of van één van hen in de registers van de burgerlijke stand. Artikel 163, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 157

1 De rechter kan bij de echtscheidingsbeschikking of bij latere uitspraak aan de echtgenoot die niet voldoende inkomsten tot zijn levensonderhoud heeft, noch zich in redelijkheid kan verwerven, op diens verzoek ten laste van de andere echtgenoot een uitkering tot levensonderhoud toekennen.

2 Bij de vaststelling van de uitkering kan de rechter rekening houden met de behoefte aan een voorziening in het levensonderhoud voor het geval van overlijden van degene die tot de uitkering is gehouden.

3 De rechter kan op verzoek van één van de echtgenoten de uitkering toekennen onder vaststelling van voorwaarden en van een termijn. Deze vaststelling kan niet ten gevolge hebben dat de uitkering later eindigt dan twaalf jaren na de datum van inschrijving van de beschikking in de registers van de burgerlijke stand.

4 Indien de rechter geen termijn heeft vastgesteld, eindigt de verplichting tot levensonderhoud van rechtswege na het verstrijken van een termijn van twaalf jaren, die aanvangt op de datum van inschrijving van de beschikking in de registers van de burgerlijke stand.

5 Indien de beëindiging van de uitkering ten gevolge van het verstrijken van de in het vierde lid bedoelde termijn van zo ingrijpende aard is dat ongewijzigde handhaving van die termijn naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid van degene die tot de uitkering gerechtigd is niet kan worden gevergd, kan de rechter op diens verzoek alsnog een termijn vaststellen. Het verzoek daartoe dient te worden ingediend voordat drie maanden sinds de beëindiging zijn verstreken. De rechter bepaalt bij de uitspraak of verlenging van de termijn na ommekomst daarvan al dan niet mogelijk is.

6 Indien de duur van het huwelijk niet meer bedraagt dan vijf jaren en uit dit huwelijk geen kinderen zijn geboren, eindigt de verplichting tot levensonderhoud van rechtswege na het verstrijken van een termijn die gelijk is aan de duur van het huwelijk en die aanvangt op de datum van inschrijving van de beschikking in de registers van de burgerlijke stand. Indien de rechter een termijn vaststelt, kan deze vaststelling niet ten gevolge hebben dat de uitkering op een later tijdstip eindigt dan ingevolge de vorige zin het geval zou zijn. Het vijfde lid is van overeenkomstige toepassing met dien verstande dat in de eerste zin in plaats van "de in het vierde lid bedoelde termijn" wordt gelezen: de in de eerste zin bedoelde termijn.

Artikel 158

Vóór of na de beschikking tot echtscheiding kunnen de echtgenoten bij overeenkomst bepalen of, en zo ja tot welk bedrag, na de echtscheiding de één tegenover de ander tot een uitkering tot diens levensonderhoud zal zijn gehouden. Indien in de overeenkomst geen termijn is opgenomen, is artikel 157, vierde tot en met zesde lid, van overeenkomstige toepassing.

Artikel 159

1 Bij de overeenkomst kan worden bedongen dat zij niet bij rechterlijke uitspraak zal kunnen worden gewijzigd op grond van een wijziging van omstandigheden. Een zodanig beding kan

slechts schriftelijk worden gemaakt.

2 Het beding vervalt, indien de overeenkomst is aangegaan vóór de indiening van het verzoek tot echtscheiding, tenzij dit binnen drie maanden na de overeenkomst is ingediend.

Het voorgaande is van overeenkomstige toepassing bij een gemeenschappelijk verzoek.

3 Ondanks een zodanig beding kan op verzoek van een der partijen de overeenkomst door de rechter bij de echtscheidingsbeschikking of bij latere beschikking worden gewijzigd op grond van een zo ingrijpende wijziging van omstandigheden, dat de verzoeker naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid niet langer aan het beding mag worden gehouden.

Artikel 159a

Een overeenkomst als bedoeld in de artikelen 158 en 159 van dit boek staat niet in de weg aan verhaal op grond van artikel 13 van de Invoeringswet Wet werk en bijstand en laat de vaststelling van het te verhalen bedrag onverlet.

Artikel 160

Een verplichting van een gewezen echtgenoot om uit hoofde van echtscheiding levensonderhoud te verschaffen aan de wederpartij, eindigt wanneer deze opnieuw in het huwelijk treedt, een geregistreerd partnerschap aangaat dan wel is gaan samenleven met een ander als waren zij gehuwd of als hadden zij hun partnerschap laten registreren.

Artikel 163

1 De echtscheiding komt tot stand door de inschrijving van de beschikking in de registers van de burgerlijke stand.

2 De inschrijving geschiedt op verzoek van partijen of van één van hen.

3 Indien het verzoek tot inschrijving niet is gedaan uiterlijk zes maanden na de dag waarop de beschikking in kracht van gewijsde is gegaan, verliest de beschikking haar kracht.

Bijlage 3. Initiatiefnota Partneralimentatie

Initiatiefnota van de leden Van der Steur, Recourt en Berndsen over partneralimentatie

INITIATIEFNOTA

1. Het plan in het kort

Indieners willen dat partneralimentatie eerlijker, simpeler en korter wordt. Zij veranderen de grondslag, de berekeningsmethode en de duur. Tegelijkertijd wordt rekening gehouden met de zorgverdeling voor kinderen, de langdurige afwezigheid van de arbeidsmarkt en een prikkel om weer zelfstandig op eigen benen te gaan staan. In huwelijkse voorwaarden of bij een geregistreerd partnerschapsovereenkomst kunnen partijen afwijken van de wettelijke regeling. Contractsvrijheid is het uitgangspunt. Partneralimentatie is verschuldigd in 20% van de gevallen. Partneralimentatie is aanvullend op kinderalimentatie.

Geen kinderen

0–3 jaar: geen recht op partneralimentatie

3-verder: de helft van het huwelijk met een maximum van 5 jaar

Wel kinderen

Partneralimentatie totdat het jongste kind 12 jaar is en de zorg onevenredig is verdeeld of de helft van het huwelijk met een maximum van 5 jaar

Huwelijken langer dan 15 jaar:

De helft van het huwelijk met een maximum van 10 jaar als de ontvangende partner gedurende het huwelijk niet aan het arbeidsproces heeft deelgenomen

2. De nieuwe grondslag

De grondslag voor de betaling van partneralimentatie wordt wettelijk vastgelegd en is: compensatie voor de gedurende het huwelijk ontstane verlies aan verdien capaciteit. De alimentatie is dus een compensatie voor de tijd dat een van de partners niet of minder aan de carrière heeft besteed. Indieners accepteren dat het einde van een huwelijk of een geregistreerd partnerschap kan leiden tot verlies van welstand na afloop van het huwelijk of geregistreerd partnerschap. Deze partijen achten dat redelijk omdat hierbij wordt aangesloten bij de werkelijk voor het huwelijk bestaande verschillen tussen de partners. Het huwelijk op zich rechtvaardigt niet een overdracht van inkomen na het huwelijk. Het recht op partneralimentatie ontstaat pas als gedurende het huwelijk bijvoorbeeld geen betaald werk is verricht of als er na het huwelijk zorgverplichtingen resteren die niet evenredig verdeeld zijn. Samenwonenden ongeacht of er kinderen zijn hebben geen wettelijk recht op partneralimentatie. Zij kunnen vrijwillig aansluiten bij de wettelijke regeling. De wettelijke regeling is van toepassing op gehuwden en geregistreerde partners. Bij huwelijkse voorwaarden en in de overeenkomst van geregistreerd partnerschap kunnen partijen andersluidende afspraken maken. De wettelijke regeling staat afwijkingen ten positieve en ten negatieve toe. Contractsvrijheid is uitgangspunt.

3. Het probleem

Partneralimentatie is wettelijk geregeld maar net als bij de kinderalimentatie is ook de berekening van partneralimentatie onoverzichtelijk. Daarnaast wordt de duur van de alimentatie als onredelijk lang ervaren (in geval van scheiding zonder kinderen en de duur van het huwelijk langer dan 5 jaar, is de duur in veel gevallen 12 jaar). De betalende partner draagt vervolgens gedurende langere tijd een substantieel deel van zijn inkomen over.

Voor de ontvangende partner bestaat geen prikkel om door middel van eigen inkomsten en/of opleiding op enige termijn in het eigen onderhoud te voorzien. Tenslotte is in het huidige systeem de hoogte van de partneralimentatie zeer lastig te wijzigen.

Omdat de berekeningsmethodiek niet eenvoudig is, komt in veel gevallen de rechter eraan te pas en indieners vinden dat de huidige systematiek daarmee onduidelijk is, teveel negatieve gevolgen heeft voor de betalende partner en te moeilijk te wijzigen is. Het huidige systeem gaat ervan uit dat het welstandsniveau tijdens het huwelijk ook recht geeft op datzelfde welstandsniveau daarna. Indieners achten dat niet redelijk. Daarom wordt in hun voorstel aangesloten bij de werkelijk voor het huwelijk bestaande inkomensverschillen tussen de partners. Het huwelijk op zich rechtvaardigt niet een overdracht van inkomen na het huwelijk. Uit onderzoek blijkt overigens dat maar in 20% van de gevallen een verplichting tot betaling van partneralimentatie ontstaat. Indieners achten desalniettemin een wijziging van het bestaande stelsel noodzakelijk.

4. Emancipatie

De partner (vaak de vrouw) die tijdens het huwelijk het merendeel van de zorgtaken had en minder betaald werk verrichtte, komt op het moment van scheiding wat dat betreft niet meteen in een andere situatie terecht. Deze relatieve achterstandspositie van de vrouw moet kunnen worden verdisconteerd in de alimentatieplicht van de man. Daarin wil deze initiatiefnota geen verandering brengen. Waar deze initiatiefnota wel aandacht voor vraagt is het feit dat de economisch onzelfstandige startpositie van de vrouw na de scheiding niet mag betekenen dat zij in die afhankelijke positie moet blijven.

5. Duur van de partneralimentatie

De duur van de partneralimentatie wordt wettelijk beperkt.

Huwelijken zonder kinderen

Bij huwelijken die korter duren dan drie jaar is geen verplichting tot partneralimentatie. Bij huwelijken die langer hebben geduurd dan drie jaar geldt dat partneralimentatie verschuldigd kan zijn voor de duur van de helft van het huwelijk met een maximum van 5 jaar.

Huwelijken met kinderen

Bij huwelijken met kinderen geldt dat als de zorgverdeling tussen beide ex-partners tot gevolg heeft dat een van beide partners beperkt kan deelnemen aan het arbeidsproces, dat de partneralimentatie wordt verlengd totdat het jongste kind de leeftijd van 12 jaar heeft bereikt en in ieder geval de helft van het huwelijk met een maximum van 5 jaar. Indien de zorgverplichting gelijk is (co-ouderschap) en beide ouders werken, dan is partneralimentatie niet verschuldigd.

Uitzondering

Op de bovenstaande maximumduur is volgens indieners nog een uitzondering wenselijk. Er zijn nog steeds huwelijken waarbij de ene partner jarenlang de zorg- en verzorgingstaak op zich heeft genomen, om de andere partner in staat te stellen in het inkomen te voorzien. In deze huwelijken is een maximumduur van 5 jaar onredelijk als het huwelijk langer heeft geduurd van 15 jaar. Na zo'n lange periode van inactiviteit is terugkeer in het arbeidsproces binnen 5 jaar naar verwachting zeer moeilijk en hierbij begint ook de leeftijd mee te tellen. Indieners stellen voor een uitzonderingscategorie op te nemen voor deze gevallen. Hiervoor geldt: Bij een huwelijk langer dan 15 jaar waarbij de ontvangende partner niet heeft gewerkt, is partneralimentatie verplicht voor de helft van de duur van het huwelijk met een maximum van 10 jaar.

6. Berekeningsmethodiek

Indieners stellen een sterk vereenvoudigde berekeningsmethodiek voor waarbij de ex-partners zelf via een eenvoudige internettool de verschuldigde partneralimentatie kunnen berekenen. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van forfaitaire schalen. Deze internettool is in ontwikkeling en wordt nader gepresenteerd.

7. Afbouw en geen indexatie

Om te voorkomen dat bij het einde van de betaling van partneralimentatie opeens een nieuwe situatie ontstaat, voorziet de wettelijke regeling in een afbouw van de hoogte van de partneralimentatie en wordt geen indexatie toegepast. Dit voorziet in een prikkel om gaandeweg aan het arbeids- proces deel te nemen en/of het aantal gewerkte uren langzamerhand op te voeren. Aangezien ook bij de zorg voor kinderen de zwaarte van de zorgtaak afneemt als de kinderen ouder worden, leidt dit uitgangspunt niet tot problemen.

8. Hardheidsclausule

Omdat een wettelijke regeling niet in alle uitzonderingen kan voorzien, is er een wettelijke hardheidsclausule die door de rechter of door andere deskundigen kan worden toegepast om onredelijke situaties te repareren.

9. Overige aspecten van de wettelijke regeling

1. Wijziging van de alimentatie

De internetreken tool, die voor iedereen vrij beschikbaar is, maakt het voor partijen mogelijk om zelf vast te stellen wat de gewijzigde alimentatie moet worden. Ook deskundigen maken van deze rekenmethode gebruik. Het LBIO krijgt een adviserende functie als mensen er niet zelf uitkomen. Eventueel komt er een alimentatieraad die in uitzonderingsgevallen kan adviseren over de berekeningsmethode. Uiteraard staat het partijen die er niet gezamenlijk uitkomen zich te wenden tot mediation of de rechter.

2. Overgangsregeling

Er al een overgangsregeling in de wet worden opgenomen die verschillen tussen de oude en de nieuwe situatie verzacht. Het staat partijen ondertussen vrij om met wederzijdse instemming op de nieuwe wettelijke regeling te anticiperen. Indieners overwegen om de voordelen van de nieuwe regeling bijvoorbeeld bij wijziging van omstandigheden (deels) ten goede te laten komen aan de betalende partner. Totdat de nieuwe wettelijke regeling is ingegaan zal de rechter gebonden zijn aan de oude afspraken tenzij de rechterlijke macht, bijvoorbeeld in de Trema-werk- groep op de nieuwe berekeningsmethodiek anticipeert.

3. Preferentie en incasso

Indieners kiezen ervoor partneralimentatie niet preferent te bestempelen. Incasso kan plaatsvinden via het LBIO zoals ook nu al is voorzien.

4. Defiscalisering

Indieners onderzoeken de mogelijkheid van defiscalisering van de partneralimentatie. Zodra zij de voor- en nadelen in kaart hebben gebracht, zullen zij hierover hun standpunt bekend maken.

5. Nieuwe partners

Indieners stellen voor de invloed van nieuwe partners uit de wet te schrappen (afschaffing artikel 1:160 BW). De rechtvaardiging hiervoor is dat de partneralimentatie ziet op compensatie voor verlies van verdien capaciteit tijdens het huwelijk. De komst van een nieuwe partner, ook als daardoor het welstandsniveau van de ontvangende partner stijgt, doet niet af aan de betalingsverplichting. Hiermee wordt misbruik en fraude voorkomen.

6. Afkoop

Indieners zullen afkoop ineens van de partneralimentatie wettelijk mogelijk maken. Hiermee wordt de ontvangende partner verantwoordelijk voor het beheer van de afkoopsom en kan daar naar eigen inzicht mee om gaan. Fiscaal dient dit neutraal te zijn ten opzichte van een maandelijkse betaling.

7. Ondernemers

Indieners hebben de toepassing van de vereenvoudigde berekeningssystematiek op ondernemers en ZZP-ers in onderzoek. Hierover zullen zij nader berichten.

8. Verlenging

Het bestaande stelsel voorziet in een verlengingsmogelijkheid na 5 of 12 jaar. Indieners achten dat niet wenselijk. In schrijnende gevallen kan de hardheidsclausule uitkomst bieden.

9. Zachte landing

Indieners realiseren zich dat hun voorstel tot gevolg kan hebben dat het inkomensniveau van een van de partners plotseling fors daalt. Zij overwegen hiervoor te voorzien in een zachte landing voor een korte periode. Zij vernemen graag hoe hiertegen aan gekeken wordt.

12. Financiële paragraaf

Dit voorstel zal op veel terreinen kosten besparen. Doordat er minder over partneralimentatie zal worden geprocedeerd, zullen de kosten van de rechtspraak, het LBIO, de Raad voor Rechtsbijstand afnemen. Het hanteren van de internettool voor de berekening van partneralimentatie brengt geen meerkosten met zich mee. Op termijn zullen ook de kosten van de bijstand en werkloosheidsuitkeringen afnemen omdat na invoering van het nieuwe systeem de arbeidsparticipatie van met name vrouwen zal toenemen. Er bestaat een risico dat kort na de invoering het beroep op de bijstand zou kunnen toenemen ten opzichte van de huidige situatie. Mocht defiscalisering van de partneralimentatie mogelijk zijn, dan zal mogelijk ook nog bespaard worden op de uitvoeringskosten van de Belasting- dienst.

11. De verdere procedure

Tegelijkertijd met het indienen van deze initiatiefnota zullen de indieners deze in informele consultatie geven tot 12 september 2012. Daarna zullen zij bekijken of een wetsvoorstel waarin het een en ander wordt geregeld, gewenst is.

Van der Steur Recourt Berndsen

Bijlage 4. Invloedrijke factoren

Hieronder volgt een lijst met enkele factoren die van invloed zijn wanneer een verzoek tot limitering of nihil stelling wordt ingediend.

- ❖ Wanneer de verdien capaciteit van alimentatiegerechtigde niet of nauwelijks door het huwelijk is aangetast
- ❖ Wanneer de alimentatiegerechtigde een goede opleiding heeft genoten of deze in relatief korte tijd kan volgen
- ❖ Het arbeidsverleden van de alimentatiegerechtigde
- ❖ De leeftijd van de alimentatiegerechtigde
- ❖ Wanneer de kansen op de arbeidsmarkt voor de alimentatiegerechtigde veelbelovend zijn gezien de leeftijd, opleiding en het arbeidsverleden van de alimentatieplichtige
- ❖ Wanneer het huwelijk relatief kort heeft geduurd
- ❖ Wanneer er uit het huwelijk geen kinderen zijn geboren
- ❖ Wanneer de alimentatiegerechtigde tijdens het huwelijk niet primair de zorg over (minderjarige) kinderen heeft gedragen
- ❖ Wanneer de alimentatiegerechtigde na het beëindigen van het huwelijk niet primair de zorg over (minderjarige) kinderen gaat dragen
- ❖ De lotsverbondenheid tussen de voormalig echtelieden is (deels) komen te vervallen
- ❖ Wanneer de draagkracht van de alimentatieplichtige verminderd is

Bijlage 5. Opzet interview vragen

De interviewvragen die gebruikt zijn voor dit onderzoek hebben een standaardopzet.

Allereerst is daar een korte inleiding, waaruit de respondent informatie kan verkrijgen over het onderwerp en doel van het onderzoeksrapport en hoe het interview zal verlopen.

Vervolgens worden er enkele algemene vragen gesteld, gevolgd door meer specifieke vragen.

Een enkele keer wordt een vraag tijdens een interview achterwege gelaten, wanneer het onderwerp bij een eerdere vraag al ter sprake kwam of wanneer de vraag niet van toepassing was.

Inleiding

Allereerst wil ik u hartelijk bedanken voor uw medewerking aan dit interview. Dit interview neem ik af in het kader van mijn afstudeeronderzoek voor de opleiding Hbo Rechten aan de Hanzehogeschool in Groningen. Het onderzoek richt zich op de partneralimentatie. In het onderzoek staat centraal of binnen de huidige wetgeving mogelijkheden bestaan om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken. Tevens wordt onderzocht of de mogelijkheid bestaat om te anticiperen op de initiatiefnota van Tweede Kamerleden Van de Steur, Recourt en Berndsens. Het doel van mijn onderzoek is om aanbevelingen te doen aan Vierschaar Advocatuur, gevestigd te Groningen.

De vragenlijst begint met vier algemene vragen over partneralimentatie. Als tweede volgen er drie vragen betreffende limitering en vervolgens dezelfde drie vragen maar dan betreffende nihil stelling. Als laatste zal ik u een vraag stellen over de initiatiefnota partneralimentatie.

Met de verkregen informatie zal vertrouwelijk worden omgegaan. Deze informatie is slechts bedoeld als onderzoeksmateriaal en zal niet verder worden verwerkt.

Algemeen

1. Kunt u kort toelichten wat u expertise is binnen het echtscheidingsrecht?
2. De huidige maximumtermijn voor partneralimentatie is wettelijk vastgesteld op twaalf jaren. Bent u van mening dat dit termijn kan worden beschouwd als een standaardtermijn?
3. Zijn er volgens u binnen de huidige wetgeving voldoende mogelijkheden om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken?
4. Wat is uw mening over de huidige middelen om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken?
5. Wanneer ontstaat er volgens u de mogelijkheid om een verzoek in te dienen voor een (ver)korte alimentatieduur?

Limitering

6. Heeft u wel eens een verzoek tot limitering ingediend?
7. Naar welke financiële omstandigheden kijkt u wanneer u een dergelijk verzoek in behandeling neemt?
8. Naar welke niet- financiële omstandigheden kijkt u wanneer u een dergelijk verzoek in behandeling neemt?

Nihil stelling

9. Heeft u wel eens een verzoek tot nihil stelling ingediend?
10. Naar welke financiële omstandigheden kijkt u wanneer u een dergelijk verzoek in behandeling neemt?
11. Naar welke niet- financiële omstandigheden kijkt u wanneer u een dergelijk verzoek in behandeling neemt?

Over de initiatiefnota

12. Onlangs is er in een uitspraak van het Hof 's- Hertogenbosch geoordeeld dat anticiperen op de initiatiefnota niet mogelijk is aangezien er nog geen sprake is van vaste wetgeving. Wat is uw mening hier over?

Bijlage 6. A Interview respondent A: mr. E.J.A. van Leuven

Legenda

Q= Interviewer

A= Respondent

Algemeen

Q: Kunt u kort toelichten wat u expertise is binnen het echtscheidingsrecht?

A: *De afgelopen drie jaar heb ik ongeveer 30 echtscheidingen behandeld.*

Vermeldenswaardig daarbij is, dat het in veel gevallen zaken betrof in het kader van gesubsidieerde rechtsbijstand. Dat wil zeggen dat in veel gevallen nauwelijks ruimte was om überhaupt partner alimentatie te betalen (dus ook niet te vorderen).

Q: De huidige maximumtermijn voor partneralimentatie is wettelijk vastgesteld op twaalf jaren. Bent u van mening dat dit termijn kan worden beschouwd als een standaardtermijn?

A: *Mijn mening is dat dit zeker geen standaardtermijn is. Met name voor relatief jonge hoogopgeleiden stellen die uit elkaar gaan, is 12 jaar zeker niet als standaard te beschouwen. De ervaring leer dat dit echter in de praktijk wel als standaard termijn ervaren wordt.*

Q: Zijn er volgens u binnen de huidige wetgeving voldoende mogelijkheden om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken?

A: *Eigenlijk niet. De enige beperking die er bestaat in artikel 157 boek 1 BW is 20 jaar oud en niet meer van deze tijd.*

Q: Wat is uw mening over de huidige middelen om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken?

A: *Binnen het wettelijk kader zijn de mogelijkheden beperkt. Niet voor niets zijn er initiatieven in de Tweede Kamer om die mogelijkheden uit te breiden.*

Q: Wanneer ontstaat er volgens u de mogelijkheid om een verzoek in te dienen voor een (ver)korte alimentatieduur?

A: *Dat hangt van diverse factoren af. Persoonlijk kijk ik altijd naar de zorg voor de kinderen en het opleidingsniveau van de alimentatiegerechtigde. Dat zijn in hoofdzaak ook de criteria die bepalend zijn of rechter in dat verzoek wenst mee te gaan.*

Limitering

Q: Heeft u wel eens een verzoek tot limitering ingediend?

A: *Vrij recent heb ik een verzoek tot limitering ingediend. Het betrof een hoog opgeleid stel, weliswaar meer dan 20 jaar getrouwd, maar waarbij beide echtelieden in potentie een goed inkomen hadden. In dit geval was de man mijn cliënt, en had hij jarenlang meer inspanning dan de vrouw bij de opvoeding van de kinderen geleverd. Hij had hiermee de vrouw in staat gesteld een opleiding te volgen. Van verpleegkundige, werd zij een goed verdienende psychiater. De man had/heeft een goed bedrijf waar hij alleen nieuw leven in behoefde te blazen. Ik heb toen een relatief hoge partner alimentatie gevraagd, maar daarbij aangegeven dat de man bereid was deze alimentatie te beperken in duur. Dit zonder dat de man ieder jaar zijn behoefte diende aan te tonen. Dit wordt ook wel een beperking in duur met een non-wijzigingsbeding genoemd.*

Q: Indien ja, kunt u een ruwe schatting geven hoeveel van deze verzoeken heeft u ingediend?

A: *In mijn praktijk zit ik vaak aan de vraagkant. Dat wil zeggen in de rol van belangen behartiger van de alimentatiegerechtigde. Je begrijpt dat in dat geval mijn belang niet is om de alimentatie duur te beperken. Derhalve is het aantal verzoeken van de 30 echtscheidingen die ik de afgelopen drie jaar hebben behandeld minder of gelijk aan drie.*

Q: Op welke gronden zijn deze verzoeken naar uw ervaring destijds gehonoreerd dan wel afgewezen?

A: *In gevallen waarin een limitering van de alimentatie duur is overeengekomen is de zaak niet bij de rechter aangebracht.*

In overleg met mijn collegae is de beperking van de alimentatie duur in een convenant vastgelegd. In alle gevallen maakte overigens dat convenant uiteraard deel uit van de afgegeven beschikking.

Nihil stelling

Q: Heeft u wel eens een verzoek tot nihil stelling ingediend?

A: *Voor mijn gevoel komen nihil stellingen veel vaker voor dan limiteringen in duur. Zeker in deze tijden van crisis, waarin mensen hun baan kwijtraken en zijn overgeleverd aan een uitkering (WW of bijstand). Overigens is het dan vaak zo dat gewezen echtelieden beter af zijn dan ze waren ten tijde van huwelijk. Allebei een afzonderlijke bijstandsuitkering is hoger dan het maximale bedrag dat men bij werkloosheid als WW uitkering krijgt.*

Q: Indien ja, kunt u een ruwe schatting geven hoeveel van deze verzoeken u heeft ingediend?

A: *Als ik het moet uitdrukken in een percentage, dan is het zeker in driekwart van de gevallen die ik heb behandeld aan de orde geweest.*

Q: Op welke gronden zijn deze verzoeken naar uw ervaring destijds gehonoreerd dan wel afgewezen?

A: *Deze verzoeken worden nagenoeg altijd toegewezen. Men doet die verzoeken pas op het moment dat er geen ruimte meer is om alimentatie te betalen. Dat is vaak eenvoudig objectief vast te stellen. Door overlegging van een uitkering stroken is zo'n verzoek een hamerstuk.*

Over de initiatiefnota

Q: Onlangs is er in een uitspraak van het Hof 's- Hertogenbosch geoordeeld dat anticiperen op de initiatiefnota niet mogelijk is aangezien er nog geen sprake is van vaste wetgeving. Wat is uw mening hier over?

A: *Dat lijkt mij een juiste uitspraak. De rechterlijke macht behoort niet doof te zijn voor maatschappelijke ontwikkelingen, maar een beroep op de formele wet is uiteraard pas mogelijk als die formele wet ook bestaat.*

Bijlage 6. B Interview respondent B: Mr. P. van Wijngaarden

Legenda

Q= Interviewer

A= Respondent

Algemeen

Q: Kunt u kort toelichten wat u expertise is binnen het echtscheidingsrecht?

A: *De afgelopen jaren heb ik gemiddeld ongeveer 10 echtscheidingen per jaar behandeld.*

Q: De huidige maximumtermijn voor partneralimentatie is wettelijk vastgesteld op twaalf jaren. Bent u van mening dat dit termijn kan worden beschouwd als een standaardtermijn?

A: *In de meeste gevallen, daar waar er kinderen zijn, wordt hier wel van uit gegaan; in de onderhandelingen wordt weleens hiervan afgeweken.*

Q: Zijn er volgens u binnen de huidige wetgeving voldoende mogelijkheden om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken?

A: *De noodzaak of wens om de termijn te verkorten is er als de alimentatiegerechtigde geen behoefte meer heeft, of geacht wordt in eigen levensonderhoud te voorzien. Die mogelijkheid is er altijd. Wel is en blijft onzeker de uitkomst van een dergelijk verzoek.*

Q: Wanneer ontstaat er volgens u de mogelijkheid om een verzoek in te dienen voor een (ver)korte alimentatieduur?

A: *Dat is met name het geval indien de verzorgende ouder vanwege de kinderen parttime werkt en de noodzaak daartoe vanwege de leeftijd van de kinderen, wegvalt.*

Limitering

Q: Heeft u wel eens een verzoek tot limitering ingediend?

A: *Ga ik binnenkort doen, althans indien de vrouw niet instemt met een afbouwregeling.*

Q: Indien ja, kunt u een ruwe schatting geven hoeveel van deze verzoeken heeft u ingediend?

A: *Nul.*

Nihil stelling

Q: Heeft u wel eens een verzoek tot nihil stelling ingediend?

A: *Regelmatig komt dat voor, vooral vanwege wijzigingen in de draagkracht bij de alimentatieplichtige.*

Q: Indien ja, kunt u een ruwe schatting geven hoeveel van deze verzoeken u heeft ingediend?

A: *Dat zullen er in de loop van de jaren vele tientallen zijn geweest.*

Q: Op welke gronden zijn deze verzoeken naar uw ervaring destijds gehonoreerd dan wel afgewezen?

A: *De verzoeken worden meestal ingediend als er een goede reden voor is en vaak worden de verzoeken toegewezen..*

Over de initiatiefnota

Q: Onlangs is er in een uitspraak van het Hof 's- Hertogenbosch geoordeeld dat anticiperen op de initiatiefnota niet mogelijk is aangezien er nog geen sprake is van vaste wetgeving. Wat is uw mening hier over?

A: *Dat lijkt mij juist.*

Bijlage 6. C Interview respondent C: Mr. M.M. Mok

Legenda

Q= interviewer

A= respondent

Algemeen

Q: Kunt u kort toelichten wat u expertise is binnen het echtscheidingsrecht?

A: *Mijn praktijk bestaat hoofdzakelijk uit familierecht. Ik ben aangesloten bij de vFAS. Mijn expertise binnen familierecht is het huwelijksvermogensrecht, alimentatie, omgang, gezag e.d.*

Q: De huidige maximumtermijn voor partneralimentatie is wettelijk vastgesteld op twaalf jaren. Bent u van mening dat dit termijn kan worden beschouwd als een standaardtermijn?

A: *Ja voor zover het huwelijken betreft die langer dan 5 jaren hebben geduurd.*

Q: Zijn er volgens u binnen de huidige wetgeving voldoende mogelijkheden om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken?

A: *Ja*

Q: Wat is uw mening over de huidige middelen om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken?

A: *De wet biedt mogelijkheden om een korte alimentatieduur vast te stellen. Dit kan bijvoorbeeld door te stellen dat iemand geacht moet worden na een bepaalde tijd in staat te zijn voldoende eigen inkomsten te verwerven.*

Q: Wanneer ontstaat er volgens u de mogelijkheid om een verzoek in te dienen voor een (ver)korte alimentatieduur?

A: *Diverse mogelijkheden maar de belangrijkste is denk ik wel indien de afstand van de alimentatiegerechtigde tot de arbeidsmarkt niet te groot is. Het op termijn zelf moeten kunnen voorzien in de behoefte is dan het uitgangspunt. Er mag van een alimentatiegerechtigde verwacht worden dat hij/zij voldoende onderneemt om inkomen te genereren.*

Limitering

Q: Heeft u wel eens een verzoek tot limitering ingediend?

A: *Ja*

Q: Indien ja, kunt u een ruwe schatting geven hoeveel van deze verzoeken heeft u ingediend?

A: *Geen idee.*

Q: Op welke gronden zijn deze verzoeken naar uw ervaring destijds gehonoreerd dan wel afgewezen?

A: *Hier kan ik hetzelfde antwoordt opgeven als bij vraag 5.*

Nihil stelling

Q: Heeft u wel eens een verzoek tot nihil stelling ingediend?

A: *Regelmatig*

Q: Indien ja, kunt u een ruwe schatting geven hoeveel van deze verzoeken u heeft ingediend?

A: *Veel maar geen idee hoeveel*

Q: Op welke gronden zijn deze verzoeken naar uw ervaring destijds gehonoreerd dan wel afgewezen?

A: *Geen draagkracht en/of wegens het van toepassing van de WSNP*

Over de initiatiefnota

Q: Onlangs is er in een uitspraak van het Hof 's- Hertogenbosch geoordeeld dat anticiperen op de initiatiefnota niet mogelijk is aangezien er nog geen sprake is van vaste wetgeving. Wat is uw mening hier over?

A: *Ik deel deze mening. Het is aan de wetgever om nieuwe wetgeving te maken. De discussie dient derhalve door de wetgever gevoerd te worden. Indien de rechtspraak zou anticiperen op een initiatiefnota dan gaat het op de stoel van de wetgever zitten. Immers er dient nog een (verdere)inhoudelijke discussie gevoerd te worden door de wetgever. Te prematuur dus om op te anticiperen.*

Bijlage 6. D Interview respondent D: mevr. mr. M. Schutte & mevr. mr. M. Verheul

Legenda

Q= Interviewer

A= Respondent

Algemeen

Q: Kunt u kort toelichten wat u expertise is binnen het echtscheidingsrecht?

A: *Mr Verheul en ik zijn beiden gespecialiseerd familierechtadvocaat en scheidingsmediator. Wij hebben de specialisatieopleidingen daarvoor gevolgd. Wij zijn al jaren verbonden aan kantoor Dorhout als gespecialiseerd familierechtadvocaten.*

Q: De huidige maximumtermijn voor partneralimentatie is wettelijk vastgesteld op twaalf jaren. Bent u van mening dat dit termijn kan worden beschouwd als standaardtermijn?

A: *In zoverre is het een standaardtermijn dat als je aan de rechtbank geen andere termijn vraagt of als de rechter geen andere termijn (op verzoek) uitspreekt er een maximum geldt van 12 jaar (waarbij binnen drie maanden na het verlopen van die termijn verlening mogelijk is). Ook kan er tussentijds een wijziging van omstandigheden zijn, waardoor de termijn anders wordt (doordat iemand het niet meer kan betalen of de ontvanger geen behoefte meer heeft aan een bijdrage).*

Q: Zijn er volgens u binnen de huidige wetgeving voldoende mogelijkheden om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken?

A: *Ja, artikel 1: 157 lid 3 biedt deze mogelijkheid. De wet geeft geen criteria aan. Deze moeten worden ontwikkeld in de jurisprudentie.*

Q: Wat is uw mening over de huidige middelen om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken?

A: *De wet biedt de mogelijkheid wel maar de criteria zijn niet duidelijk en de rechters gaan er zeer wisselend mee om. De praktijk wijst uit dat een verzoek om limitering vanwege de onomkeerbare gevolgen weinig wordt toegewezen. De rechter kan ook niet in de toekomst kijken.*

Q: Wanneer ontstaat er volgens u de mogelijkheid om een verzoek in te dienen voor een (ver)korte alimentatieduur?

A: *Er zijn diverse gevallen in de jurisprudentie bekend waar werd gelimiteerd ingeval het ging om tweede huwelijken gesloten op latere leeftijd, kinderloos en waarbij ieder van partijen al een eigen financiële positie had. Kortom de situatie van na het huwelijk is weer hetzelfde als daarvoor. Voorbeeld: vrouw had voor het huwelijk een arbeidsongeschiktheidsuitkering en na het huwelijk nog steeds. Haar verdiencapaciteit is niet door het huwelijk beïnvloed. Een andere situatie waarbij limitering zou kunnen worden toegewezen is wanneer de alimentatiegerechtigde bezig is om een opleiding te volgen waarbij echt zicht is op werk. Of als iemand een zodanige opleiding heeft dat zij, meestal is het de vrouw die tijdelijk of deels is gestopt, zo weer aan het werk kan.*

Limitering

Q: Heeft u wel eens een verzoek tot limitering ingediend?

A: *Ja. Als wij om limitering vragen, vragen wij altijd subsidiair om nihil stelling omdat dit een minder zware stel- en bewijslast heeft.*

Q: Naar welke niet- financiële omstandigheden kijkt u wanneer u een dergelijk verzoek in behandeling neemt?

A: *Ontbreken van lotsverbondenheid door grievend gedrag of het feit dat de situatie na het huwelijk niet wezenlijk anders is geworden dan voor het huwelijk.*

Er ontbreekt causaal verband, een voorbeeld is dat iemand tijdens het huwelijk arbeidsongeschikt is geworden maar dat de verdiencapaciteit niet beïnvloed is door het huwelijk. Dit laatste argument wordt overigens zelden gehonoreerd.

Q: Naar welke financiële omstandigheden kijkt u wanneer u een dergelijk verzoek in behandeling neemt?

A: Alle financiële omstandigheden worden meegewogen. Als ik een verzoek tot limitering indien voor de betalen echtgenoot, zal ik zo veel mogelijk de totale verdiencapaciteit van de alimentatiegerechtigde benadrukken. Zoals het opleidingsniveau, kan iemand meer uren werken, meer solliciteren, mogelijkheden op de arbeidsmarkt en dergelijke.

Nihil stelling

Q: Heeft u wel eens een verzoek tot nihil stelling ingediend?

A: Ja.

Q: Naar welke niet- financiële omstandigheden kijkt u wanneer u een dergelijk verzoek indient?

A: Bij nihil stelling sec kunnen wij ons daar niet zoveel bij voorstellen. Bijvoorbeeld als de ontvanger van alimentatie gaat samenwonen, dan zal de rechter beëindigen, dan is er dus geen nihil stelling.

Q: Naar welke financiële omstandigheden kijkt u wanneer u een dergelijk verzoek indient?

A: Als de betaler niet langer in staat is om een bijdrage te voldoen. Als de ontvanger voldoende inkomen heeft vraag je beëindiging. Het zou nihil stelling kunnen zijn als het om een tijdelijke situatie gaat.

Initiatiefnota

Q: Onlangs is er in een uitspraak van het Hof s' - Hertogenbosch geoordeeld dat anticiperen op de initiatiefnota niet mogelijk is aangezien er nog geen sprake is van vaste wetgeving. Wat is uw mening hierover?

A: Zoals het hier is geformuleerd zijn wij het er niet mee eens. Anticiperen betekent altijd vooruitlopen op te verwachten wetgeving.

Bijlage 6. E Interview respondent E: mevr. mr. E. Leentjes

Legenda

Q= Interviewer

A= Respondent

Algemeen

Q: Kunt u kort toelichten wat u expertise is binnen het echtscheidingsrecht?

A: *Ik ben dus als advocaat gespecialiseerd in het familierecht en ik ben daarmee lid van de vFAS, de vereniging van familierecht advocaten en scheidingsmediators. Ik ben sinds 1997 advocaat en ik heb vanaf het begin familierecht gedaan. In 2004 heb ik mijn specialisatie afgerond. Ik doe met name echtscheidingen en alles wat daarbij komt kijken, dus alimentatieverdeling en de zorg over de kinderen. Dat doe ik nu dus al een hele tijd.*

Q: De huidige maximumtermijn voor partneralimentatie is wettelijk vastgesteld op twaalf jaren. Bent u van mening dat dit termijn kan worden beschouwd als een standaardtermijn?

A: *Het is nu wel de ervaring dat dit zo is. De duur van de alimentatie is twaalf jaren en daarna houdt het op. Er kan in die twaalf jaar wel heel wat gebeuren. Als je het dan over de alimentatiegerechtigde hebt dan merk je dat deze in de jurisprudentie een steeds grotere verantwoordelijkheid krijgt om in eigen levensonderhoud te voorzien. Dan hangt het af van hoe je huwelijk was: heb je kinderen? Heb je voor die kinderen je baan opgezegd? Wat is je opleiding? Wat zijn je mogelijkheden? Dat is natuurlijk wel belangrijk want van iemand met weinig scholing of wie op latere leeftijd gaat scheiden of nog jongere kinderen heeft heb je minder te verwachten dan van iemand bij wie dit niet het geval is. Je hebt bijvoorbeeld een uitspraak van een arts die alimentatie vraagt en waarbij de rechter oordeelde dat die persoon gezien zijn opleiding toch wel in eigen onderhoud zou moeten kunnen voorzien. Maar stel nu dat een arts getrouwd is met een caissière, dan kan de caissière nooit en te nimmer aan de verdien capaciteit komen van de arts en de levensstandaard die zij tijdens het huwelijk genoot. Dus dan houd je een zekere mate van behoefte, die gekoppeld is aan de levensstandaard tijdens het huwelijk.*

Q: Ik kom bijvoorbeeld ook vaak in jurisprudentie tegen dat er hele zware stel- en bewijslast is, komt u dat ook tegen in de praktijk? Dat het als alimentatieplichtige lastig is om onder de twaalf jaren te gaan zitten?

A: *Ja, dat is inderdaad lastig. Die stelplicht is zwaar. Maar ik heb wel het idee dat men er wat makkelijker mee wordt. En dat de alimentatie trapsgewijs wordt afgebouwd in de loop der jaren. Een afbouwregeling. Dus ik denk toch dat dit het politieke klimaat is.*

Q: Dat het eigenlijk wat ‘‘ moderner’’ wordt?

A: *Ja, er zijn natuurlijk wel voorwaarden verbonden aan de stel en bewijsplicht maar als een rechter daar in meedenkt dan wordt dit wat minder nauw genomen. Want je kan als rechter altijd zeggen dat er te weinig wordt gesteld of bewezen, maar als je er wel iets voor voelt dan kan je natuurlijk snel aannemen dat die er wel voldoende zijn. Dat is dan maar net wat voor een rechter redelijk voelt. Maar men wordt er in het algemeen wel makkelijker mee.*

Q: Zijn er volgens u binnen de huidige wetgeving voldoende mogelijkheden om eventueel wel een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken?

A: *Je kan dus om limitering vragen, ik heb daar onlangs zelf ook een verzoek toe ingediend. Dat is dan een geval waarbij al erg lang betaalt wordt, al ongeveer zeven jaren. Er is een wijziging van omstandigheden opgetreden, waardoor je dan verzoekt om een wijziging en dus om limitering. Ik weet nog niet hoe dat gaat aflopen.*

Maar ik heb zelf ook wel eens meegemaakt dat ik aan de kant van de alimentatiegerechtigde stond en limitering verzoek kreeg waarvan ik dacht: ‘wat een onzin, dat gaat niet gebeuren’. En dat is toch toegewezen, wat ik niet had verwacht. In die zin vindt ik wel dat de rechtbank daar erg makkelijk in was. De behoefte was namelijk nog wel aanwezig. De vrouw was jaren getrouwd, voor de kinderen gezorgd en werkte nu in een kledingwinkel. Dus dat de limitering werd toegewezen had ik niet verwacht, ondanks dat de man ook niet een heel hoog inkomen had.

Q: Want wat is uw mening over de huidige middelen om een (ver)korte alimentatieduur te verzoeken? Volstaat limitering of vindt u deze enige mogelijkheid te weinig?

A: Het is natuurlijk de enige mogelijkheid, tenzij de alimentatiegerechtigde natuurlijk gaat samenwonen waardoor de alimentatie eindigt of in eigen behoefte kan voldoen. Maar meer is er niet. En of dat ook voldoende is, dat vind ik eigenlijk van niet omdat de eisen als je er goed mee omgaat als rechter wel zwaar zijn. Twaalf jaar is in mijn beleving toch wel de standaard en je moet dus echt wel aan de bak om de alimentatie verkort te krijgen. En ik vind wel dat het tijd is dat de alimentatieduur korter wordt.

Q: Deze mening geeft u ook aan in uw column, en daar is natuurlijk veel voor te zeggen.

A: Ja, al hangt het natuurlijk ook af van de omstandigheden. Het traditionele rollenpatroon zie je toch wel heel erg vaak. Ook als beiden gestudeerd hebben. Als er kinderen komen dan wordt er toch vaak voor gekozen dat de vrouw minder gaat werken en de man niet. Als die keuzes gemaakt worden, dan zitten daar consequenties aan. Ik kom bijvoorbeeld ook veel mannen tegen die vinden dat de vrouw meer thuis moet blijven bij de kinderen. Ik ben van mening dat wanneer mannen dat vinden, dat zij op het moment van scheiding daar ook de consequenties van mogen ondervinden. Dat is gewoon een consequentie van de gemaakte keuze. Hoewel het natuurlijk tegenwoordig de rollen ook wel eens zijn omgedraaid.

Q: Wanneer ontstaat er volgens u de mogelijkheid om een verzoek in te dienen voor een (ver)korte alimentatieduur? Wanneer denkt u bij een cliënt van: hier is een mogelijkheid om een (ver)korte alimentatie duur te verzoeken?

A: Dat voorbeeld wat ik al eerder genoemd heb, dat er al zeven jaar alimentatie betaalt is en dat het daarna in vijf jaren wordt afgebouwd. Dat ligt in deze zaak wel met name aan de situatie van de man. Hij is namelijk hertrouwd en zijn stiefkinderen wonen bij hem in, waar hij dus ook onderhoudsplichtig voor is. Dat is een keuze geweest van de man, maar de alimentatieplicht drukt wel zwaar op zijn gezin. Maar wellicht had de alimentatiegerechtigde ook andere keuzes kunnen maken, zoals samenwonen. Dus ik denk wel dat er dan redenen zijn om dat te verzoeken. Een ander geval is inderdaad een alimentatiegerechtigde die een goed opleidingsniveau heeft. En dan misschien door het huwelijk voor de kinderen minder is gaan werken maar dus wel de potentie heeft om het werk weer te kunnen oppakken. Dan kan je ook op die grond limitering verzoeken. Dat de alimentatiegerechtigde een aantal jaar de tijd krijgt om het op te pakken en vervolgens in haar eigen levensonderhoud moet voorzien.

Q: Dus u kijkt dan naar opleiding, afstand tussen de arbeidsmarkt en de alimentatiegerechtigde, of er potentie is om weer een carrière op te bouwen?

A: Ja, dat klopt.

Limitering

Q: U vertelde net al dat u vrij recentelijk nog een verzoek tot limitering heeft ingediend. Naar welke gronden niet- financiële omstandigheden kijkt u wanneer u een dergelijk verzoek in behandeling neemt? Zoals deelneming aan de arbeidsmarkt, opleiding, maar kijkt u bijvoorbeeld ook nog naar leeftijd of andere omstandigheden?

A: Leeftijd is natuurlijk wel van belang, omdat hoe ouder je bent hoe lastiger het misschien is om weer op de arbeidsmarkt te komen. Voor iemand die 50 of 60 jaar is duurt het ook nog even tot het recht op AOW ontstaat en die heeft het zwaarder om een baan te vinden dan een jonger persoon. Al hangt dat ook van de opleiding af. Ik kan bijvoorbeeld als ik 50 ben nog steeds als advocate aan de slag.

Q: Dus het is eigenlijk een samenhangend geheel tussen de opleiding, leeftijd en het arbeidsverleden?

A: Ja, en of die persoon natuurlijk nog kinderen in huis heeft. Dat vind ik wel belangrijk. Maar ik vind ook dat wanneer kinderen naar de middelbare school gaan die zorgplicht wel afneemt en je als vrouw best wel kan gaan werken. Als de kinderen op de basisschool zitten zou dat ook kunnen tijdens school tijden denk ik dan.

Q: En naar welke financiële omstandigheden kijkt u wanneer u een dergelijk verzoek in behandeling neemt?

A: Of er vermogen is. Een bijvoorbeeld een huis wat je nog kan verkopen, dat is ook een vermogen wat je nog aan zou kunnen wenden.

Q: Dus u neemt wel de financiële omstandigheden mee?

A: Ja, een erfenis of vermogen. Al zijn is dat natuurlijk wel vermogen waar de alimentatiegerechtigde iets aan kan hebben als de alimentatie stopt. Dus daar moet je wel voorzichtig mee zijn. Want het is natuurlijk niet zo dat de alimentatie altijd gelijk loopt met de pensioengerechtigde leeftijd. Dat je dan als het ware naar het ‘volgende potje’ gaat. Dus ik kijk voornamelijk naar verdien capaciteit.

Nihil stelling

Q: Dan gaan we naar het volgende onderwerp, nihil stelling. Heeft u wel eens een verzoek tot nihil stelling ingediend?

A: Ja, maar dat is dan alleen op basis van draagkracht. Dus dat de alimentatieplichtige niet meer kan betalen.

Q: En omgekeerd, als de behoefte bij de alimentatiegerechtigde volgens de alimentatieplichtige verdwenen is?

A: Als die er niet meer is omdat de alimentatiegerechtigde in eigen behoefte kan voorzien dan kan je natuurlijk ook nihil stelling vragen. Dat komt alleen wel wat minder voor dan het geval dat de alimentatieplichtige geen draagkracht meer heeft.

Q: Dus nihil stelling komt vaker voor wanneer de draagkracht ontbreekt.

A: Ja, en die behoefte kant is ook niet alleen het inkomen van de alimentatiegerechtigde, maar meer de verdien capaciteit. Dus het is inderdaad wel een alternatief voor limitering als je het van de behoefte kant bekijkt. Maar dat zie ik eigenlijk alleen vaak voorkomen in een echtscheidingsconvenant. Dat je afsprekt tot welk inkomen de alimentatieplichtige recht heeft op een bepaald bedrag, en wanneer de alimentatieplichtige daar boven gaat zitten hij of zij bijvoorbeeld 50% minder krijgt. Daar kan men dan ook een beroep op doen.

Q: En nihil stelling secundair verzoeken? Dat er primair een verzoek tot limitering wordt gedaan en secundair een verzoek tot nihil stelling? Komt u dat vaak tegen in de praktijk?

A: Ik kom het niet vaak tegen in de praktijk.

Q: En naar welke niet- financiële omstandigheden kijkt u wanneer u een dergelijk verzoek in behandeling neemt? U gaf net al aan dat dit voornamelijk ligt aan draagkracht van de alimentatieplichtige, kijkt u verder nog naar andere omstandigheden?

A: Als je de andere kant bekijkt, dus wanneer de behoefte van de alimentatiegerechtigde niet meer aanwezig is, wat minder vaak voorkomt. Of wanneer er afspraken zijn gemaakt in het convenant waarin is afgesproken dat bij bepaalde situaties geen alimentatie meer betaald wordt. Als je het als alternatief ziet voor limitering dan gaat het meer over de verdien capaciteit van de alimentatiegerechtigde. Wat iemand in redelijkheid kan verdienen. Dus als iemand niet genoeg zijn best doet om weer in eigen in eigen behoefte te voorzien. Al is dan de primaire grond van het verzoek limitering.

Q: Wellicht als er dan te weinig bewijs is, omdat er een zwaardere stel en bewijslast op limitering rust, dat het dan secundair verzocht kan worden? Dat wanneer limitering afgewezen wordt vanwege de zwaardere stel- en bewijsplicht, dat dan nihil stelling nog open staat?

A: Dat kan zeker, dan gebruik je wel voor de nihil stelling dezelfde gronden die je aanvoert voor de limitering. Hoewel in mijn visie een nihil stelling meer past wanneer een alimentatieplichtige te weinig draagkracht heeft.

Q: Kan bij financiële omstandigheden dezelfde conclusie getrokken worden? Dat wanneer nihil stelling secundair wordt verzocht bij primair limitering dezelfde gronden worden aangevoerd en anders met name gekeken wordt naar de draagkracht van de alimentatieplichtige en de behoefte van de alimentatiegerechtigde?

A: Precies.

Over de initiatiefnota

Q: Dan gaan we door naar de laatste vraag over de initiatiefnota

Onlangs is er in een uitspraak van het Hof 's- Hertogenbosch geoordeeld dat anticiperen op de initiatiefnota niet mogelijk is aangezien er nog geen sprake is van vaste wetgeving. Wat is uw mening hier over?

A: Dat is wel de standaard beredenering dat je niet anticipeert op wetgeving die er nog niet is. Er is natuurlijk scheiding der machten. Dan vind ik wel dat er eerst een wet moet zijn en dat je dan pas kan anticiperen. Want als de alimentatieplichtige de duur wil verkorten, dan zijn er nu al mogelijkheden. Je hebt al de limitering en nihil stelling. Dus als daar geen gronden voor zijn dan vind ik niet dat je op basis daarvan een verzoek kan indienen. Zo werkt de wet gewoon niet en daar ben ik het van harte mee eens. Met zo'n initiatiefnota weet je gewoon niet zeker of het wel doorgaat. Er kan een leuk voorstel komen maar dat wil niet zeggen dat het dan ook zo gaat gebeuren. Wellicht worden er nog aanpassingen gedaan. Het is dus allemaal nog maar de vraag.

Bijlage 6. F Interview respondent F: mevr. mr. H. Bakker

Legenda

Q= Interviewer

A= Respondent

Algemeen

Q: Kunt u kort toelichten wat u expertise is binnen het echtscheidingsrecht?

A: *Ik ben iets meer als vier jaar werkzaam als advocaat. Ik ben in april 2011 beëdigd. Ik doe vanaf die tijd alleen maar familierecht. Ik heb geen specialisatie opleiding gedaan, maar ik ben wel al vier jaar bezig met familierecht. Dus dat is mijn expertise. Ik ben voornamelijk bezig met echtscheidingen, maar ik doe ook veel andere dingen zoals omgang, alimentatie en uithuisplaatsingen, het bredere personen- en familierecht.*

In een groot deel van de echtscheidingen die ik doe is sowieso geen sprake van partneralimentatie, aangezien er te weinig draagkracht is. Dit geldt voor ongeveer de helft van mijn echtscheidingszaken. Er is dan sprake van bijstand of grote schulden.

Q: De huidige maximumtermijn voor partneralimentatie is wettelijk vastgesteld op twaalf jaren. Bent u van mening dat dit termijn kan worden beschouwd als een standaardtermijn?

A: *Als ik kijk naar dit termijn dan ben ik niet van mening dat dit een standaard termijn is. Tenminste, in mijn praktijk zie ik dit niet als standaard termijn. Als er al partneralimentatie wordt vastgesteld dan is dat vaak niet voor twaalf jaren. In heel veel gevallen is dit niet zo, dit heeft ook te maken met het feit dat er snel sprake is van een nieuwe partner. Ik heb het idee dat die termijn van twaalf jaar in heel veel gevallen niet wordt volgemaakt. De reden die het meest voorkomt is dat de alimentatiegerechtigde weer gaat samenwonen met een nieuwe partner en de lotsverbondenheid wordt beëindigd. Ook veranderen in die twaalf jaar omstandigheden die met draagkracht te maken hebben, iemand verliest zijn baan of iets dergelijks.*

Q: Zijn er volgens u binnen de huidige wetgeving voldoende mogelijkheden om een kortere alimentatieduur te verzoeken?

A: *Naar mijn mening wordt in de praktijk heel weinig gebruik gemaakt van een mogelijke limitering of nihil stelling. Ik heb wel het idee dat dit op dit moment meer speelt, dat hier meer naar gekeken wordt. Ik denk wel dat er voldoende middelen aanwezig zijn. Dit komt omdat limitering kan worden toegewezen. Overigens wordt dit niet heel vaak verzocht en zeker niet heel vaak toegewezen aangezien dit een definitief einde betekend van de alimentatieverplichting. Nihil stelling is natuurlijk ook mogelijk, dan kan na een bepaalde periode gekeken worden of iemand weer alimentatie nodig heeft. Ik denk dat er voldoende mogelijkheden zijn om een kortere alimentatieduur te verzoeken.*

Q: En wanneer ontstaat er volgens u de mogelijkheid om een verzoek in te dienen?

A: *Ik kijk dan heel erg hoe het rollenpatroon binnen het huwelijk was, of er wel of geen kinderen zijn, wat voor opleiding partijen hebben gehad. Ik kijk toch meer naar dat soort dingen. Is iemand bijvoorbeeld bezig met een studie? Kan diegene na afronden van die studie binnen korte termijn wel in zijn of haar levensonderhoud voorzien? Ik kijk dus heel erg naar wat er tijdens het huwelijk speelde.*

Q: Dus meer naar de omstandigheden van de alimentatiegerechtigde? Zijn of haar kansen op de arbeidsmarkt?

A: *Ja, laten we dan gelijk maar heel lekker een traditioneel voorbeeld nemen, maar dat de man het geld verdient en de vrouw thuis is. De man verdiende heel veel geld en de vrouw zat thuis als huisvrouw. Dan vind ik het wel iets om te zeggen dat zo'n vrouw meer tijd nodig heeft om iets voor zichzelf op te bouwen dan iemand die ook veel werkte en alle carrière mogelijkheden heeft benut. Dat vind ik wel een andere situatie dan wanneer iemand in een traditioneel patroon samen leefde. Dus ik kijk wel heel erg naar hoe het in feite er aan toe ging binnen het huwelijk.*

Limitering

Q: En heeft u wel eens een verzoek tot limitering ingediend?

A: *Ja, dit heb ik wel gediend. En dat is niet toegewezen.*

Q: Uit de praktijk komt ook naar voren dat dat niet heel vaak voorkomt. We hebben het net al even kort besproken, maar naar welke niet- financiële omstandigheden kijkt u wanneer u een dergelijk verzoek in behandeling neemt?

A: *wat ik dan vooral doe is kijken of op korte termijn mogelijkheden zijn om meer te gaan verdienen. En dan of er sprake is dat iemand aan het einde van zijn of haar opleiding is. Ik kijk heel erg naar de feitelijke situatie van dat moment. Iemand die afgestudeerd accountant of iets dergelijks is die kan over een of twee jaar wel in zijn of haar eigen levensonderhoud voorzien. Er kan natuurlijk een wijziging van omstandigheden optreden, waardoor het nog maar de vraag is of zij aan het werk gaat als accountant. Maar er zou in eerste instantie een verzoek kunnen worden ingediend. Er zijn dan twee mogelijkheden, er kan gevraagd worden om limitering en als dat niet slaagt dan kan er altijd nog op grond van gewijzigde omstandigheden een verzoek indienen om nihil stelling, omdat de behoefte van de alimentatiegerechtigde is verminderd.*

Q: en wat vindt u er dan van dat wanneer u primair om limitering verzoekt, secundair nihil stelling te verzoeken?

A: *Dat kan best wel een goede mogelijkheid zijn, want limitering is natuurlijk heel definitief. Terwijl nihil stelling een minder zwaar middel is. Als je eerst limitering vraagt dan vraag je die bijvoorbeeld van de duur van vijf jaar, dan zou je bij nihil stelling kunnen verzoeken dat er een soort afbouw komt, waarbij de alimentatiegerechtigde het eerste jaar een bedrag krijgt, het jaar daarop iets minder, tot het moment dat het bedrag naar vijf jaar op nul staat.*

Q: Meer een soort afbouwregeling?

A: *Ja, tot een uiteindelijke nihil stelling. Want ik denk dat als je om een limitering verzoekt, voor een bepaalde periode, dan wil je blijkbaar voor een bepaalde periode nog wel betalen. Dus dan kan je niet direct op nihil stelling vragen, maar kan je naar mijn mening beter subsidiair nihil stelling verzoeken met een afbouwregeling.*

Q: En zijn er dan ook financiële omstandigheden waar kijkt u wanneer u een verzoek in behandeling neemt?

A: *ja, ik kijk natuurlijk ook naar de financiële omstandigheden. Wat verdient iemand en wat is de verdien capaciteit? Kan er op termijn meer worden verdiend? Maar ook inderdaad is er veel vermogen. Maar dat heeft dan vooral met de behoefte te maken. Er kan dan namelijk ook gezegd worden dat er uberhaupt geen behoefte is want meneer of mevrouw heeft eigen vermogen en er kan in de eigen behoefte worden voorzien. Dus dan zou er misschien niet eens een beroep hoeven worden gedaan op limitering of nihil stelling.*

Nihil stelling

Q: Heeft u wel eens een verzoek tot nihil stelling ingediend?

A: Ja.

Q: En naar welke niet- financiële omstandigheden kijkt u dan?

A: *dat is eigenlijk een beetje hetzelfde als bij limitering. Een verzoek tot nihil stelling zou natuurlijk ook gewoon kunnen als er geen behoefte meer is, dus dat is natuurlijk al een grond om naar de financiële kant te kijken. En verder eigenlijk precies hetzelfde als bij limitering. Maar een verzoek tot nihil stelling wordt denk ik sneller gehonoreerd dan limitering. En bij nihil stelling is het ook wel zo dat het wordt gekeken of er nadeel is ondervonden van het huwelijk. Heeft dat de carrière mogelijkheden veranderd?*

Q: En zijn er nog financiële omstandigheden waar u naar kijkt?

A: *Dat blijft heel feitelijk, hoe leefden partijen samen? Wat hadden zij voor levensstandaard? Na een paar jaar kan bijvoorbeeld gezegd worden van dit is nu uw nieuwe levensstandaard, en niet meer de standaard van tijdens het huwelijk. Daarnaast kijk ik naar draagkracht. Als partijen tijdens het huwelijk veel geld te besteden hadden, dan is dat wel iets waar ik naar kijk. Stel als er sprake is dat de alimentatiegerechtigde miljonair is, je gaat als vrouw mee naar St. Tropez en reist de hele wereld over en na het huwelijk komt die vrouw terecht in een veel mindere financiële situatie terecht. Dan kan je zeggen dat meneer ook veel kan bijdragen.*

Initiatiefnota

Q: Dan zijn we alweer bij de laatste vraag. Die gaat over de initiatiefnota. Onlangs is er in een uitspraak van het Hof 's- Hertogenbosch geoordeeld dat anticiperen op de initiatiefnota niet mogelijk is aangezien er nog geen sprake is van vaste wetgeving. Wat is uw mening hier over?

A: *ik moet eerlijk zeggen dat ik de uitspraak nog niet heb gelezen. Het lijkt mij niet een goede zaak dat nu al op de initiatiefnota geanticipeerd wordt, dus ik denk dat ik het hof daar wel in kan volgen. Of die nota wet wordt, is nog maar zeer de vraag. Als je daar nu al op anticipeert dan krijg je jurisprudentie waarin geanticipeerd wordt op iets wat wellicht er helemaal niet komt. Dat maakt de rechtsonzekerheid te groot.*